Oberon

Evaluatie van het toezichtkader vo 2013

Deel 2: Werkwijze toezichtkader

Evaluatie van het toezichtkader vo 2013

Deel 2: Werkwijze toezichtkader

Opdrachtgever: Inspectie van het Onderwijs

Utrecht, november 2014

Afke Donker, Madeleine Hulsen, Saida Ouahi en Ton Klein

Postbus 1423
3500 BK Utrecht
tel. 030-2306090
fax 030-2306080
e-mailadres: info@oberon.eu

Inhoudsopgave

1 Achtergronden en onderzoeksvragen

Sinds 1 januari 2013 werkt de Inspectie van het Onderwijs volgens het toezichtkader vo 2013. Het toezichtkader 2011 is hiervoor grondig herzien. De inspectie wil weten hoe scholen die tot dusverre volgens het nieuwe toezichtkader bezocht zijn, dit ervaren hebben. Daarom heeft zij opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren onder scholen die de afgelopen tijd bezocht zijn.

In dit eerste hoofdstuk staan de achtergrond van het onderzoek en de onderzoeksvragen centraal. Allereerst beschrijven we kort wat toezicht op onderwijskwaliteit in de basis inhoudt. Vervolgens gaan we in op de doelen en uitgangspunten van het toezichtkader voortgezet onderwijs 2013. Daarna presenteren we de onderzoeksvragen. We sluiten dit hoofdstuk af met een leeswijzer voor de rest van de rapportage.

1.1 Toezicht op onderwijskwaliteit in het vo

De inspectie bewaakt de kwaliteit van individuele scholen en instellingen, rapporteert over thema's in het onderwijs en houdt toezicht op het niveau van het stelsel, zichtbaar in het jaarlijkse onderwijsverslag. Bij het beoordelen van de kwaliteit op afzonderlijke scholen en instellingen gaat het om resultaten in brede zin; krijgen alle leerlingen onderwijs van voldoende kwaliteit, voldoen scholen aan wet- en regelgeving en hebben ze hun financiën op orde? Het toezicht is risicogestuurd: de inspectie stelt op basis van beschikbare gegevens (leerresultaten, signalen uit de samenleving, kengetallen en jaarstukken) vast of er een risico bestaat op een ondermaatse onderwijskwaliteit. In dat geval doet de inspectie nader onderzoek naar de kwaliteit, onder meer door middel van een schoolbezoek in het kader van risico's. Een school kan ook door de inspectie bezocht worden in het kader van een vierjarig kwaliteitsonderzoek of in het kader van een stelselonderzoek. Bij deze laatste twee onderzoeken zijn er geen risico's geconstateerd op de school en heeft het bezoek dus ook een iets andere invulling, of in ieder geval een andere lading voor de medewerkers van de school.

1.2 Toezichtkader voortgezet onderwijs 2013

Het algemene doel van het toezicht is om bij te dragen aan goed onderwijs voor elke leerling. De belangrijkste uitgangspunten voor het toezicht op het voortgezet onderwijs zijn[1]:

1. De inspectie heeft een scherpe blik en waarborgt de 'onderkant': op scholen waar risico's zijn gedetecteerd in de eerste fase van het risicogericht toezicht, voert de inspectie nader onderzoek uit. Verder is het toezicht preventief van aard doordat het erop gericht is te voorkomen dat scholen zwak of zeer zwak worden en dat voormalig zeer zwakke scholen terugvallen in kwaliteit.
2. De inspectie heeft een stimulerende functie en oordeelt gedifferentieerd (zwak, voldoende, goed): het toezicht richt zich niet alleen op scholen waar risico's zijn gedetecteerd, maar ook op goed presterende scholen. De reden hiervoor is tweeledig. Enerzijds kunnen op deze manier voldoende presterende scholen gestimuleerd worden hun prestaties te verhogen, anderzijds is dat nodig voor het toezicht op stelselniveau of voor thematisch onderzoek. Verder is de aanpak van de inspectie het gevolg van het toezichtkader dat uit drie lagen bestaat: een kernkader, een aanvullend kader en een verdiepend kader. Hierdoor kan het onderzoek naar de kwaliteit per school ingericht worden, passend bij de risico's, de opbrengsten en de ambities van een school.
3. De inspectie heeft een brede blik: de inspectie hanteert een brede omschrijving van onderwijskwaliteit. Ze kijkt niet alleen naar cognitieve opbrengsten, maar ook naar onder meer sociale opbrengsten en het onderwijsleerproces. Daarnaast betrekt de inspectie ook de naleving van wet- en regelgeving en de financiële situatie bij het toezicht.

[1] Nota van inlichtingen die bij de offerteaanvraag ontvangen is.

4. De baten van het toezicht zijn groter dan de lasten: de inspectie wil scholen niet meer belasten dan voor een goede uitoefening van het toezicht noodzakelijk is. Dat realiseert zij door risicogericht toezicht op maat, waarbij de bevragingslast voor scholen zoveel mogelijk wordt beperkt. Verder wordt jaarlijks vastgesteld welke prioriteiten er zijn bij het toezicht op de naleving van wet- en regelgeving (programmatisch handhaven).
5. Het toezicht heeft het bestuur als aangrijpingspunt: aangezien besturen eindverantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van het onderwijs op hun scholen is het bestuur voor de inspectie aanspreekpunt bij het toezicht.

1.3 Onderzoeksvraag

Het onderzoek naar het toezichtkader vo 2013 bestaat uit twee delen. Als eerste is onderzocht in hoeverre het onderwijsveld de doelen en uitgangspunten van de Inspectie van het Onderwijs de juiste vindt. Voor de resultaten van dat onderzoek verwijzen we u naar de rapportage *Evaluatie van het toezichtkader vo 2013 - deel 1.*[2] De voorliggende rapportage heeft betrekking op de tweede hoofdvraag:

In hoeverre ervaart het onderwijsveld de huidige werkwijze als een effectief en efficiënt middel om de uitgangspunten en doelstellingen te bereiken?

In het eerste deel van het onderzoek onderzochten we of het veld vindt dat de inspectie de juiste dingen doet; in dit rapport beschrijven we of bezochte scholen en besturen vinden dat dit op de juiste manier wordt uitgevoerd. Aan de hand van hun ervaringen reflecteren we op de wijze waarop de uitgangspunten ten uitvoer worden gebracht. De efficiëntie van het toezichtkader is met name onderzocht in het kader van het vierde aspect van het toezichtkader: de afweging van de baten versus de lasten.

1.4 Leeswijzer

De opbouw van de rapportage is als volgt: we starten in hoofdstuk 2 met de methode van onderzoek. In hoofdstuk 3 beschrijven we per uitgangspunt van het toezichtkader vo 2013 eerst de resultaten van de vragenlijst en vervolgens de uitkomsten van de groepsgesprekken. We sluiten in hoofdstuk 4 af met de antwoorden op de onderzoeksvragen.

---

2 Oberon, 2014.

2 Methode van onderzoek

We hebben de mening van scholen en besturen geïnventariseerd middels een digitale vragenlijst. De scholen die van september 2013 tot en met half februari 2014 bezocht zijn in het kader van risico's, een vierjarig kwaliteitsonderzoek of in het kader van een stelselonderzoek hebben van ons hiervoor een uitnodiging ontvangen. Ook de besturen van deze scholen hebben we, als bevoegd gezag, een vragenlijst voorgelegd.

In september 2014 hebben we groepsgesprekken gevoerd met schoolleiders, bestuurders, ouders en docenten om de resultaten van de vragenlijst te duiden en om verdieping aan te brengen. De uitkomsten van de vragenlijsten en gesprekken bespreken we in deze rapportage.

2.1 De vragenlijst

In nauw overleg met de opdrachtgever hebben we een vragenlijst opgesteld waarin alle onderzoeksvragen aan bod komen. In de vragenlijst zijn diverse vragen en stellingen opgenomen over de volgende uitgangspunten:

1. De inspectie heeft een scherpe blik en waarborgt de onderkant
2. De inspectie heeft een stimulerende functie
3. De inspectie heeft een brede blik
4. De baten van het toezicht zijn groter dan de lasten
5. Het toezicht is bestuursgericht zonder de schoolleiding uit het oog te verliezen

Scholen en de betrokken besturen waarvan in ieder geval één afdeling bezocht is in het kader van geconstateerde risico's hebben we iets andere vragen voorgelegd om recht te doen aan de andere focus van het onderzoek.

2.1.1 Analyse van de vragenlijst

In deze rapportage bespreken we de antwoorden die de respondenten hebben gegeven op de stellingen. Waar mogelijk en relevant worden de resultaten geïllustreerd met toelichtingen van de respondenten.

Bij onze analyses hebben we steeds onderzocht of er verschillen zijn tussen grote, gemiddelde en kleine scholen/besturen, scholen/besturen in verschillende inspectieregio's[3] en verschillen in denominatie. Daarnaast hebben we gekeken naar verschillen tussen scholen en besturen die zijn bezocht voor een kwaliteitsonderzoek in het kader van risico's en scholen die zijn bezocht in het kader van stelselonderzoek of vierjarig onderzoek. De verschillen zijn statistisch getoetst. We bespreken in deze rapportage de verschillen die significant zijn[4].

2.1.2 Respons en achtergrond

We hebben 126 schoolbestuurders uitgenodigd voor de vragenlijst. Daarvan hebben 65 (52%) de vragenlijst ingevuld. De respons was lager onder bestuurders waarvan een school bezocht was in het kader van risico's (46%) dan onder bestuurders waarvan de school of scholen uitsluitend bezocht waren in het kader van een vierjarig kwaliteitsonderzoek of in het kader van stelselonderzoek (66%).

---

3 Regio hebben we bepaald op basis van het inspectiekantoor waar de scholen en besturen onder vallen omdat dit voor de inspectie de meest nuttige informatie biedt. Breda en Tilburg zijn zuid, Utrecht is midden en Zwolle is noord.

4 We spreken van significante verschillen bij een $p < 0,05$. Verschillen tussen antwoordcategorieën zijn getoetst middels Chi-kwadraat toetsen. Vragen waarop respondenten antwoordden op een schaal (bij hun mening over de inspecteur is dat een schaal van 1 tot en met 7, bij hun eindoordeel een rapportcijfer van 1 tot en met 10) toetsen we middels een t-toets.

Ook onder schoolleiders is de respons lager als de school bezocht was in het kader van risico's (49%) dan wanneer de school bezocht was zonder geconstateerde risico's (66%). In totaal hebben 99 van de 181 uitgenodigde schoolleiders de vragenlijst ingevuld (55%).

Omdat we uitsluitend schoolleiders en bestuurders hebben uitgenodigd die de afgelopen periode bezocht zijn, streven we niet naar landelijke representativiteit. Hieronder staat wel weergegeven wat de achtergrond is van schoolleiders en bestuurders die de vragenlijst hebben ingevuld.

Tabel 2.1 Reden van bezoek van responderende scholen en besturen

Reden bezoek	Scholen	Besturen
kwaliteitsonderzoek in het kader van risico's	57 (59%)	40 (63%)
vierjarig kwaliteitsonderzoek of kwaliteitsonderzoek in het kader van een stelselonderzoek	39 (41%)	23 (37%)

In de betreffende periode heeft de inspectie meer scholen en besturen bezocht in het kader van risico's (respectievelijk 67% en 72%) dan voor een vierjarig kwaliteitsonderzoek of een stelselonderzoek. Dat verschil zien we in iets mindere mate terug in de respons.

Tabel 2.2 Denominatie van responderende scholen en besturen

Denominatie	Scholen	Besturen
Openbaar	30 (31%)	15 (24%)
Rooms-Katholiek	13 (14%)	12 (19%)
Protestants-Christelijk	25 (26%)	12 (19%)
Algemeen-Bijzonder	10 (10%)	4 (6%)
Overig	17 (18%)	20 (32%)

De scholen die bezocht zijn en die de vragenlijst hebben ingevuld, hebben vaker een openbare of protestants-christelijke denominatie dan de besturen die de vragenlijst hebben ingevuld.

Tabel 2.3 Grootte van responderende scholen en besturen[5]

Grootte	Scholen	Besturen
Klein	29 (31%)	9 (14%)
Middel	30 (32%)	18 (29%)
Groot	36 (38%)	36 (57%)

De indeling in schoolgrootte en bestuursgrootte is gebaseerd op de landelijke verdeling van leerlingaantallen. Grofweg valt landelijk steeds een derde van de scholen/besturen onder klein, gemiddeld of groot. De responderende besturen in dit onderzoek zijn dus vaak groot en niet vaak klein. Dit komt mogelijk doordat grotere besturen ook meer scholen onder zich hebben. Zij worden dan ook vaker geconfronteerd met een bezoek in het kader van vierjarig kwaliteitsonderzoek of stelselonderzoek.

Tabel 2.4 Regio van responderende scholen en besturen[6]

Regio	Scholen	Besturen
Noord	34 (36%)	13 (21%)
Midden	46 (48%)	29 (46%)
Zuid	15 (16%)	21 (33%)

In onze responsgroep zitten veel scholen/besturen uit het midden van het land. Onder besturen zijn er vooral weinig uit het noorden, onder scholen weinig uit het zuiden van het land.

5 Schoolgrootte: klein: minder dan 350 leerlingen; gemiddeld: 350-900 leerlingen; groot: meer dan 900 leerlingen Bestuursgrootte: klein: minder dan 1300 leerlingen; gemiddeld: 1300-2600 leerlingen; groot: meer dan 2600.

6 Gebaseerd op het inspectiekantoor waar de school of het bestuur onder valt.

2.1.3 Non-responsonderzoek

Twee weken nadat de uitnodiging voor de vragenlijst is verstuurd, hebben we een telefonisch rappel uitgevoerd onder de besturen en schoolleiders die de vragenlijst nog niet hadden ingevuld. Hierbij is tevens gevraagd wat de reden was dat ze de vragenlijst nog niet hadden ingevuld. Vrijwel iedereen gaf aan dat ze de vragenlijst alsnog gingen invullen. De belangrijkste reden dat ze dit nog niet gedaan hadden was tijdgebrek. Een enkeling gaf aan de vragenlijst niet in te vullen. Ook hier was tijdgebrek de belangrijkste reden en gaf een enkeling aan nog niet in het bezit te zijn van het verslag van het inspectiebezoek. Voor deze respondent was het nog te vroeg om de vragenlijst in te vullen. Op basis van het rappel en de antwoorden op de non-responsvragen hebben we geen reden om aan te nemen dat de mening van de responsgroep afwijkt van de mening van de non-responsgroep. Dat grootte en regio niet gelijkmatig verdeeld zijn, geeft geen aanleiding om resultaten te wegen. Immers, er is geen sprake van een random steekproeftrekking, maar van een onderzoek binnen een specifieke deelpopulatie. Uitsluitend scholen en besturen die in de betreffende periode bezocht waren, kregen een uitnodiging voor de vragenlijst.

2.2 De groepsgesprekken

De bestuurders en schoolleiders konden in de vragenlijst aangeven of ze wilden deelnemen aan groepsgesprekken om hun ervaringen met het toezichtkader vo 2013 toe te lichten. Deze groepsgesprekken wilden we aanvankelijk voor de zomer van 2014 laten plaats vinden. Dit bleek echter een ongelukkig tijdstip te zijn, waardoor we de bijeenkomsten verplaatst hebben naar eind augustus/begin september 2014. Uiteindelijk hebben er zeven groepsgesprekken plaats gevonden: twee met schoolbestuurders, twee met schoolleiders, twee met docenten en één met ouders. De docenten en ouders zijn via de deelnemende schoolleiders aan de groepsgesprekken benaderd.

3 Resultaten vragenlijst en groepsgesprekken

In dit hoofdstuk beschrijven we de antwoorden op de vragenlijst en de uitkomsten van de groepsgesprekken. Schoolleiders en bestuurders zijn bevraagd over de volgende uitgangspunten van de inspectie:

1. De inspectie heeft een scherpe blik en waarborgt de onderkant
2. De inspectie heeft een stimulerende functie
3. De inspectie heeft een brede blik
4. De baten van het toezicht zijn groter dan de lasten
5. Het toezicht is bestuursgericht zonder de schoolleiding uit het oog te verliezen

Omdat niet alle vragen voor de schoolleiders en bestuurders gelijk waren, bespreken we de resultaten voor beide groepen afzonderlijk. Waar mogelijk vergelijken we de resultaten van de schoolleiders en schoolbestuurders in de tekst en waar relevant illustreren we de uitkomsten met toelichtingen die door de respondenten bij hun antwoorden zijn gegeven. We sluiten elke paragraaf af met de uitkomsten van de groepsgesprekken en een samenvatting van alle bevindingen.

3.1 Scherpe blik en waarborging onderkant

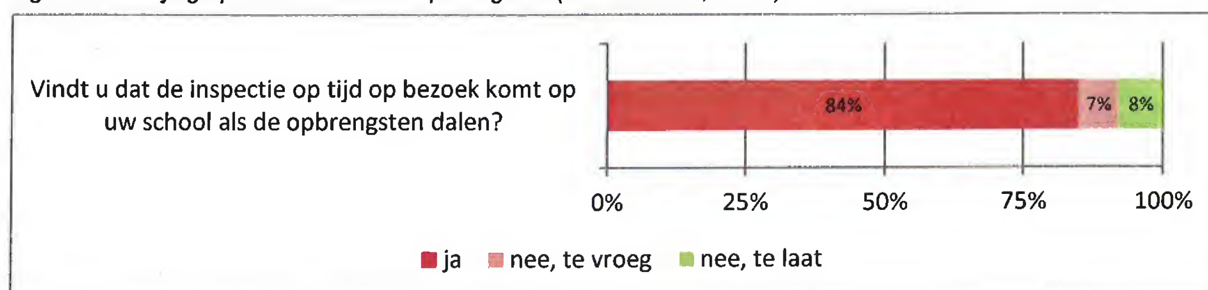
In deze paragraaf gaan we in op het eerste uitgangspunt: de inspectie heeft een scherpe blik en waarborgt de onderkant. Dit uitgangspunt geeft het belang weer dat iedere leerling recht heeft op goed onderwijs. Via een risicoanalyse onderzoekt de inspectie bij welke scholen mogelijk sprake is van onvoldoende kwaliteit van het onderwijs, of van tekortkomingen bij het naleven van wet- en regelgeving. Scholen waarbij geen risico's worden aangetroffen, hebben het vertrouwen van de inspectie. Zij krijgen als vorm van toezicht een zogenoemd basisarrangement toegewezen. Scholen waarbij wel risico's worden vermoed op basis van hun opbrengsten, signalen of jaarstukken, treedt de inspectie preventief op. Dit betekent bijvoorbeeld dat wanneer de leerresultaten van een school of afdeling één jaar onder de norm liggen, de inspectie het bestuur hierop attendeert. Blijft de dreiging bestaan dan krijgt het bestuur een waarschuwing. De inspectie kan ook besluiten om een kwaliteitsonderzoek te doen om de risico's nader te onderzoeken. Dit onderzoek leidt tot een oordeel of de kwaliteit van het onderwijs op die school voldoende is (basisarrangementent) of onvoldoende (zwak of zeer zwak). Indien de kwaliteit onvoldoende is, maken bestuur en inspectie verbeterafspraken.

We hebben schoolleiders en schoolbestuurders middels een aantal vragen en stellingen gevraagd in hoeverre zij de werkwijze van de inspectie een geschikte manier vinden om het hierboven beschreven uitgangspunt te realiseren.

3.1.1 Schoolleiders

Tijdigheid bij dalende opbrengsten
Het merendeel van de schoolleiders (84%) vindt dat de inspectie op tijd op bezoek komt als de opbrengsten dalen. Slechts een klein deel van de schoolleiders vindt dat de inspectie of te vroeg (7%) of te laat (8%) komt.

Figuur 3.1 Tijdig op bezoek dalende opbrengsten (schoolleiders, N=96)

In onderstaand kader staan ter illustratie enkele toelichtingen van schoolleiders bij deze vraag.

Schoolleiders:
Vindt u dat de inspectie op tijd op bezoek komt op uw school als de opbrengsten dalen?

- Ja: "Vroeger kwam de inspectie te laat: pas bij onvoldoende leeropbrengsten over drie jaar. Met het huidige regime van attenderingen en waarschuwingen, heeft school tijd om zelfstandig passende maatregelen te nemen."
- Ja: "Wij hebben meegemaakt dat de inspectie te goed van vertrouwen was dat het goed zou komen. Dat kwam het niet; we werden zeer zwak. Nu kan dat volgens mij niet meer en dat vind ik beter."
- Nee, te vroeg: "Na het signaleren van een tekortkoming en het overleggen van het probleem bij het bestuur moet er tijd zijn voor verbetering. Mogelijk met tussentijds overleg over de maatregelen die getroffen zijn of die men wil gaan treffen."
- Nee, te laat: "De opbrengstenkaarten kunnen eerder worden gegenereerd waardoor eerder toezicht mogelijk is."

Andere risico's naast opbrengsten

60% van de schoolleiders vindt dat er nog andere risico's zijn naast onvoldoende of dalende opbrengsten, op basis waarvan de inspectie een kwaliteitsonderzoek op een school zou moeten doen. Voorbeelden van andere risico's die vaker door de schoolleiders genoemd worden zijn:

- signalen van leerlingen, personeel of ouders;
- financiële situatie/financieel wanbeheer;
- samenstelling van de leerlingpopulatie (bijvoorbeeld veel zorgleerlingen of leerlingen uit achterstandsgebieden);
- grote uitstroom leerlingen/verloop van personeel;
- hoog (ziekte)verzuim (personeel/leerlingen).

De meeste van deze risico's worden momenteel al gebruikt binnen de risicoanalyse van de inspectie.

Gevolgen van waarschuwing inspectie bij dalende opbrengsten

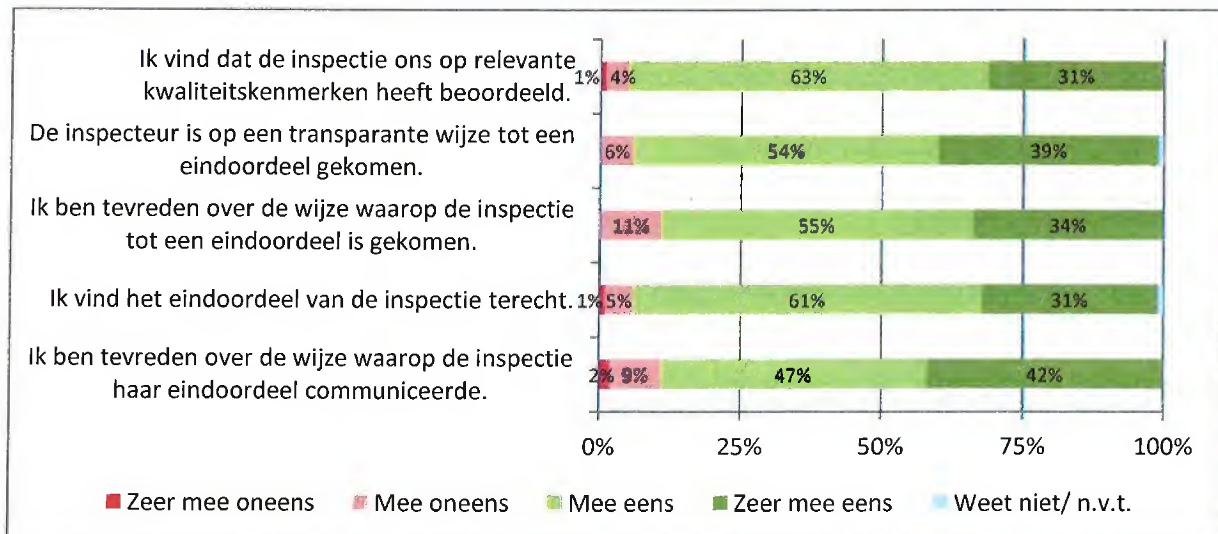
Bij dalende opbrengsten van een vo-vestiging waarschuwt de inspectie het betreffende bestuur. De inspectie wilde weten of dit tot stappen leidt op de betreffende scholen. Van de schoolleiders die de vragenlijst hebben ingevuld, waren er 57 bezocht in het kader van risico's, op basis van leerresultaten of anderszins. De overgrote meerderheid daarvan, bijna 80%, geeft aan dat de attendering of waarschuwing van de inspectie inderdaad tot stappen heeft geleid. Uit toelichtingen op deze vraag blijkt dat het vaak gaat om (verdere) analyses van resultaten en rendementen, het opstellen van een plan van aanpak, (intensivering van) interventies/maatregelen, verandering van focus (bijvoorbeeld meer op opbrengstgericht werken en kwaliteit), aanpassingen op managementniveau, professionalisering en in het algemeen een verhoogd urgentiebesef onder zowel de schoolleiding als docenten.

Schoolleiders: *Welke gevolgen had de attendering of waarschuwing bij jullie op school?*
• "Aanscherping van processen en procedures." • "Dat we versneld het verbeterblad hebben uitgevoerd. Verder ontstond er urgentiebesef bij de docenten die goed werd opgepakt." • "De attendering had tot gevolg dat er meer over opbrengstgericht werken gesproken werd en er meer sectievergaderingen werden georganiseerd om te spreken over de opbrengsten." • "Directiestructuur aangepast. Verbeterplan opgesteld en uitgevoerd. Draagvlak voor cultuurverandering gecreëerd. Data-analyses gemaakt, professionaliseringsbeleid geïntensiveerd." • "Er is geanalyseerd waardoor er onvoldoende leeropbrengsten waren. Er is een plan van aanpak geschreven met korte- en langetermijnmaatregelen. Gedurende het volgende schooljaar zijn de zwakke indicatoren gemonitord." • "Intensivering van gesprekken met de teams en de vakdocenten, secties over verschillen SE en CE, studiedagen over pedagogisch en didactisch handelen, kijkwijzers lesobservaties, lesbezoeken door schoolleiding, gesprekken hierover, intervisie." • "Uitgebreider analyseren en evalueren, organiseren externe audit onderwijsleerproces, opstellen plan van aanpak verbeteren opbrengsten, deskundigheidsbevordering personeel."

Eindoordeel inspectie

Over het algemeen is het merendeel van de schoolleiders tevreden tot zeer tevreden over het eindoordeel van de inspectie: ruim 90% is het (zeer) eens met de stellingen dat de school op relevante kwaliteitskenmerken is beoordeeld, dat het oordeel op een transparante wijze tot stand is gekomen en dat het eindoordeel van de inspectie terecht is. De overgrote meerderheid van de schoolleiders is ook tevreden over de wijze waarop de inspectie tot een eindoordeel is gekomen (87%) en de wijze waarop het eindoordeel is gecommuniceerd (89%).

Figuur 3.2 Mening over eindoordeel inspectie (schoolleiders, N=93)

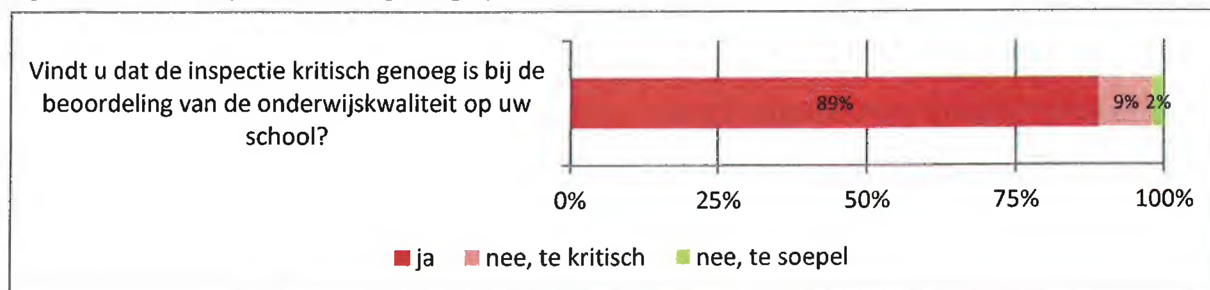

Scholen die zijn bezocht in het kader van stelselonderzoek of vierjaarlijks onderzoek, zijn vaker zeer tevreden (47%) over de wijze waarop de inspectie haar eindoordeel heeft gecommuniceerd dan scholen die bezocht zijn in het kader van risico's (38%). Scholen in de regio Zuid zijn vaker zeer tevreden over de manier waarop het eindoordeel door de inspectie is gecommuniceerd (80%) dan scholen in de regio Noord en Midden (respectievelijk 38% en 33% zeer tevreden).

Enkele schoolleiders hebben toegelicht waarom ze het niet eens waren met een of meer stellingen over het eindoordeel van de inspectie. Een paar keer wordt genoemd dat het eindoordeel lang op zich deed wachten ("Mondeling werd eindoordeel goed èn snel gegeven. Bevestiging en doorvoering duurde erg lang"). Ook vinden sommigen dat de uitvoering niet altijd goed is verlopen en dat er teveel alleen naar de opbrengsten ("de harde cijfers") is gekeken.

Is de inspectie kritisch genoeg?
De meerderheid van de schoolleiders (89%) vond de inspectie kritisch genoeg bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit op hun school. Kenmerken van de inspectie die hierbij worden genoemd, zijn inhoudelijke kennis, systematische aanpak, professioneel, objectief, en 'constructief kritisch'. Slechts 9% van de schoolleiders vond de inspectie te kritisch en 2% vond de inspectie bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit juist te soepel.

Figuur 3.3 Is de inspectie kritisch genoeg? (schoolleiders, N=92)

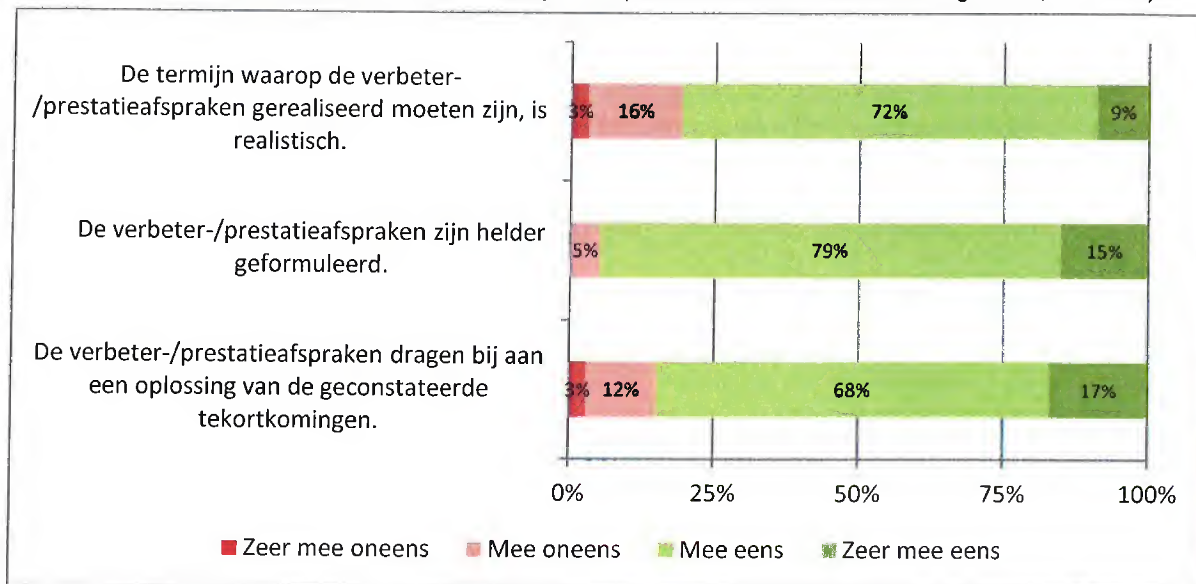
Kritische kanttekeningen die worden geplaatst zijn dat het oordeel van de inspectie te kritisch is omdat er te weinig rekening wordt gehouden met de (specifieke) schoolpopulatie, of het proces waar de school in zit en dat er te strak op de letter wordt gekeken.

Schoolleiders:
Is de inspectie kritisch genoeg bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit op uw school?

- "Ja, ze zijn zeer kritisch. Tegelijkertijd constateer ik ook dat ze met je meedenken en je mogelijke richtingen meegeven. Dit is een verschil met de afgelopen jaren. Erg prettig."
- "Het is goed dat de inspectie op een systematische en professionele manier naar het onderwijs kijkt."
- "Er is door de inspecteurs zuiver en objectief gekeken naar onze locatie en de "gemaakte foto" klopt."
- "Er is constructief kritisch gekeken en het oordeel was transparant."
- "Men is kritisch vanuit de gedachte hoe de school het beter zou kunnen doen. Er wordt meegedacht in plaats van afgerekend."
- "Alleen is er onvoldoende oog voor de leerachterstand die wij met de doelgroep inhalen. De lat ligt voor alle leerlingen even hoog, maar de leerlingen uit achterstandsituaties hebben een andere startpositie als ze het VO binnen komen."

Mening over verbeter- en prestatieafspraken
Wat is de mening van de schoolleiders over de gemaakte verbeter- en prestatieafspraken? Omdat deze vraag niet van toepassing is als er geen verbeter- of prestatieafspraken gemaakt zijn, hebben we in de onderstaande figuur het antwoord "weet niet/ niet van toepassing" buiten beschouwing gelaten.

Figuur 3.4 Mening over verbeter- en prestatieafspraken (schoolleiders, N= achtereenvolgens 68, 74 en 69)

60% van de schoolleiders vindt de termijn waarop de verbeter-/prestatieafspraken gerealiseerd moeten zijn realistisch (eens of zeer eens). Schoolleiders die de termijn niet realistisch vinden, komen relatief vaak uit de regio Noord (30%). Drie kwart van de schoolleiders geeft aan dat de verbeter-/prestatieafspraken helder zijn geformuleerd en 64% van de schoolleiders vindt dat de verbeter-/prestatieafspraken bijdragen aan een oplossing van de geconstateerde tekortkomingen.

Schoolleiders die het niet eens waren met (een van) de stellingen over de verbeter- en prestatieafspraken, konden hun antwoord toelichten. De meeste toelichtingen hebben betrekking op de termijn waarop de verbeter-/prestatieafspraken gerealiseerd moeten zijn. Bepaalde veranderingen vergen meer tijd volgens de schoolleiders.

Schoolleiders:
Waarom niet eens met een van de stellingen over de verbeter- en prestatieafspraken?

- "Als de opbrengsten te wijten zijn aan een bepaalde cultuur in een school is er meer tijd nodig om hieraan te werken en is er meer tijd nodig om de opbrengsten op orde te krijgen."
- "De termijn is te kort voor echte inhoudelijke verbeteringen. Door het nemen van noodmaatregelen kun je je opbrengsten op korte termijn beïnvloeden. Het is echter de vraag of er dan sprake is van een echte verbetering van het onderwijs."
- "De juiste leerling op de juiste plek krijgen, heeft een doorlooptijd nodig evenals het veranderen van ingesleten lesgeefgedrag van docenten."
- "Het te behalen gemiddelde bij het CE van 2014 is wel helder. Maar niet echt realiseerbaar in een paar maanden."

3.1.2 Schoolbestuurders

Tijdigheid bij dalende opbrengsten

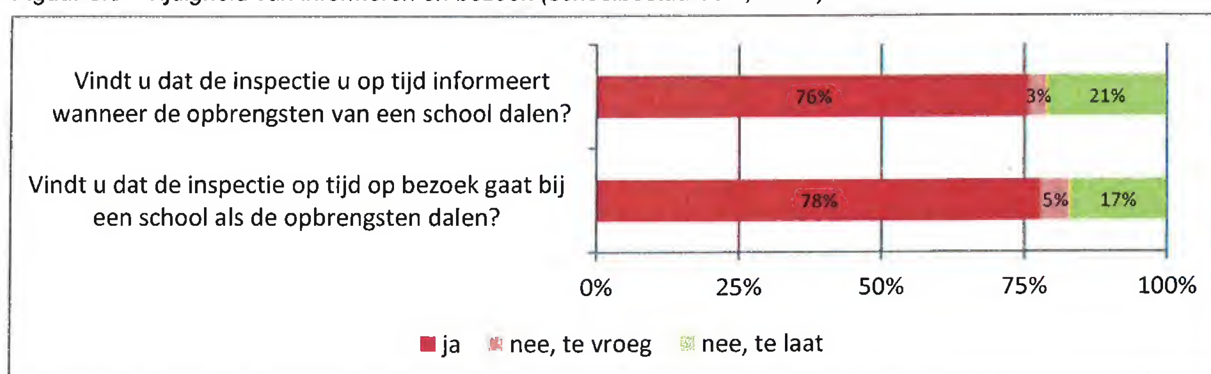
Ruim drie kwart van de bestuurders (76%) vindt dat de inspectie hen tijdig *informeert* wanneer de opbrengsten van een school dalen. Een op de vijf bestuurders (21%) is van mening dat de inspectie te laat informeert bij dalende opbrengsten en 3% vindt dat de inspectie te vroeg informeert. In toelichtingen bij deze vraag geven schoolbestuurders vaak aan dat ze de opbrengsten wel al eerder in beeld hebben via hun eigen managementinformatiesystemen of Vensters voor verantwoording.
Er zijn geen verschillen per soort onderzoek (in het kader van risico's of stelselonderzoek/vierjarig onderzoek), regio, bestuursgrootte of denominatie.

Schoolbestuurders:
Vindt u dat de inspectie u tijdig informeert wanneer de opbrengsten van een school dalen?

- Ja: "Het is ook de verantwoordelijkheid van het bestuur om dat te zien."
- Ja: "Systeem van attendering en waarschuwing werkt goed. Probleem blijft dat de Inspectie laat komt met het opbrengstenoordeel (weliswaar om begrijpelijke redenen)"
- Nee, te laat: "De inspectie informeert ons nadat wij dat al lang hebben kunnen waarnemen. Wat helpt is dat de landelijke benchmark eerder beschikbaar komt zodat we zelf kunnen zien dat we dalen in absolute en relatieve zin."
- Nee te laat: "De opbrengstenkaart loopt altijd een schooljaar achter. De attenderingen en waarschuwingen zijn van toegevoegde waarde."
- Nee te laat: "Uit Cum Laude hebben we eerder de gegevens. De inspectie komt pas 6 tot 9 maanden later. Dat is te laat om interventies te plegen. Gevolg is dat er 1 jaar verloren zou gaan, als we zelf de alle gegevens niet zouden monitoren."

De meerderheid van de schoolbestuurders (78%) vindt dat de inspectie op tijd op bezoek gaat op een school waar de opbrengsten dalen ("de signaalfunctie is belangrijk, met name als het gaat om een *sense of urgency* bij docenten"); 17% is van mening dat dit te laat gebeurt ("als de opbrengsten dalen is er al veel mis gegaan") en enkelen (5%) dat de inspectie te vroeg langs komt. In vergelijking met de schoolleiders (8%) vinden de schoolbestuurders vaker dat de inspectie te laat op bezoek komt (17%).

Figuur 3.5 Tijdigheid van informeren en bezoek (schoolbestuurders, N=63)

Ter illustratie staan in onderstaand kader een aantal toelichtingen van bestuurders bij de vraag of de inspectie op tijd op bezoek gaat bij een school bij dalende opbrengsten.

Schoolbestuurders:
Vindt u dat de inspectie op tijd op bezoek gaat bij een school als de opbrengsten van de school dalen?

- Ja: "Gezien het gegeven dat de inspectie de gegevens pas laat heeft."
- Ja: "Dat lijkt me de plicht van de inspectie. Samen moeten school en inspectie ervoor zorgen, dat de kwaliteit weer omhoog gaat. Als een critical friend moet de inspectie optreden. Weliswaar kritisch, maar zeker als vriend!"
- Nee, te laat: "Als de opbrengsten dalen is er al veel mis gegaan. De inspectie is reactief."
- Nee te laat: "Ik had dit jaar een school die ik graag bezocht wilde zien, de situatie was volgens de richtlijnen van de inspectie nog niet ernstig genoeg. Gemiste kans!"

Andere risico's naast opbrengsten

Ruim de helft van de schoolbestuurders (54%) geeft aan dat er andere risico's zijn naast onvoldoende of dalende opbrengsten, die aanleiding moeten zijn voor de inspectie om een kwaliteitsonderzoek op een school te doen. Dit verschilt niet tussen besturen van verschillende denominaties, uit grote of kleine besturen of uit verschillende inspectieregio's. Andere risico's die volgens de schoolbestuurders mee moeten worden genomen zijn bijvoorbeeld:

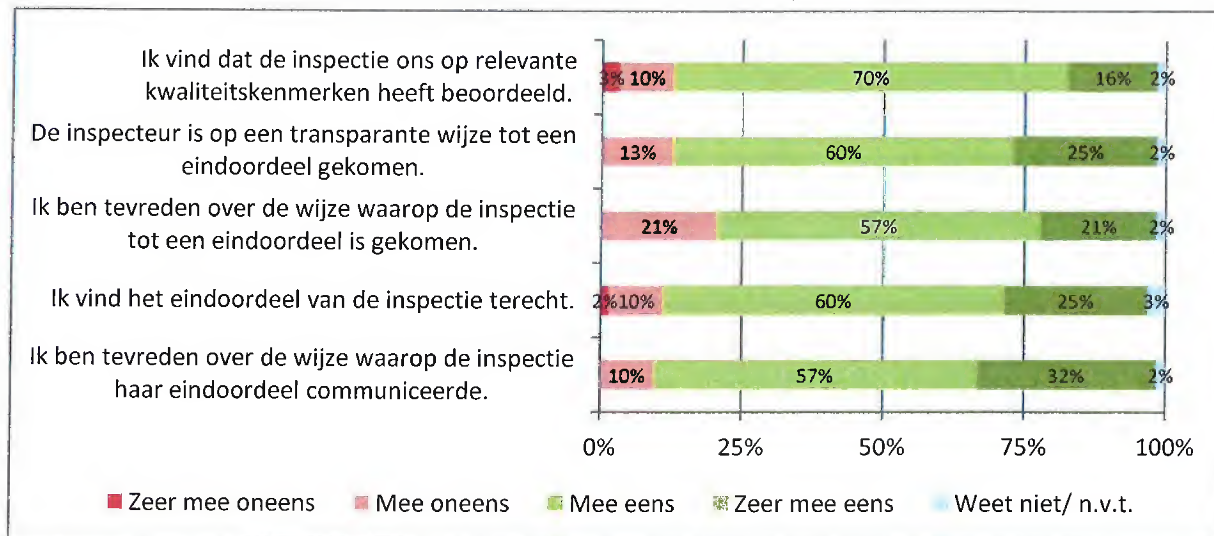
- slechte of sterk dalende financiële resultaten;
- signalen of klachten van derden (ouders, leerlingen, docenten, media), bijv. over werk- en leerklimaat, slechte verhoudingen;
- veiligheidsrisico's/incidenten (fraude, discriminatie);
- signalen over een te strenge selectiecriteria of te nauwe opvattingen over onderwijs, waardoor de resultaten 'opgepimpt' worden;
- gebrekkig pedagogisch klimaat;
- schoolcontext: veranderende schoolpopulatie;
- sterke stijging van de opbrengsten.

Van veel van deze gegevens maakt de inspectie overigens al gebruik om risico's te bepalen.

Eindoordeel inspectie

Een ruime meerderheid van de schoolbestuurders (86%) vindt dat de inspectie de betreffende school/scholen op relevante kwaliteitskenmerken heeft beoordeeld. Een vergelijkbaar deel vindt dat de inspecteur op een transparante wijze tot een eindoordeel is gekomen en dat het eindoordeel ook terecht is. Daarnaast is bijna 90% van de schoolbestuurders (zeer) tevreden over de wijze waarop de inspectie haar eindoordeel heeft gecommuniceerd. Over de *wijze* waarop de inspectie tot een eindoordeel is gekomen is een op de vijf schoolbestuurders (21%) niet tevreden. In vergelijking met de schoolleiders zijn de schoolbestuurders vaker ontevreden over het eindoordeel.

Figuur 3.6 Mening over eindoordeel inspectie (schoolbestuurders, N=63)

Wanneer respondenten het *oneens* waren met een of meer stellingen over het eindoordeel van de inspectie (10-21% van de respondenten), konden zij hun antwoord toelichten. Uit de toelichtingen blijkt dat het vooral gaat om de ervaren beperkingen ('smalheid') van het toezichtkader (te veel nadruk op opbrengsten en 'harde' gegevens).

Schoolbestuurders:
Waarom bent u het niet eens met bovengenoemde stelling(en) over het eindoordeel van de inspectie?

- "Het toezichtkader is te beperkt, het geeft geen ruimte om de toegevoegde waarde van een school te meten."
- "Ik ben van mening dat "opbrengsten" een te centrale plaats innemen. Als de opbrengsten achterblijven kan het nog alleen maar zwak of zeer zwak worden. Het verhaal er achter doet er dan al niet meer toe."
- "Ik stel vast dat de mondelinge toelichting vaak positiever is dan de schriftelijke rapportage, hierdoor is een dialoog en een persoonlijk contact minder mogelijk. Graag direct en zo concreet mogelijk benoemen, ook als zaken minder goed gaan."
- "Het oordeel van de inspecteur is erg gebaseerd op de 'papieren' documenten. De waarnemingen van de inspecteur, (getoetst binnen de school) zijn geen basis voor een oordeel en dat is een gemis."
- "Ik vind de set indicatoren die de inspectie gebruikt te smal. Andere relevante thema's worden onvoldoende meegewogen."

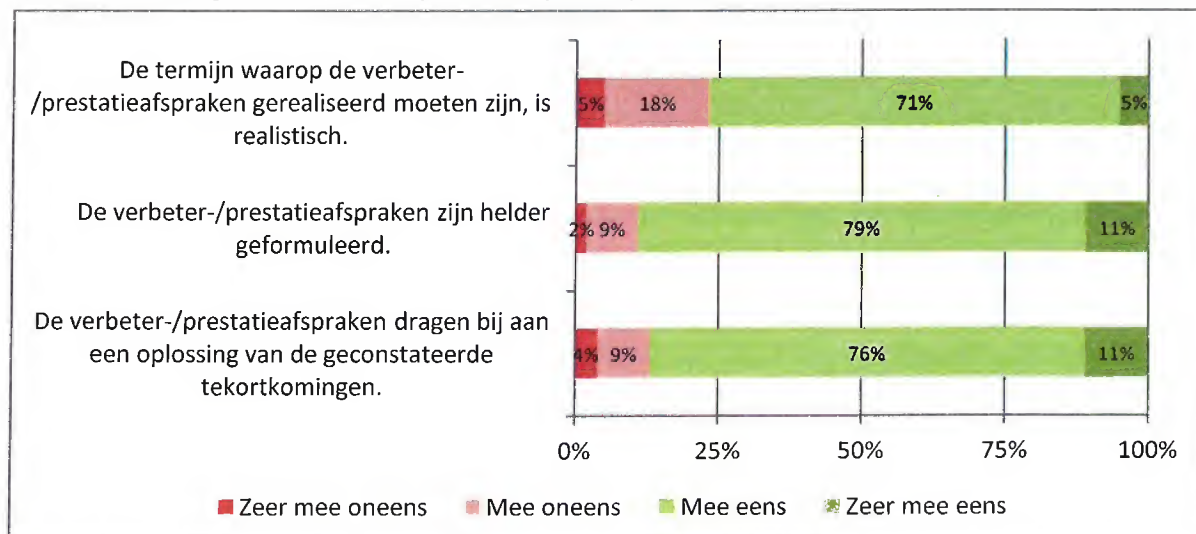
Is de inspectie kritisch genoeg?
Desgevraagd geeft ruim drie kwart van de bestuurders (77%) aan dat zij de inspectie kritisch genoeg vindt bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit op een school. Dit percentage ligt wat lager dan bij de schoolleiders (89%). Uit toelichtingen van de bestuurders blijkt dat met name de opstelling als 'critical friend' van de inspecteur positief wordt gewaardeerd.

Schoolbestuurders:
Vindt u dat de inspectie kritisch genoeg is bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit op een school?

- "De inspecteur stelt vragen achter de cijfers en de constateringen. Heeft daarbij zowel oog voor de zaken die structureel op orde zijn als de zaken die verbetering behoeven."
- "Het kader van kenmerken en de hantering daarvan geeft een afgewogen beeld van de onderwijskwaliteit (kernkader). Dit geeft voldoende houvast voor verdere verbetering en is daarmee in juiste mate kritisch."
- "Ik ben tevreden over de kwaliteit van onze inspecteur, positief kritisch, meedenkend, op maat bediend worden."
- "Onze inspecteur is kritisch en geeft goede feedback. Een echte *critical friend* zoals wij graag de rol van de inspectie zien."

Mening over verbeter- en prestatieafspraken
Ook bij de bestuurders hebben we de antwoorden "weet ik niet / niet van toepassing" buiten beschouwing gelaten omdat de vragen naar verbeter- of prestatieafspraken niet voor alle bestuurders relevant zijn. Ongeveer twee derde van de bestuurders vindt dat de termijn waarop de verbeter-/prestatieafspraken gerealiseerd moeten zijn, realistisch is. Een aanzienlijk deel (21%) vindt de termijn juist niet realistisch. Circa 80% van de bestuurders vindt dat de verbeter-/prestatieafspraken helder zijn geformuleerd en dat ze bijdragen aan een oplossing van de geconstateerde tekortkomingen.

Figuur 3.7 Mening over verbeter- en prestatieafspraken (schoolbestuurders, N= achtereenvolgens 55/56/55)

De schoolbestuurders zijn hiermee over het algemeen iets optimistischer en meer tevreden over de gemaakte verbeter- en prestatieafspraken dan de schoolleiders.

In toelichtingen op deze stellingen komt vooral de gestelde termijn naar voren. Meerdere keren wordt aangeven dat de termijn van één jaar in sommige gevallen te kort is om de gestelde doelen te behalen, zeker als sprake is van ernstige tekortkomingen. Een bestuurder noemt in dit kader het risico dat scholen zich door de beperkte termijn meer op 'quick fixes' richten in plaats van op duurzame oplossingen.

Uitkomsten groepsgesprekken

De meeste schoolleiders in de groepsgesprekken vonden dat de inspectie in haar oordeel over de onderwijskwaliteit de context van de school meeneemt. Ze hebben wel kritiek op de manier waarop de inspectie tot haar oordeel komt. De schoolleiders vinden dat de inspectie soms op basis van een klein aantal leerlingen een oordeel geeft. De inspectie zou genuanceerder moeten omgaan met de uitkomsten wanneer het aantal leerlingen net boven de ondergrens ligt. Een ander kritiekpunt is dat de inspectie in haar oordeel meer rekening zou kunnen houden met de context van een school zoals de samenstelling van de leerlingpopulatie van de school. Zowel schoolleiders als bestuurders en docenten noemen dit punt:

"Een school die te maken heeft met grootstedelijk problematiek is anders dan een school die dit niet kent. Ook een school waar de potentie groot is onder leerlingen zou anders beoordeeld moeten worden."

"In het praktijkonderwijs is het doel: arbeid, maar als er bijvoorbeeld veel werkeloosheid is, moet je daar oog voor hebben. Ze moeten eigenlijk ook ervaring hebben met de leerlingpopulatie of de onderwijssoort."

Over het signaleren van risico's door de inspectie zeggen docenten:

"Je moet zelf je zwakke punten naar voren halen. De inspectie mag je niet verrassen."

Met betrekking tot het uitgangspunt 'scherpe blik en waarborging onderkant' melden de bestuurders het volgende kritiekpunt:

"De scholen gedragen zich naar de grenzen van wat de inspectie bestempelt als een niet-zwakke school."

Samenvattend: Uitgangspunt 'scherpe blik en waarborging onderkant'

De meeste schoolleiders en bestuurders vinden inderdaad dat de inspectie een scherpe blik heeft en de onderkant waarborgt. Hierbij plaatsen zij wel enkele kanttekeningen: een op de vijf van de schoolbestuurders vindt dat de inspectie hen te laat informeert bij dalende opbrengsten. Ze hebben dit meestal zelf al in beeld gebracht. De meerderheid van de schoolleiders (80%) heeft stappen ondernomen na de waarschuwing van de inspectie. Zowel schoolleiders als bestuurders zijn doorgaans tevreden over het eindoordeel van de inspectie, maar relatief veel mensen zijn wat minder tevreden over de wijze waarop het oordeel tot stand is gekomen. Deze mensen vinden dat het toezichtkader te veel gericht is op opbrengsten.

Men vindt de inspectie over het algemeen kritisch genoeg. De schoolbestuurders waarderen vooral de opstelling als meedenkende 'critical friend'. Schoolleiders geven soms wel aan dat er wat meer rekening zou mogen worden gehouden met bijvoorbeeld kenmerken van de schoolpopulatie of het proces waarin de school zit. De schoolleiders en schoolbestuurders zijn ook redelijk positief over de gemaakte verbeter- en prestatieafspraken. Wel vinden schoolleiders de gestelde termijn voor verbeteringen relatief vaak te kort, waarbij de schoolbestuurders wijzen op het gevaar van weinig duurzame 'quick fixes'. Ook vinden schoolleiders en bestuurders dat er soms veel tijd zit tussen het bezoek en het oordeel.

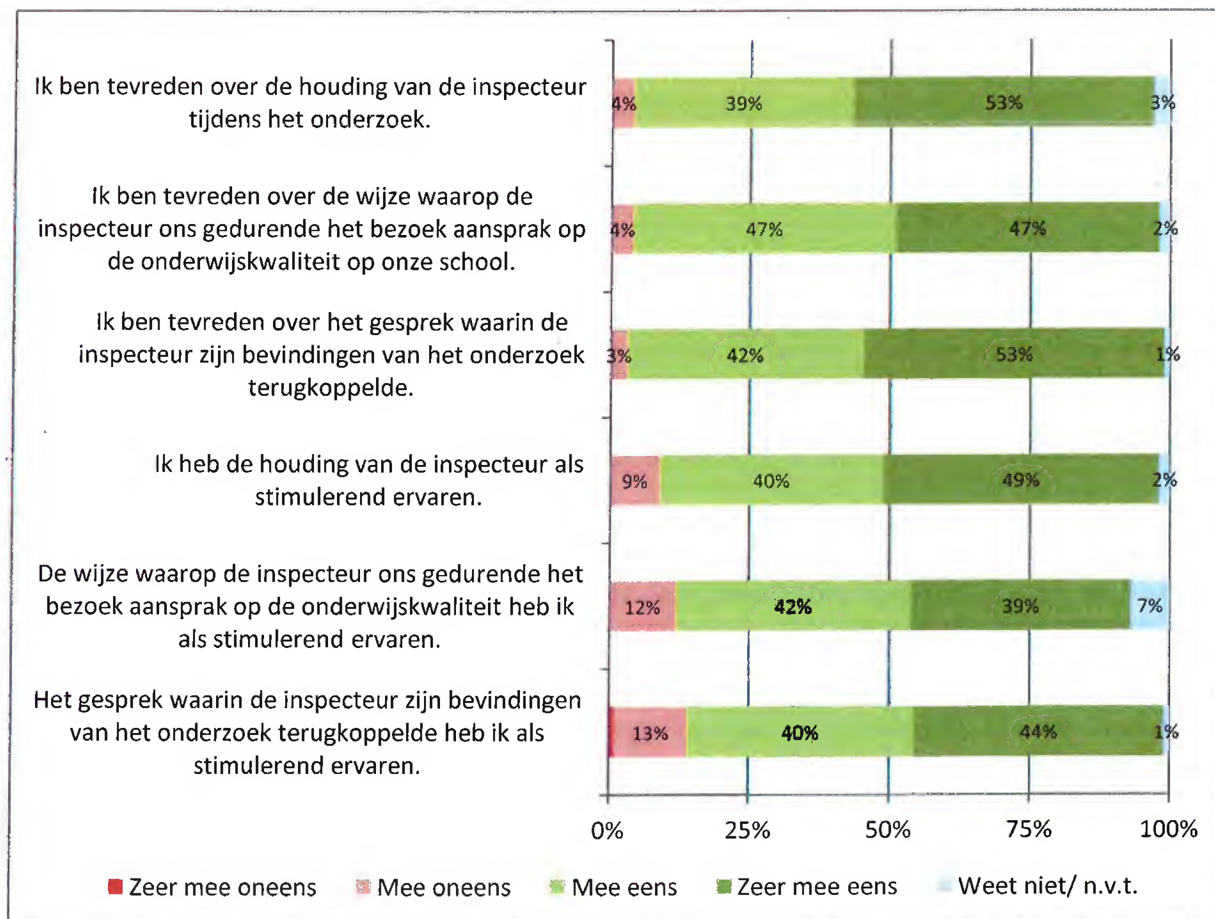
3.2 Stimulerende functie

Iedere school wordt, ongeacht de aanwezigheid van risico's, iedere vier jaar een keer bezocht. Daarboven kan een school bezocht worden omdat er risico's geconstateerd zijn. Ook wordt jaarlijks een deel van de scholen bezocht in het kader van het stelselonderzoek, waarover wordt gerapporteerd in het jaarlijkse onderwijsverslag 'De staat van het onderwijs'. Ieder bezoek dat door de inspectie wordt uitgevoerd zou een stimulerende uitwerking moeten hebben op de school. De inspectie wil daartoe bij het bezoek aansluiten bij de fase van de ontwikkeling van de school.

3.2.1 Schoolleiders

Stimulerende functie tijdens het bezoek
Aan de schoolleiders van scholen die door de inspectie zijn bezocht hebben we een aantal stellingen voorgelegd over de stimulerende functie van het toezicht.

Figuur 3.8 Mening over stimulerende functie inspectie tijdens het schoolbezoek (schoolleiders, N=92)

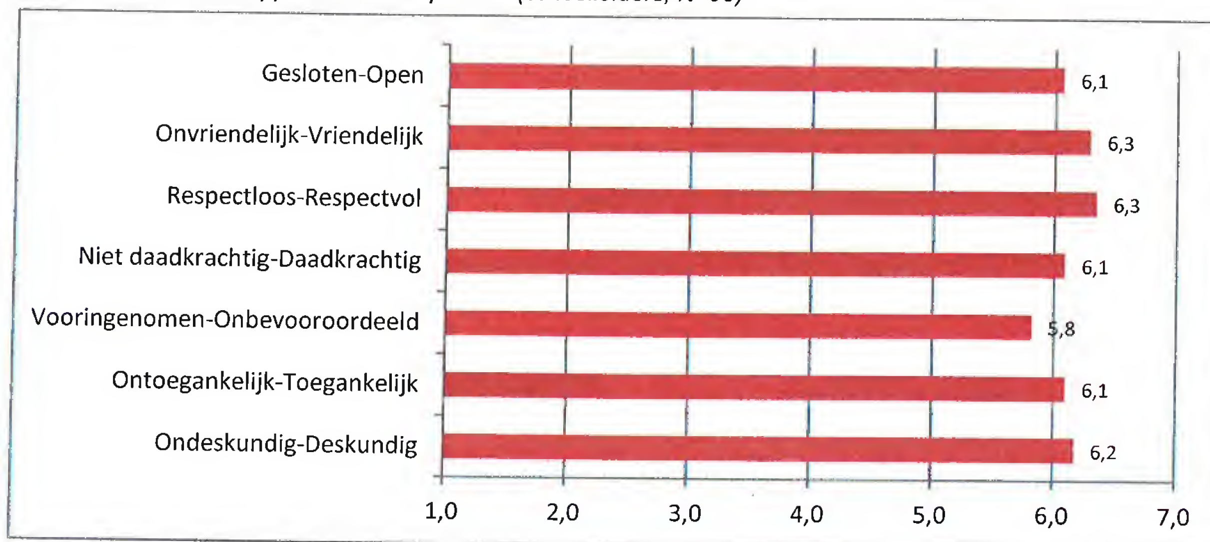

De houding van de inspecteur tijdens het onderzoek, de wijze waarop de inspecteur betrokkenen aansprak op de onderwijskwaliteit, en het gesprek waarin de inspecteur de bevindingen van het onderzoek terugkoppelde worden positief beoordeeld. Over deze aspecten is ruim 90% van de schoolleiders (zeer) tevreden. Over de stimulerende rol van de inspecteur (stimulerende houding, stimulerend aanspreken op onderwijskwaliteit en stimulerend terugkoppelingsgesprek) zijn de schoolleiders wat minder tevreden. Scholen die zijn bezocht in het kader van stelselonderzoek of vierjaarlijks onderzoek zijn het relatief vaak 'zeer eens' (62%; 22% 'eens) met de stelling dat de inspecteur een stimulerende houding had, terwijl schoolleiders die zijn bezocht in het kader van risico's het vaker 'eens' (53%) waren met deze stelling (40% 'zeer eens").

Oordeel over de inspecteur

Hoe hebben de schoolleiders de inspecteur(s) ervaren? We hebben schoolleiders een lijst met tegenovergestelde eigenschappen voorgelegd en we hebben per complementair paar gevraagd welke eigenschap het beste paste bij de inspecteur die hun school bezocht heeft. De respondenten konden dit aangeven op een 7-puntsschaal. Hoe hoger de score, des te gunstiger de inspecteur is beoordeeld (Bijvoorbeeld: 1=onvriendelijk; 7=vriendelijk). In de onderstaande figuur zijn de gemiddelde scores weergegeven.

Figuur 3.9 Eigenschappen van de inspecteur (schoolleiders, N=90)

De inspecteurs worden over het algemeen positief beoordeeld, vooral op de eigenschappen 'vriendelijk' (6,3), 'respectvol' (6,3) en 'deskundig' (6,2). Op de schaal vooringenomen-onbevooroordeeld scoren de inspecteurs verhoudingsgewijs het laagst (5,8). Algemeen-bijzondere scholen beoordelen de toegankelijkheid van de inspecteurs wat lager dan de overige scholen. Er zijn geen significante verschillen naar soort onderzoek, regio en schoolgrootte.

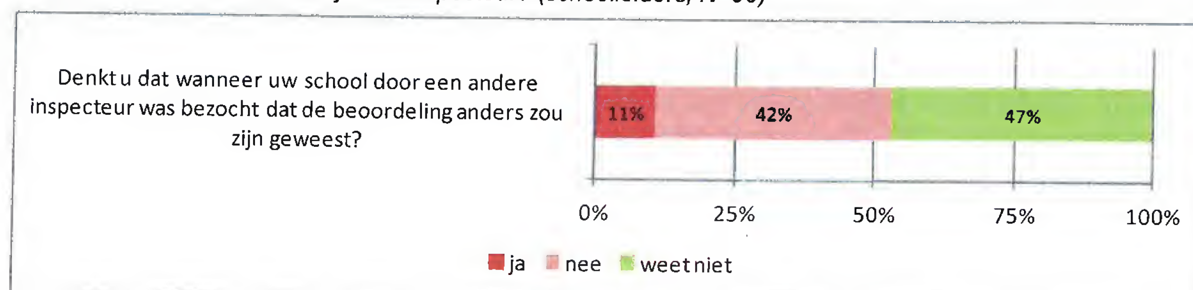
De groepsgesprekken

De ervaring van enkele schoolleiders die we spraken, is dat de inspecteur die langs kwam voor een bezoek aan de school minder goed kennis had van een praktijkschool. De schoolleiders vinden dit een leerpunt voor de inspectie.

Oordeel afhankelijk van de inspecteur?

Ongeveer 40% van de schoolleiders denkt niet dat er een ander oordeel zou zijn geveld wanneer een andere inspecteur de school had bezocht. Slechts een klein deel (11%) van de schoolleiders denkt wel dat wanneer de school door een andere inspecteur was bezocht, de beoordeling anders zou zijn geweest. In de meeste gevallen is dit laatste ingegeven op basis van eigen ervaringen met eerdere inspectiebezoeken. Rapporten van of contacten met andere scholen spelen een beperktere rol.

Figuur 3.10 Oordeel afhankelijk van inspecteur? (schoolleiders, N=90)

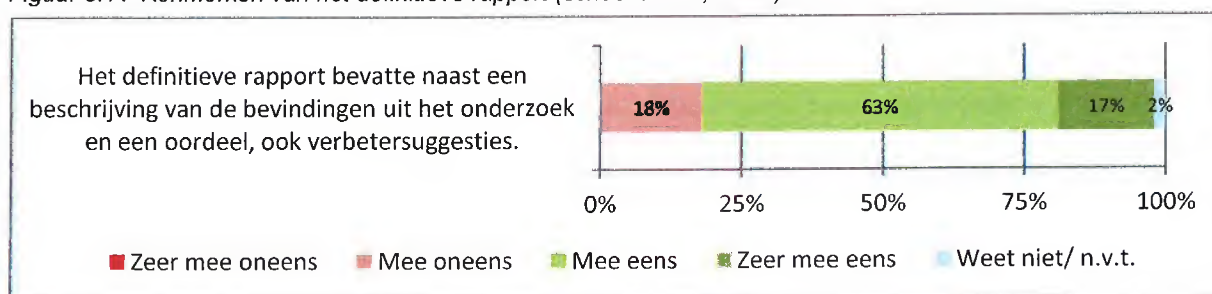

Schoolleiders:
Waarom denkt u dat de beoordeling afhankelijk is van de inspecteur?

- "Het bezoek daarvoor door een andere inspecteur verliep bijna geheel tegengesteld van teneur."
- "Het oordeel was erg mild en m.i. op een aantal punten te positief. Ik ben wel blij met het eindoordeel (voldoende), maar enkele kritische punten namens de inspectie had ik graag teruggekoppeld aan het team."
- "Omdat een inspecteur ook een mens is."

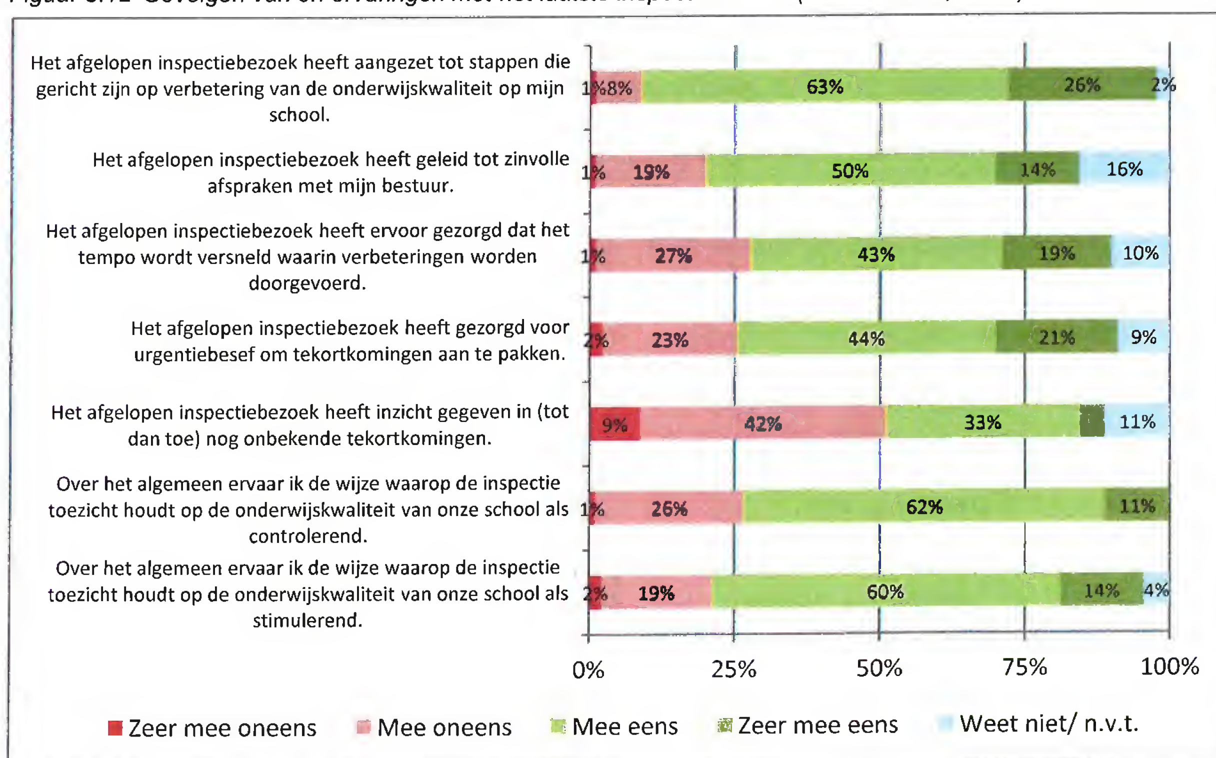
Oordeel over definitieve rapport
Bij 80% van de schoolleiders bevatte het definitieve rapport naast een beschrijving van de bevindingen uit het onderzoek ook een oordeel en verbetersuggesties. Bij 18% was dit naar eigen zeggen niet het geval.

Figuur 3.11 Kenmerken van het definitieve rapport (schoolleiders, N=90)

Gevolgen van het laatste inspectiebezoek
We hebben schoolleiders een aantal stellingen voorgelegd over de gevolgen van het bezoek.

Figuur 3.12 Gevolgen van en ervaringen met het laatste inspectiebezoek (schoolleiders, N=90)

Bij de meeste schoolleiders (89%) heeft het inspectieonderzoek aangezet tot stappen gericht op de verbetering van de onderwijskwaliteit op de school. Een meerderheid (ruim 60%) geeft aan dat het inspectiebezoek heeft geleid tot zinvolle afspraken met het schoolbestuur, dat het tempo waarin verbeteringen worden doorgevoerd wordt versneld en dat het inspectiebezoek heeft gezorgd voor urgentiebesef om tekortkomingen aan te pakken. Dat het afgelopen inspectiebezoek de schoolleiders

geen inzicht heeft gegeven in (voorheen) onbekende tekortkomingen, betekent waarschijnlijk vooral dat zij de tekortkomingen van hun school zelf al goed in beeld hebben. Ongeveer drie kwart van de schoolleiders vindt de wijze waarop de inspectie toezicht houdt op de onderwijskwaliteit van de school zowel controlerend als stimulerend.

Scholen die zijn bezocht in het kader van risico's zijn hierdoor vaker (36% zeer eens) aangezet tot stappen richting verbetering dan scholen die zijn bezocht in het kader van stelselonderzoek of vierjaarlijks bezoek (11% zeer eens). Ook vinden zij vaker dan scholen die niet in het kader van risico's zijn bezocht dat het inspectiebezoek ervoor heeft gezorgd dat het tempo waarin de verbeteringen worden doorgevoerd wordt versneld (28% vs. 5% zeer eens) en dat er door het inspectiebezoek een hoger urgentiebesef is om tekortkomingen aan te passen (32% vs. 5% zeer eens).

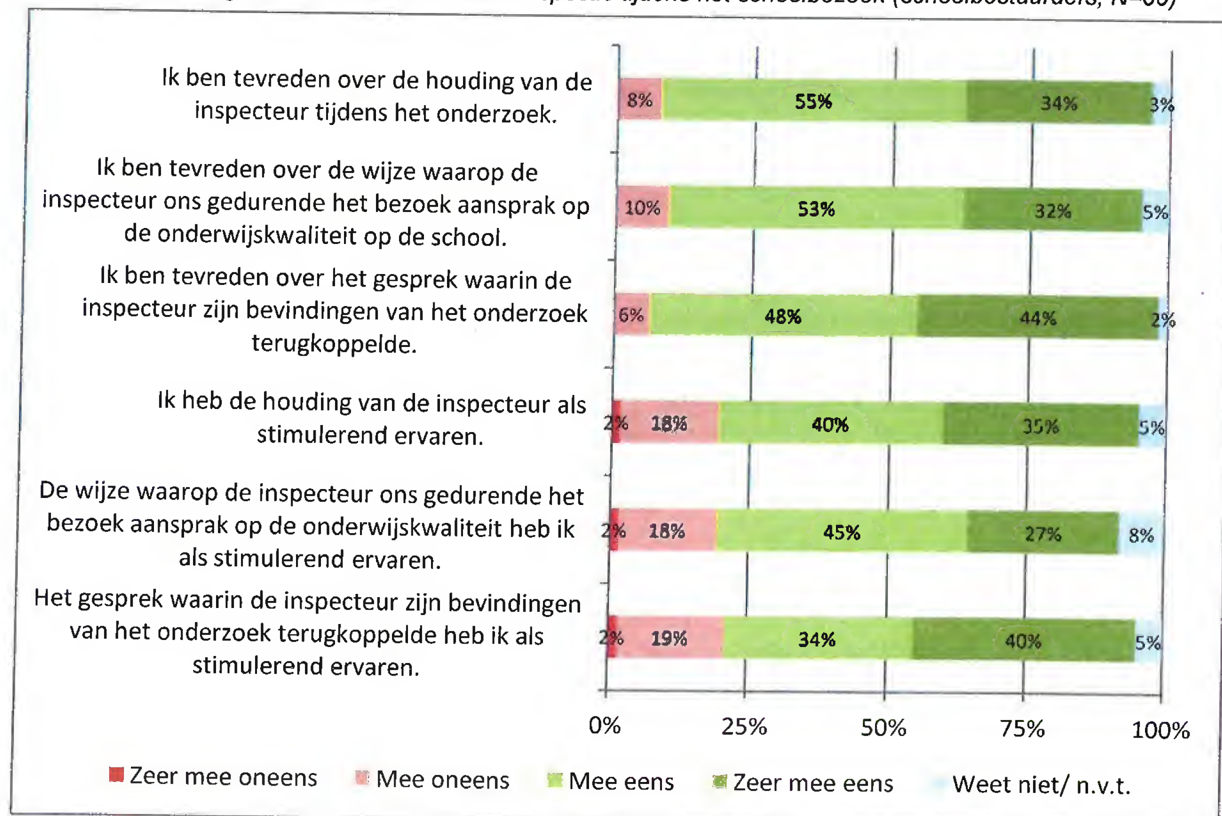
Scholen in de regio Zuid zijn het vaker (zeer) eens met de stellingen dat veranderingen versneld zijn doorgevoerd (87%) naar aanleiding van het inspectiebezoek dan de regio's Noord (69%) en Midden (48%). Ook vinden de scholen in de regio Zuid vaker dat er meer urgentiebesef is om tekortkomingen aan te pakken (93% (zeer) eens) dan scholen in de regio's Noord (69%) en Midden (52%). Scholen in de regio Noord ervaren de wijze waarop de inspectie toezicht houdt het vaakst als controlerend (91% (zeer) eens) en scholen in de regio Zuid het minst vaak (67%). In de regio Midden zijn schoolleiders meer verdeeld dan in de andere regio's over of stimulerende wijze waarop de inspectie toezicht houdt (29% (zeer) mee oneens, 69% (zeer) mee eens). Middelgrote scholen vinden vaker (58% (zeer) eens) dat het inspectiebezoek inzicht heeft gegeven in nog onbekende tekortkomingen dan kleine en grote scholen (resp. 30 en 24% (zeer) eens).

3.2.2 Schoolbestuurders

Stimulerende functie tijdens het bezoek

Vinden schoolbestuurders dat een inspectiebezoek stimulerend werkt?

Figuur 3.13 Mening over stimulerende functie inspectie tijdens het schoolbezoek (schoolbestuurders, N=60)

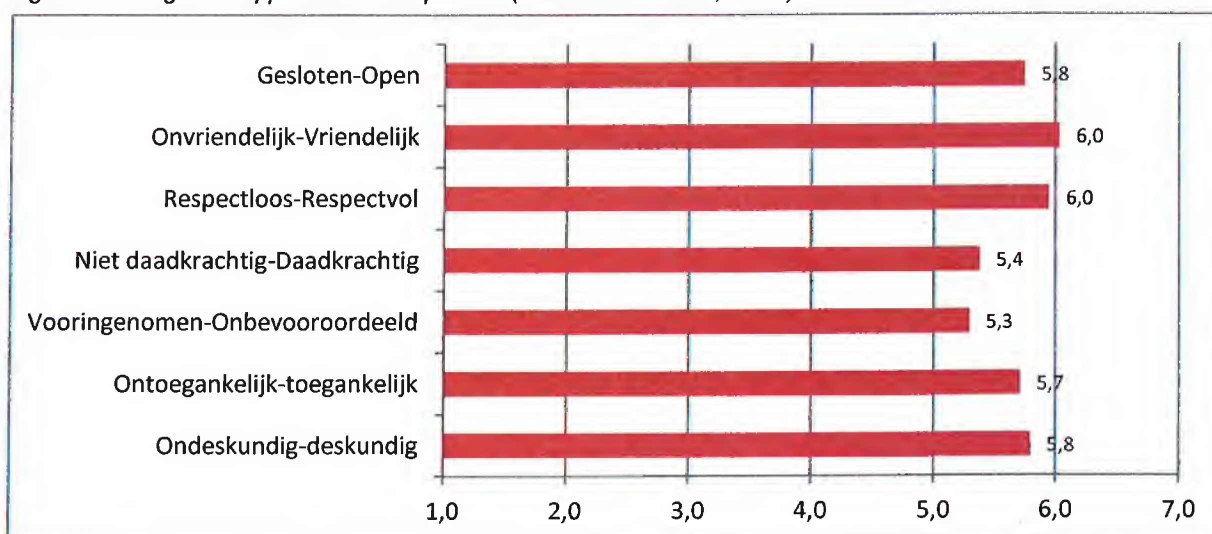

Over het algemeen oordelen de bestuurders hier positief over. De bestuurders zijn het meest tevreden over de algemene houding van de inspecteur tijdens het onderzoek, de wijze waarop ze door de inspecteur werden aangesproken op de onderwijskwaliteit op de school en over het gesprek waarin de inspecteur zijn onderzoeksbevindingen terugkoppelde. Hierover is het merendeel (85-92%) (zeer) tevreden. Iets minder tevreden zijn de bestuurders (net als de schoolleiders) over de expliciet stimulerende rol van de inspecteur tijdens het bezoek qua houding, manier van aanspreken en terugkoppeling (circa 20% van de bestuurders is het (zeer) oneens met de stellingen dat dit stimulerend was).

Oordeel over de inspecteur

Hoe worden de inspecteurs door de schoolbestuurders beoordeeld? Net als bij de schoolleiders is een lijstje met een aantal tegenovergestelde eigenschappen (bijvoorbeeld onvriendelijk-vriendelijk) voorgelegd van de inspecteur die hun school heeft bezocht. In onderstaande figuur zijn de gemiddelde scores (op een schaal van 1 tot en met 7) voor de verschillende eigenschappen weergegeven.

Figuur 3.14 Eigenschappen van de inspecteur (schoolbestuurders, N=60)

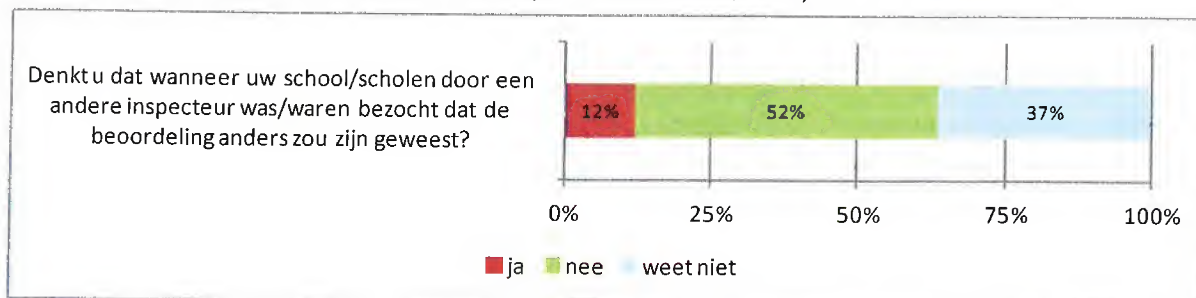

De schoolbestuurders zijn over het algemeen redelijk tevreden over de eigenschappen van de inspecteur, maar geven op alle kenmerken wel een iets lager oordeel dan de schoolleiders. De schoolbestuurders zijn het meest te spreken over de vriendelijkheid en respectvolheid van de inspecteur (gemiddeld een 6,0 op een schaal van 1 tot en met 7). De laagste score wordt (net als bij de schoolleiders) gegeven op de schaal vooringenomen-onbevooroordeeld (5,3).

Oordeel afhankelijk van de inspecteur?

Ongeveer de helft (52%) van de schoolbestuurders denkt niet dat wanneer een school door een andere inspecteur was bezocht, de beoordeling anders zou zijn geweest. Ruim een derde (37%) van de bestuurders geeft aan niet te weten of het oordeel anders zou zijn geweest bij een andere inspecteur en 12% denkt dat het oordeel dan wel anders zou zijn geweest. Meestal is dit op basis van eigen ervaringen met eerdere inspectiebezoeken. Ongeveer de helft van de schoolleiders (47%) en een derde van de bestuurders (37%) weet niet of het voor het eindoordeel uitmaakt door welke inspecteur ze bezocht worden.

Figuur 3.15 Oordeel afhankelijk van inspecteur? (schoolbestuurders, N=60)

In het kader staan ter illustratie enkele toelichtingen van de schoolbestuurders die van mening zijn dat de beoordeling wel afhankelijk is van de inspecteur.

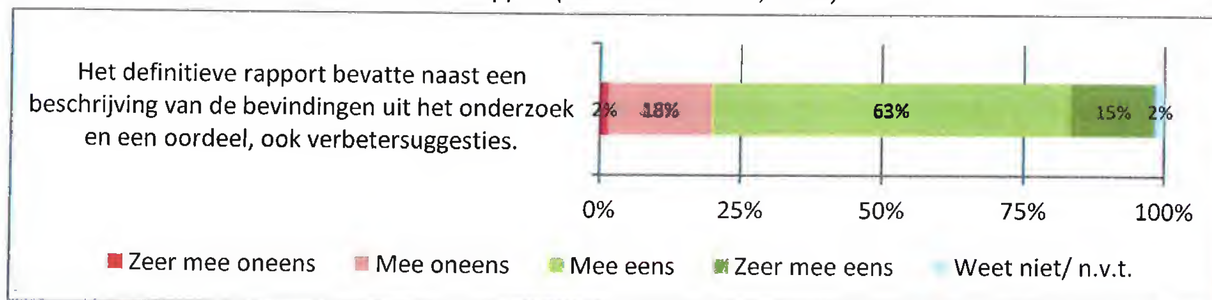
Schoolbestuurders:
Waarom denkt u dat de beoordeling afhankelijk is van de inspecteur?

- "De ene inspecteur is de andere (helaas) niet. Vooral het goed inleven in de school en het belang van die school onderkennen is van doorslaggevend belang. Dat is niet altijd het geval."
- "Omdat we dat in de praktijk vaak meemaken, zeker als het gaat om het toekennen van een vier. Dat is sterk afhankelijk van de inspecteur."
- "Op basis van een eigen ervaring rondom continurooster op school. Tegelijkertijd merken we ook dat de inspecteurs wel zeer zorgvuldig hun werk proberen te doen, maar ze maken wel eigen afwegingen (kan ook bijna niet anders)."

Oordeel over definitieve rapport

Bijna 80% van de schoolbestuurders geeft aan dat het definitieve rapport naast een beschrijving van de bevindingen uit het onderzoek ook een oordeel en verbetersuggesties bevatte. Bij 20% was dit naar eigen zeggen niet het geval en 2% kon geen antwoord geven op deze vraag. Dit is vergelijkbaar met de schoolleiders.

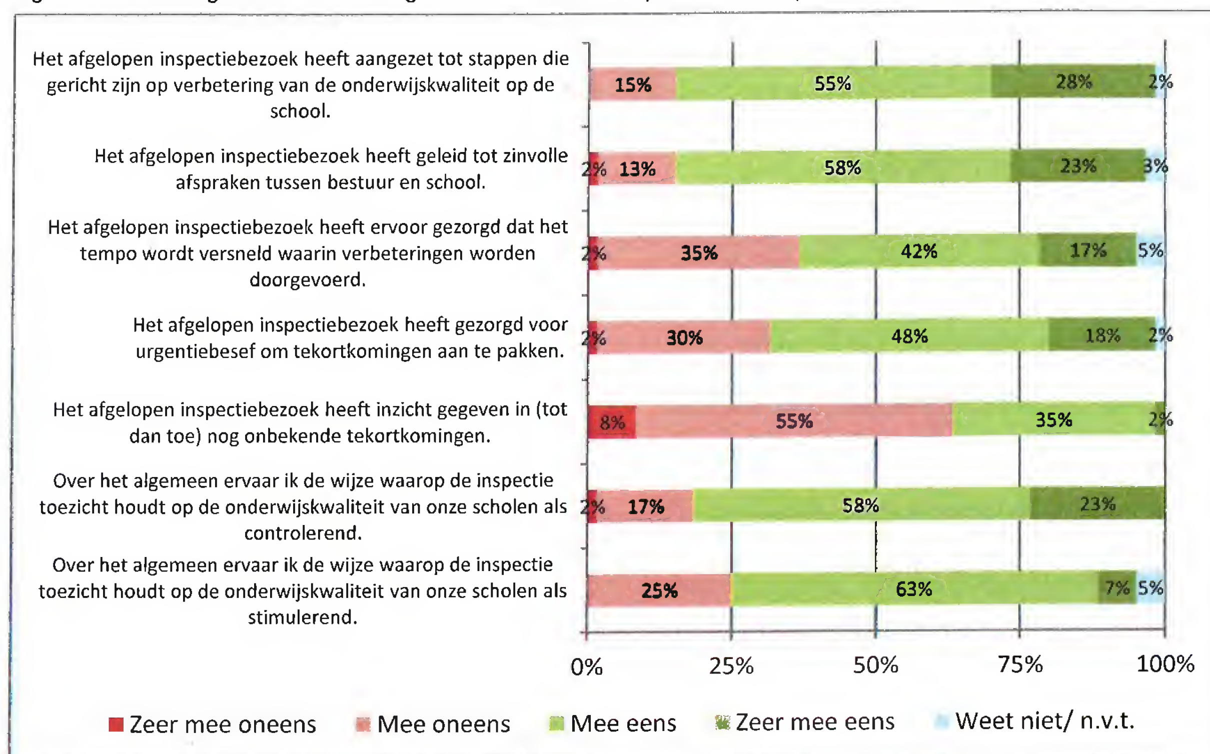
Figuur 3.16 Kenmerken van het definitieve rapport (schoolbestuurders, N=60)

Gevolgen van het laatste inspectiebezoek

Net als aan de schoolleiders is ook aan de bestuurders een aantal stellingen voorgelegd over de gevolgen die het laatste inspectiebezoek heeft gehad. Bij het merendeel van de bestuurders (83%) heeft het inspectieonderzoek aangezet tot stappen gericht op de verbetering van de onderwijskwaliteit op de school. Nog eens ruim 80% van de bestuurders geeft aan dat het inspectiebezoek heeft geleid tot zinvolle afspraken tussen bestuur en school. Ongeveer twee derde is het (zeer) eens met de stelling dat het inspectiebezoek het tempo waarin verbeteringen worden doorgevoerd heeft versneld en dat het heeft gezorgd voor een urgentiebesef om tekortkomingen aan te pakken. Een meerderheid (63%) vindt niet dat het afgelopen inspectiebezoek inzicht heeft gegeven in (voorheen) onbekende tekortkomingen. Dit is vergelijkbaar met de schoolleiders en betekent ook hier voornamelijk dat ze zelf hun tekortkomingen al goed in beeld hebben. Ongeveer 80% van de schoolbestuurders ervaart de wijze waarop de inspectie toezicht houdt op de onderwijskwaliteit van de school als controlerend, terwijl 70% dit (ook) als stimulerend ervaart.

Figuur 3.17 Gevolgen van en ervaringen met het laatste inspectiebezoek (schoolbestuurders, N=60)

In vergelijking met de schoolleiders (64%) vinden de bestuurders (81%) vaker dat het inspectiebezoek heeft geleid tot zinvolle afspraken tussen school en bestuur. Bestuurders ervaren de wijze waarop de inspectie toezicht houdt vaker als controlerend dan de schoolleiders (81 vs. 73%).

Uitkomsten groepsgesprekken

Op sommige scholen kregen de docenten een terugkoppeling van de inspecteurs. Dit gebeurde op verzoek van de bestuurder of schoolleider. Op deze manier zijn de docenten meteen op de hoogte van het oordeel van de inspectie over de school. De schoolleiders en bestuurders moedigen deze wijze van terugkoppelen aan docenten door de inspectie aan. Nu is dit nog geen standaard werkwijze van de inspectie.

De bestuurders zouden het rapport met de bevindingen graag sneller willen ontvangen van de inspectie. Zij ontvangen het rapport nu na zeven weken maar dat vinden zij weinig stimulerend:
"Als we het eerder ontvangen leeft het nog bij de collega's en kan het meegenomen worden in vergaderingen."

Ook geven schoolleiders aan dat in het schoolrapport de stimulerende toon die zij tijdens het bezoek ervaren hebben, niet altijd terug te vinden is. Men ervaart hier grote verschillen tussen inspecteurs.

De docenten vinden dat er tijdens het bezoek oog was voor het proces.
"We zijn van start gegaan met een andere leerlingvolgsysteem en dat doen we stapsgewijs. Daar zijn ze goed mee omgegaan."

Vergeleken met voorgaande bezoeken zien docenten een lichte kentering in de houding van de inspectie:
"Aan het eind van de dag had de inspecteur een gesprek met een aantal docenten. Hij vertelde wat hij had gezien en gehoord en vroeg om verduidelijking. Er was goede interactie, dat was heel fijn. Daarvoor was iemand alleen in het kantoor en liep gelijk naar buiten. Het is belangrijk dat hij zich in school laat zien en horen, dan neem je het rapport meer serieus."

Ook ouders hebben ervaren dat de inspectie zich meer een stimulerende rol is gaan aannemen. Een ouder vertelde dat de school geen angstprikkel voelde toen de school het arrangement zwak had gekregen, maar dit ervoer als een stimulans tot verbetering.

Het oordeel van de inspectie
Bij de schoolleiders is het op dit moment nog niet duidelijk op welke manier een school moet presteren om het predicaat 'goed' te krijgen. Navraag bij de inspecteur leverde vaak ook geen eenduidig antwoord op. Ook de bestuurders vinden het onderscheid tussen de oordelen niet duidelijk. Zij vinden het onderscheid tussen het oordeel onvoldoende en het oordeel voldoende duidelijk maar het onderscheid tussen de oordelen voldoende en goed vinden zij minder duidelijk. Dat komt waarschijnlijk omdat het predicaat 'goed' nieuw is en de inspectie op dit moment onderzoekt op basis waarvan het predicaat toegekend kan worden.

Samenvattend: Uitgangspunt 'stimulerende functie'

Schoolleiders en schoolbestuurders zijn tevreden over het algemene verloop van het inspectiebezoek, al lijken ze de stimulerende rol van de inspecteur tijdens het bezoek niet zo duidelijk te ervaren. Over het algemeen worden de inspecteurs positief beoordeeld, met name op vriendelijkheid en respectvolheid. Schoolbestuurders en schoolleiders zijn het meest kritisch over hoe onbevooroordeeld de inspecteur was.

De meeste schoolleiders en bestuurders denken dat het kwaliteitsoordeel niet afhankelijk is van de inspecteur. Zowel schoolleiders als bestuurders geven dat het inspectiebezoek, tot veranderingen heeft geleid, al geeft meer dan de helft van de betrokkenen aan dat het bezoek geen *onbekende* tekortkomingen aan het licht heeft gebracht. Opvallend is dat schoolbestuurders vaker dan schoolleiders vinden dat het inspectiebezoek heeft geleid tot zinvolle afspraken tussen bestuur en school. Drie kwart van de schoolleiders en bestuurders heeft de wijze waarop de inspectie toezicht houdt op de kwaliteit als stimulerend ervaren. Bestuurders zien het inspectiebezoek daarnaast vaak als controlerend.

3.3 Een brede blik

Een ander uitgangspunt van het toezicht is om de onderwijskwaliteit met een brede blik te beoordelen, door niet alleen naar de cognitieve, maar ook naar de sociale opbrengsten te kijken. Daarnaast ziet de inspectie toe op verschillende aspecten van het onderwijsproces en van de condities. We hebben schoolleiders en bestuurders gevraagd wat zij vinden van de wijze waarop de inspectie uitvoering geeft aan dit uitgangspunt.

3.3.1 Schoolleiders

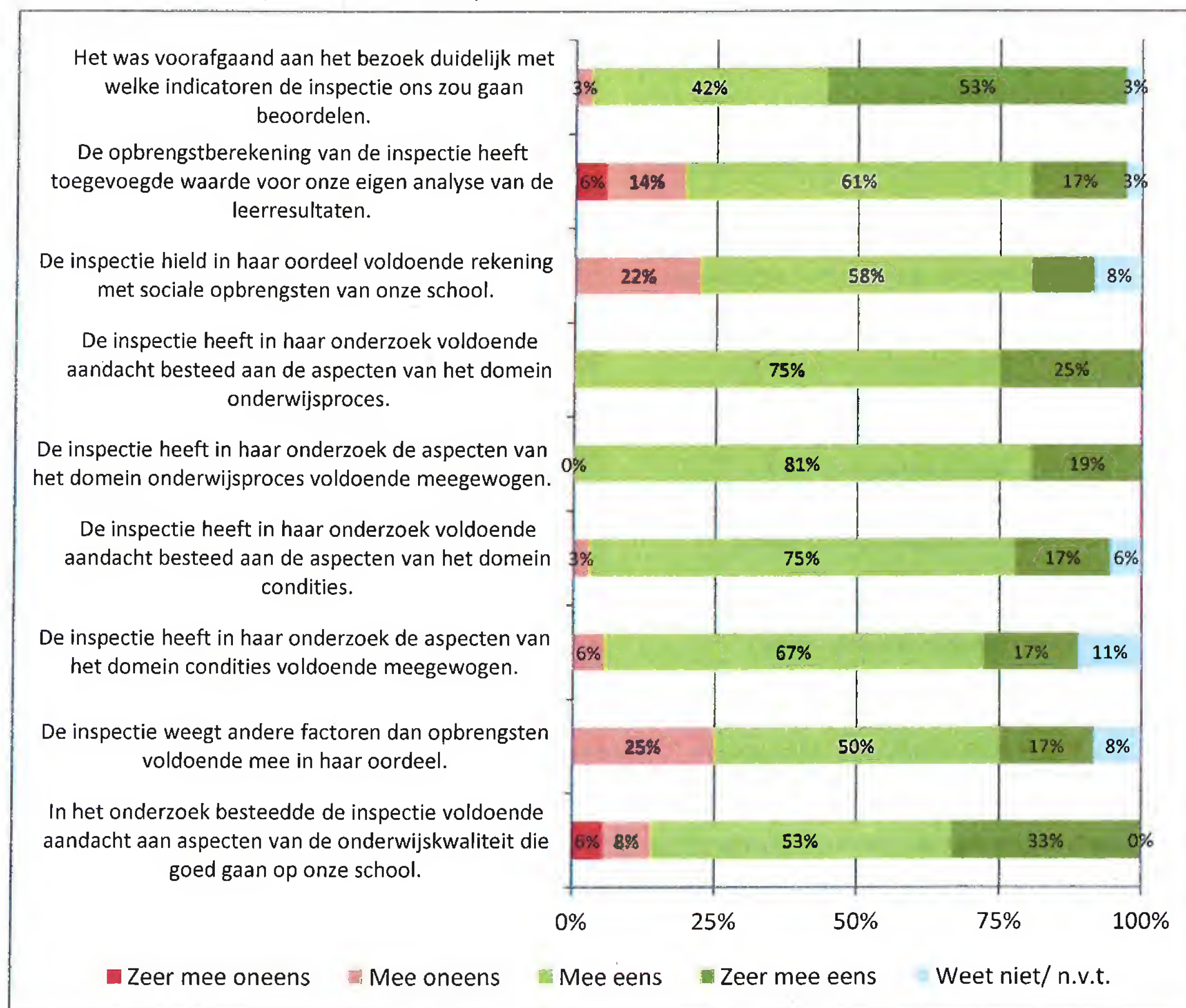
Schoolleiders hebben gereageerd op een aantal stellingen over de brede blik van de inspectie. Daarbij hebben we onderscheid gemaakt tussen scholen die zijn bezocht in het kader van stelselonderzoek/ vierjaarlijks bezoek en scholen die zijn bezocht in het kader van risico's.

Tevredenheid over brede blik

Scholen bezocht in het kader van stelselonderzoek/vierjaarlijks bezoek
Uit onderstaande figuur blijkt dat de scholen waar een stelselonderzoek of vierjaarlijks bezoek heeft plaatsgevonden over de meeste aspecten tevreden zijn. Vrijwel alle scholen waren voorafgaand aan het bezoek op de hoogte van de indicatoren waarop de inspectie de school zou gaan beoordelen.

Men vindt daarnaast dat er door de inspectie goed gekeken is naar de aspecten van het onderwijsproces en condities. Aspecten waar men minder tevreden over is, hebben vooral te maken met 'opbrengsten': de toegevoegde waarde van de opbrengstberekening van de inspectie, de mate waarin rekening is gehouden met de sociale opbrengsten van de school en het voldoende meewegen van andere factoren dan de opbrengsten. 20 tot 25% van de respondenten is hierover (zeer) ontevreden. Bij de interpretatie van de resultaten moet wel de kanttekening worden geplaatst dat het om een relatief klein aantal respondenten gaat (n=36). Bovendien heeft de opbrengstberekening weinig toegevoegde waarde op het moment dat scholen zelf een goede analyse van hun leerresultaten maken.

Figuur 3.18 Stellingen over brede blik bij inspectiebezoek, scholen met een stelselonderzoek/vierjaarlijks onderzoek (schoolleiders, N=36)

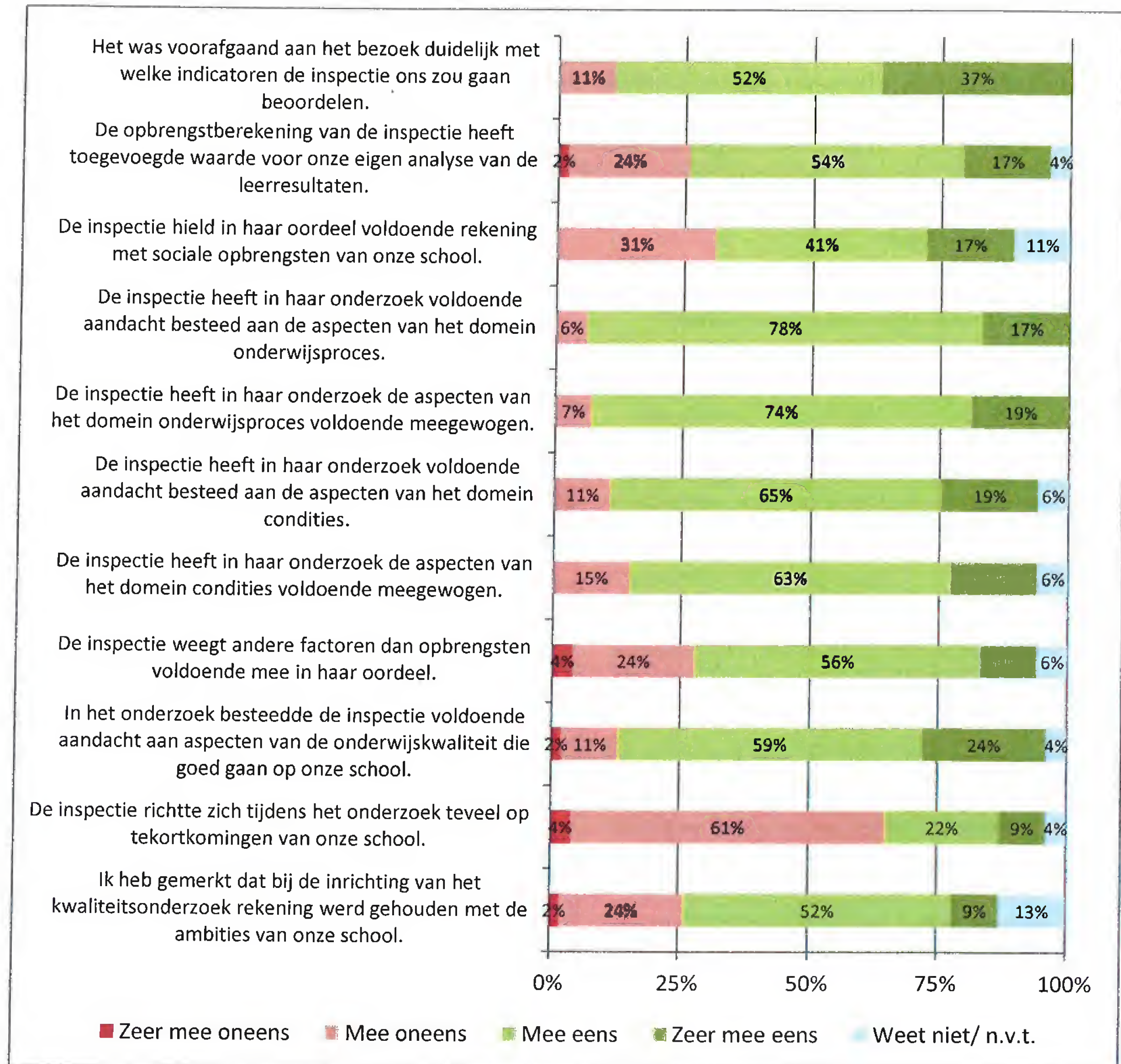

Scholen bezocht in het kader van risico's

In de volgende figuur staan de resultaten voor de scholen waar de inspectie een kwaliteitsonderzoek heeft uitgevoerd in het kader van risico's. Aan deze scholen zijn twee extra stellingen voorgelegd:

- De inspectie richtte zich tijdens het onderzoek teveel op tekortkomingen van onze school.
- Ik heb gemerkt dat bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening werd gehouden met de ambities van onze school.

Figuur 3.19 Stellingen over brede blik bij inspectiebezoek, risicoscholen (schoolleiders, N=54)

Het beeld dat bij de scholen die zijn bezocht in het kader van risico's naar voren komt is wat kritischer, met name het meewegen van de sociale opbrengsten van de school. Bijna een derde van de schoolleiders van deze scholen vindt dat hier onvoldoende rekening mee is gehouden. De schoolleiders zien ook minder vaak de toegevoegde waarde van de opbrengstberekening van de inspectie (26% (zeer) mee oneens) en 28% vindt dat factoren anders dan opbrengsten te weinig worden meegewogen. Bijna een kwart vindt dat er te weinig rekening werd gehouden met de ambities van de school bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek. Aan de andere kant vindt een meerderheid (65%) niet dat de inspectie zich teveel richtte op de tekortkomingen van de school tijdens het onderzoek.

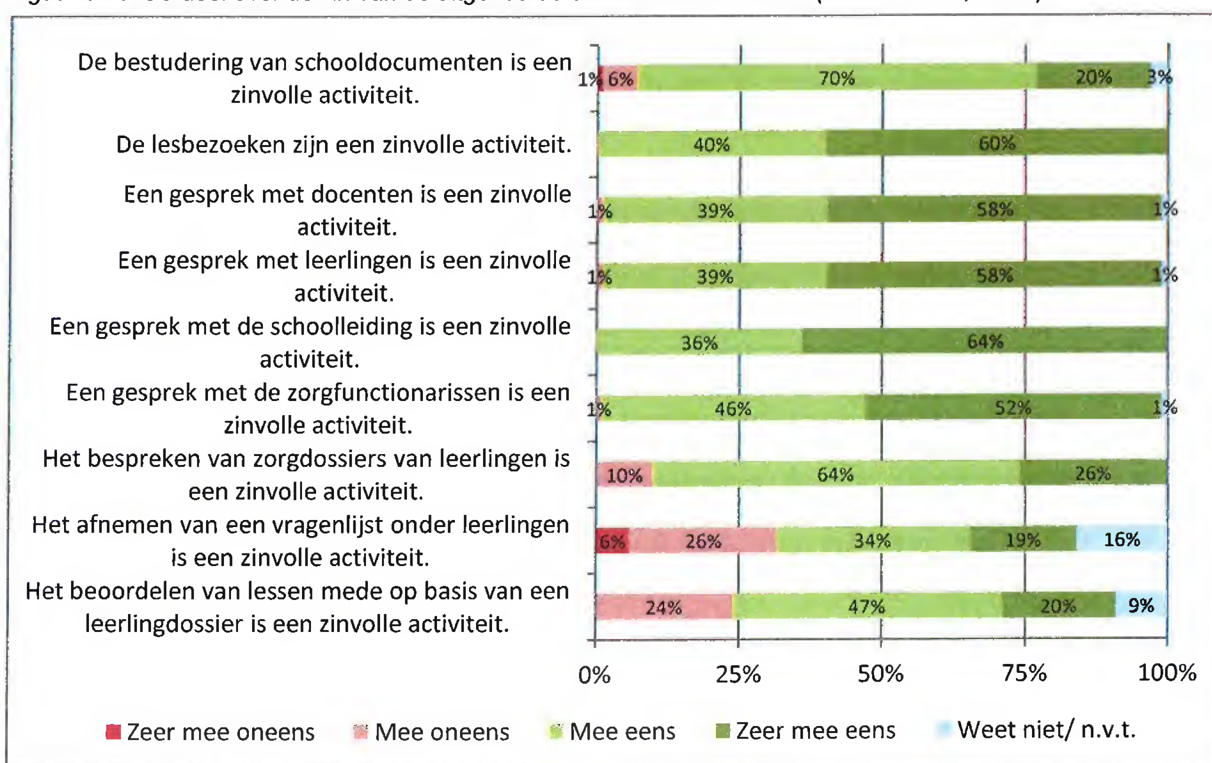
De scholen die hebben aangegeven dat er bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening werd gehouden met de ambities van de school hebben we gevraagd *waaraan* zij dit hebben gemerkt. Uit de antwoorden op deze (open) vraag blijkt dat dit bijvoorbeeld expliciet besproken is door de inspecteur, dat het terugkwam tijdens de terugkoppeling of dat er constructief over werd meegedacht door de inspecteur. Bij andere scholen werd het duidelijk doordat ze merkten dat de inspecteur zich had verdiept in relevante beleidsstukken (bijv. een strategisch beleidsplan, schoolplan). Ook zagen scholen in het verslag van de inspecteur terug dat er rekening was gehouden met de ambities van de school.

Schoolleiders: *Waaraan heeft u gemerkt dat bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening werd gehouden met de ambities van uw school?*
• "Aspecten uit het beleidsplan zijn meegenomen in de gesprekken met leerlingen en docenten en werden teruggekoppeld naar ons als directie."   • "Doordat er expliciet naar werd gevraagd. Zo hebben we kunnen aangeven dat de opbrengsten minder goed kunnen uitpakken als je hecht aan het predicaat "kansenschool". Hierin heeft de inspectie constructief meegedacht."   • "De meerjarenplanning en schoolplan waren van tevoren goed bestudeerd en in het gesprek werd er professionele en zinvolle feedback op gegeven. Ook werden er tips gegeven t.b.v. het traject excellente scholen."   • "Er werd rekening gehouden met een nieuw managementteam en dat zaken die zijn uitgerold iets meer tijd vragen."   • "De Inspecteur stelde veel vragen om de school als vertrekpunt goed in kaart te brengen."

85% van de schoolleiders die hadden aangegeven dat er rekening was gehouden met de ambities van de school is tevreden tot zeer tevreden over de wijze waarop de inspectie dit heeft gedaan.

Beoordeling van de onderzoeksactiviteiten
Aan de schoolleiders is gevraagd in hoeverre zij de uitgevoerde onderzoeksactiviteiten zinvolle activiteiten vinden voor de inspectie om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit.

Figuur 3.20 Oordeel over de zin van de uitgevoerde onderzoeksactiviteiten (schoolleiders, N=89)

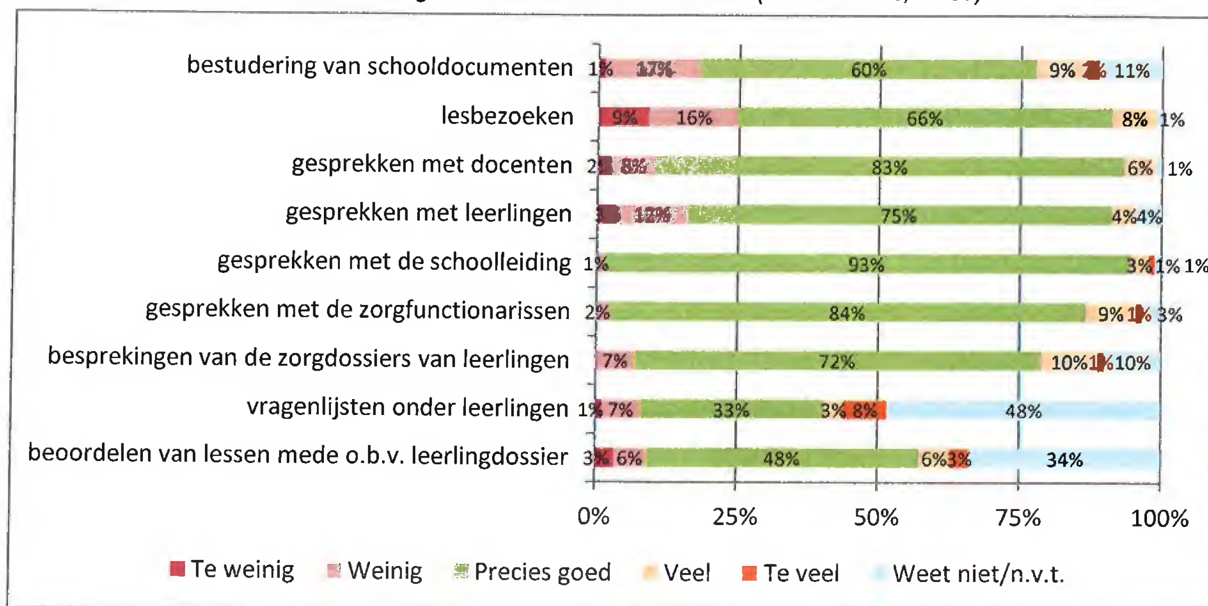

Bij de meeste activiteiten zijn de schoolleiders het er (zeer) mee eens dat de door de inspectie uitgevoerde activiteiten zinvol zijn, met name de gesprekken met de schoolleiding, de lesbezoeken en de gesprekken met leerlingen en met docenten ((bijna) 100% (zeer) mee eens). Het afnemen van een leerlingvragenlijst en het beoordelen van lessen mede op basis van een leerlingdossier worden relatief vaak (door 25 tot 30%) als minder zinvol beoordeeld.

De schoolleiders konden ook aangeven of ze vonden dat de activiteiten in voldoende mate worden uitgevoerd. Uit de volgende figuur blijkt dat vooral de gesprekken met de schoolleiding (93%),

zorgfunctionarissen (84%) en docenten (83%) als voldoende worden gezien. Van alle activiteiten wordt bij lesbezoeken het vaakst (door 25%) aangegeven dat deze (te) weinig plaatsvinden.

Figuur 3.21 Oordeel over de uitvoering van de onderzoeksactiviteiten (schoolleiders, N=89)

85% van de schoolleiders vindt dat de inspectie voldoende onderzoeksactiviteiten uitvoert tijdens een schoolbezoek om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit op hun school. Scholen waar een kwaliteitsonderzoek in het kader van risico's is uitgevoerd vinden minder vaak dat de inspectie voldoende onderzoeksactiviteiten uitvoert (79%) dan scholen waar een stelselonderzoek/vierjarig onderzoek is uitgevoerd (95%).

Schoolleiders:
Vindt u dat de inspectie voldoende onderzoeksactiviteiten tijdens een schoolbezoek uitvoert om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit op uw school?

- Ja: "De inspecteurs hebben onze documenten zorgvuldig bestudeerd en we waardeerden het dat ze ook op basis van die documenten het gesprek aangingen. We voelen ons hierdoor serieus genomen en nemen de gemaakte opmerkingen dan ook ter harte."
- Ja: "Er wordt intensief naar het onderwijs gekeken; juist niet zozeer de documenten, maar de lesbezoeken en de gesprekken leiden tot een breed beeld van de onderwijskwaliteit."
- Ja: "In het algemeen wel, maar het voeren van gesprekken met docenten, leerlingen zou een zwaarder accent mogen hebben."
- Nee: "Eén dag is in onze optiek te weinig om een goed oordeel te kunnen vormen waar het de kwaliteiten van de school betreft. Wel complimenten voor hetgeen in zo'n korte tijd wel wordt gezien en wordt besproken."
- Nee: "Ik sta hier dubbel in. Enerzijds zie ik dat de inspecteurs goed in staat zijn binnen 1 dag de school te doorgronden. Anderzijds blijft het een momentopname."
- Nee: "Ik vind dat de inspectie te weinig lessen bezoekt en het is helemaal onjuist om een docent meer dan een keer te bezoeken."

Uit toelichtingen bij de vraag of de inspectie voldoende onderzoeksactiviteiten uitvoert (zie bovenstaand kader) blijkt dat schoolleiders de brede insteek, de voorbereiding en deskundigheid van de inspecteur(s) en de invulling van het bezoek over het algemeen waarderen. De ervaringen zijn echter niet overal hetzelfde. Kanttekeningen die worden geplaatst hebben betrekking op het aantal gesprekken en lesobservaties en op het korte tijdsbestek waarbinnen het onderzoek plaatsvindt.

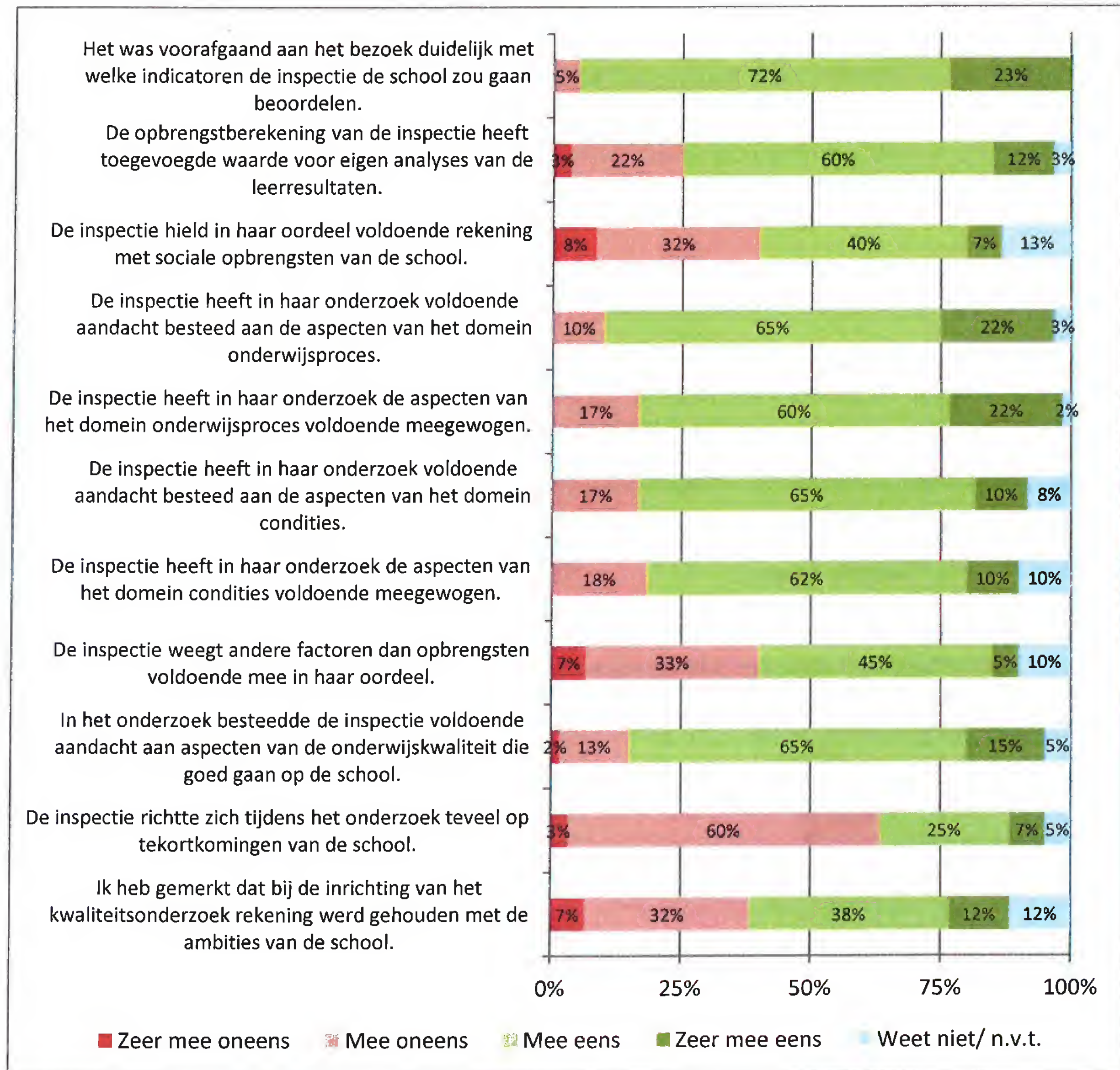
De meerderheid van de schoolleiders (82%) vindt de diversiteit aan onderzoeksactiviteiten die tijdens een schoolbezoek worden uitgevoerd voldoende om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit op de school. In toelichtingen op deze vraag worden, naast eerder naar voren

gekomen kritiekpunten (zoals teveel focus op opbrengsten, te weinig lesbezoeken, te kort tijdsbestek), ook een aantal suggesties gedaan voor aspecten die ook meegenomen zouden kunnen worden, zoals het voeren van gesprekken met ouders en stageadressen en gesprekken met verantwoordelijken voor taal, rekenen en andere onderwijsontwikkelingen.

3.3.2 Schoolbestuurders

Tevredenheid over brede blik

Figuur 3.22 Stellingen over brede blik bij inspectiebezoek (schoolbestuurders, N=60)

Ook de schoolbestuurders hebben gereageerd op een aantal stellingen over de brede blik van de inspectie. Men is over het algemeen tevreden over de invulling van het uitgangspunt van de brede blik. Circa 40% van de bestuurders vindt echter dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met de sociale opbrengsten en dat er onvoldoende wordt gekeken naar andere factoren dan opbrengsten en de ambities van de school. Ongeveer een kwart van de bestuurders vindt niet dat de opbrengstberekening veel toegevoegde waarde heeft voor de eigen analyses. Ook bij hun kan daarbij een oorzaak zijn dat steeds meer scholen en besturen zelf goed zicht houden op hun resultaten. De toegevoegde waarde van de opbrengstberekening wordt dan lager.

Een vergelijking met de schoolleiders is beperkt mogelijk, omdat bij de schoolleiders de vragen afzonderlijk waren voorgelegd aan scholen met een stelselonderzoek/vierjarig onderzoek en scholen waar een onderzoek is uitgevoerd in het kader van risico's. De teneur lijkt echter hetzelfde: men vindt dat er voldoende aandacht is voor de cognitieve opbrengsten en het onderwijsproces, maar een aanzienlijk deel zou meer aandacht willen zien voor de 'zachtere' kant van de opbrengsten. Bestuurders die hadden aangegeven dat ze hadden gemerkt dat er bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening werd gehouden met de ambities van een school, geven in de toelichting aan dat ze dit merkten doordat het in de gesprekken aan bod kwam en aan de manier waarop de inspecteur met ze meedacht. Ook merkten ze het uit de gedegen voorbereiding van de inspecteur voor het bezoek.

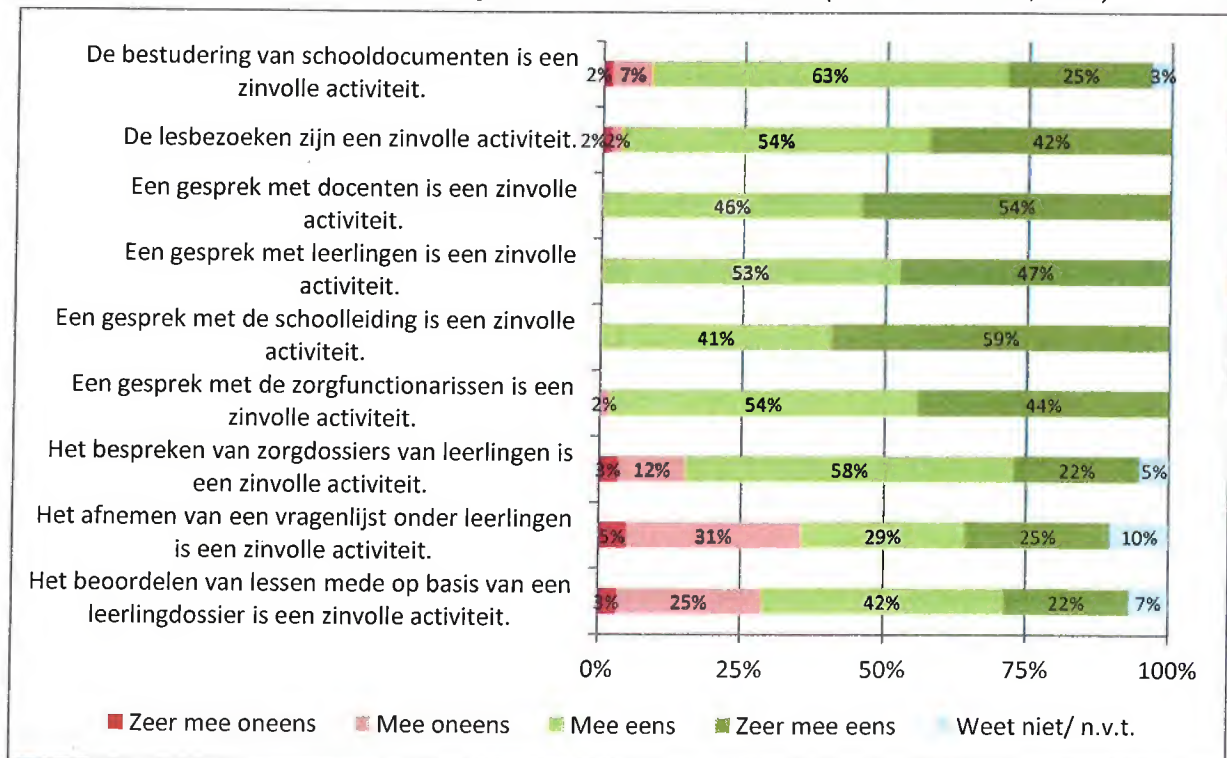
Toelichting schoolbestuurders (kwaliteitsonderzoek):
Waaraan heeft u gemerkt dat bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening werd gehouden met de ambities van de school?

- "De wijze waarop de inspecteurs meedachten en hun betrokkenheid in dat proces."
- "De inspectie denkt mee over de haalbaarheid van ambities en doet suggesties om effectief te werk te gaan."
- "In de gesprekken ging het naast de opmerkingen over tekortkomingen ook over de plannen van de locaties."

Vrijwel alle betreffende bestuurders zijn tevreden over de wijze waarop de inspectie bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening heeft gehouden met de ambities van de school.

Beoordeling van de onderzoeksactiviteiten
In hoeverre vinden de schoolbestuurders de uitgevoerde onderzoeksactiviteiten zinvolle activiteiten voor de inspectie om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit?

Figuur 3.23 Oordeel over de zin van de uitgevoerde onderzoeksactiviteiten (schoolbestuurders, N=59)

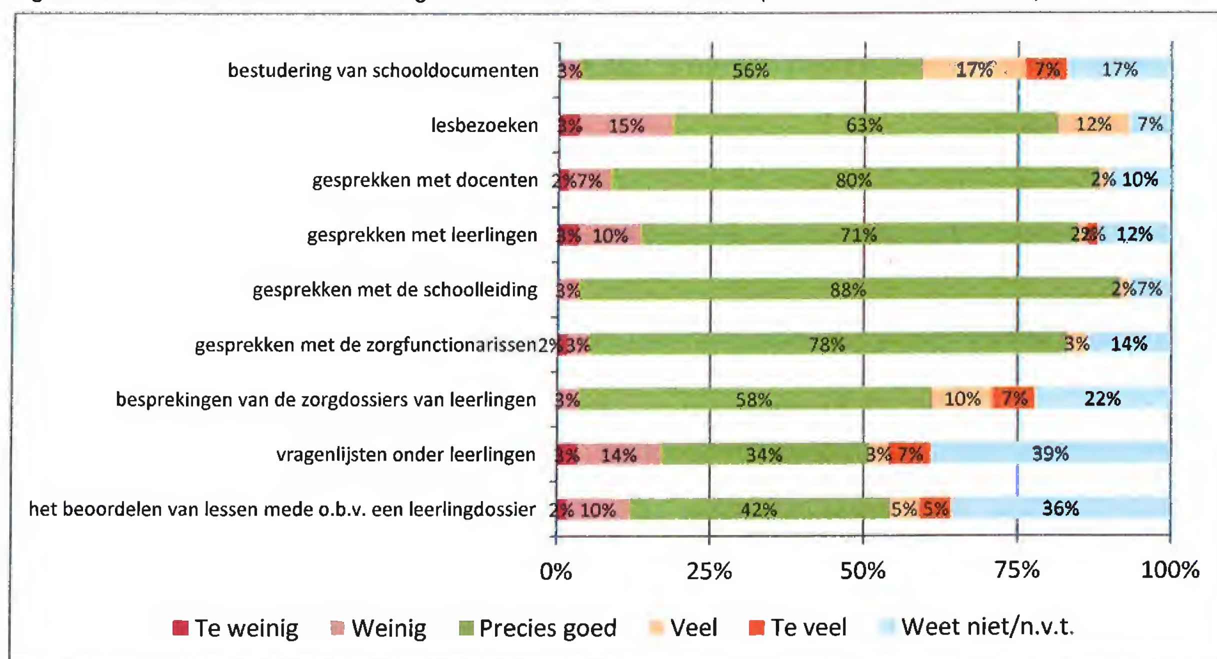

Over het algemeen wordt over alle onderzoeksactiviteiten overwegend positief geoordeeld. Net als bij de schoolleiders vinden de bestuurders vooral de gesprekken met docenten, leerlingen en schoolleiding en de lesbezoeken (zeer) zinvolle activiteiten. Een kwart tot ruim een derde van de bestuurders vindt het beoordelen van lessen mede op basis van een leerlingdossier en het afnemen van een vragenlijst onder leerlingen niet (heel) zinvol. Ook dit komt overeen met de mening van de

schoolleiders. Opvallend is dat bestuurders in de regio Noord het bespreken van zorgdossiers van leerlingen relatief vaak zinvol vinden (90% (zeer) mee eens). In de regio Zuid zijn de meningen hierover meer verdeeld (65% (zeer) mee eens; 36% mee oneens).

We hebben schoolbestuurders ook gevraagd of ze vinden dat de bovengenoemde activiteiten in voldoende mate worden uitgevoerd tijdens een schoolbezoek. Uit onderstaande figuur blijkt dat de gesprekken met de schoolleiding, docenten, zorgfunctionarissen en leerlingen door een ruime meerderheid van de bestuurders (meer dan 70%) als voldoende worden gezien. De bestudering van schooldocumenten en besprekingen van de zorgdossiers van leerlingen gebeurt volgens een relatief groot deel van de bestuurders (resp. 24 en 17%) (te) veel. Lesbezoeken zouden voor 18% van de bestuurders vaker plaats mogen vinden. We zien hier wel regionale verschillen: in de regio Noord zijn bestuurders vaker tevreden over het aantal lesbezoeken (80%) dan in de regio Midden en Zuid (respectievelijk 56% en 50%). Bij de vragenlijsten onder leerlingen zien we (net als bij de schoolleiders) een relatief groot percentage respondenten dat de vraag niet heeft kunnen beantwoorden. We zien hier ook dat kleine besturen vaker (44%) dan middelgrote en grote besturen vinden dat het precies goed is. Het overall beeld bij de schoolbestuurders komt grotendeels overeen met dat van de schoolleiders.

Figuur 3.24 Oordeel over de uitvoering van de onderzoeksactiviteiten (schoolbestuurders, N=59)

Drie kwart van de schoolbestuurders vindt dat de inspectie voldoende onderzoeksactiviteiten uitvoert tijdens een schoolbezoek om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit op een school. Dit percentage ligt iets lager dan bij de schoolleiders, bij wie dit voor 85% gold. In het kader staan ter illustratie enkele toelichtingen opgenomen die de schoolbestuurders bij deze vraag gaven.

Schoolbestuurders:
Vindt u dat de inspectie voldoende onderzoeksactiviteiten tijdens een schoolbezoek uitvoert om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit op uw school?

- “De inspecteurs zijn over het algemeen goed in staat om in korte tijd een breed beeld van de school te krijgen.”
- “Zo lang de inspecteurs voldoende kijk-ervaring hebben. Dat is nu doorgaans het geval. Je hoeft dan niet ‘alles’ te zien om tot een beeld te komen.”
- “Ja, wat betreft aantal en aard van de verschillende onderdelen. Het aantal lesbezoeken (halve lessen) moet groot genoeg zijn (minimaal 20) om door docenten als geloofwaardig ervaren te worden.”
- “Ik ben met name ontevreden over de lesbezoeken. Het is bij meerdere lessen voorgekomen dat twee inspecteurs vanuit de deuropening een lesobservatie hebben gedaan. Dat werd als respectloos ervaren.”

Bijna 80% van de bestuurders vindt dat de onderzoeksactiviteiten die tijdens een schoolbezoek worden uitgevoerd voldoende divers zijn om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit op een school. Dit beeld is vergelijkbaar met de schoolleiders (82%). Enkele kritiekpunten die worden genoemd zijn dat er te weinig aandacht is voor de sociaal-economische herkomst van de leerling, dat er teveel documentonderzoek plaatsvindt en dat er te veel in te korte tijd wordt onderzocht.

Uitkomsten groepsgesprekken

Volgens de schoolleiders met wie we in gesprek gingen legt de inspectie nog steeds te veel nadruk op de cognitieve opbrengsten. Hoewel andere opbrengsten van een school ook terug te vinden zijn in het inspectierapport weegt de inspectie de cognitieve opbrengsten nog steeds het zwaarst vinden de schoolleiders. Ook de bestuurders die we spraken vinden dat er nog te veel wordt gekeken naar de cognitieve opbrengsten. Het ontbreken van waardering voor niet-cognitieve opbrengsten heeft volgens de bestuurders mede te maken met het format van het rapport. De inspectie zou volgens de bestuurders in het rapport meer moeten laten zien wat ze op de school heeft gezien en niet alleen 'de vier bolletjes' afvinken. Een aantal bestuurders had het gevoel dat de inspectie over het algemeen nog steeds volgens het oude toezichtkader oordeelt. Zowel de invulling van het bezoek van de inspectie als de inhoud van het inspectierapport leken op de wijze van het oude toezichtkader waarbij de inspectie haar oordeel baseert op vier punten.

Ouders gaven aan dat ook zij in gesprek willen gaan met de inspectie over de onderwijskwaliteit.

Toezicht op financiën

In het eerste deel van het onderzoek is gevraagd of de inspectie ook toezicht moet houden op de financiën van het bestuur. Schoolleiders waren daar een grote voorstander van dan de bestuurders. We hebben deze uitkomst in de groepsgesprekken aan de bestuurders voorgelegd. Zij gaven aan dat ze het prima vinden dat de inspectie de financiën van een bestuur controleert maar ze vinden de inspecteurs die langskomen op dit gebied geen volwaardige gesprekspartner:
"Ze hebben verstand van onderwijskwaliteit maar minder van financiën. Daarnaast worden de financiën al gecontroleerd door accountants en de raad van toezicht."

Samenvattend: Uitgangspunt 'een brede blik'

Over het algemeen zijn de schoolleiders en schoolbesturen tevreden over de invulling van het uitgangspunt dat de inspectie met een brede blik naar de kwaliteit kijkt. Wel vindt in beide groepen een aanzienlijk deel dat er teveel nadruk ligt op de cognitieve opbrengsten (leeropbrengsten) en het onderwijsproces en te weinig op de sociale opbrengsten en andere factoren dan opbrengsten. Ook worden er zowel door schoolleiders als schoolbestuurders relatief vaak vraagtekens geplaatst bij de toegevoegde waarde van de opbrengstberekening voor de eigen analyse van de leerresultaten. Dit komt waarschijnlijk omdat scholen de afgelopen jaren zelf hun leerresultaten goed zijn gaan analyseren. De opbrengstberekening komt dan niet meer als een verrassing.

De onderzoeksactiviteiten die door de inspectie worden uitgevoerd worden over het algemeen als (zeer) zinvol gezien, met name de gesprekken met schoolleiding, docenten en leerlingen. Het afnemen van leerlingenvragenlijsten en het beoordelen van lessen mede op basis van een leerlingdossier worden slechts door ongeveer een kwart van de schoolleiders en schoolbestuurders zinvol geacht.

Schoolleiders en bestuurders vinden dat er voldoende gesprekken met schoolleiding en docenten worden gevoerd. Wel zouden er meer of langere lesbezoeken mogen plaatsvinden. Overall vindt ongeveer 80% dat de uitgevoerde onderzoeksactiviteiten voldoende divers zijn.

3.4 Baten groter dan de lasten

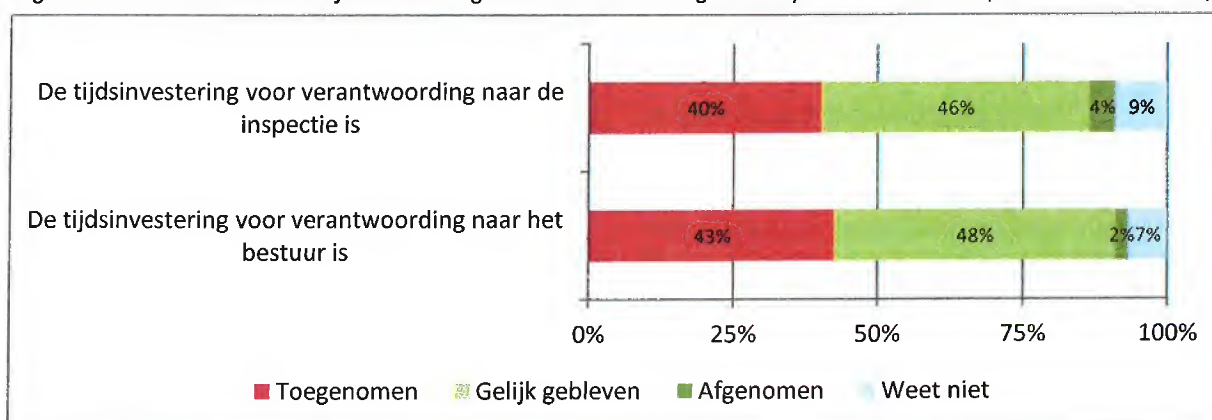
Een vierde uitgangspunt van de inspectie is dat zij scholen niet meer wil belasten dan voor een goede uitoefening van het toezicht noodzakelijk is. Het toezicht moet dus zo efficiënt mogelijk worden uitgevoerd. Dit probeert zij onder meer te bewerkstelligen door het toezicht risicogericht en op maat te voeren. Wat vinden schoolleiders en bestuurders van de manier waarop de inspectie uitvoering geeft aan dit uitgangspunt?

3.4.1 Schoolleiders

Tijdsinvestering
Schoolleiders hebben aangegeven of de tijd die de verantwoording naar de inspectie en/of het bestuur kost het afgelopen jaar is veranderd in vergelijking met de 12 maanden daarvoor. Voor 46% van de respondenten is de tijdsinvestering gelijk gebleven. Toch vindt ook een aanzienlijk deel (40%) dat de tijdsinvestering is toegenomen. Voor een zeer beperkt deel van de schoolleiders (4%) kost de verantwoording naar de inspectie minder tijd.

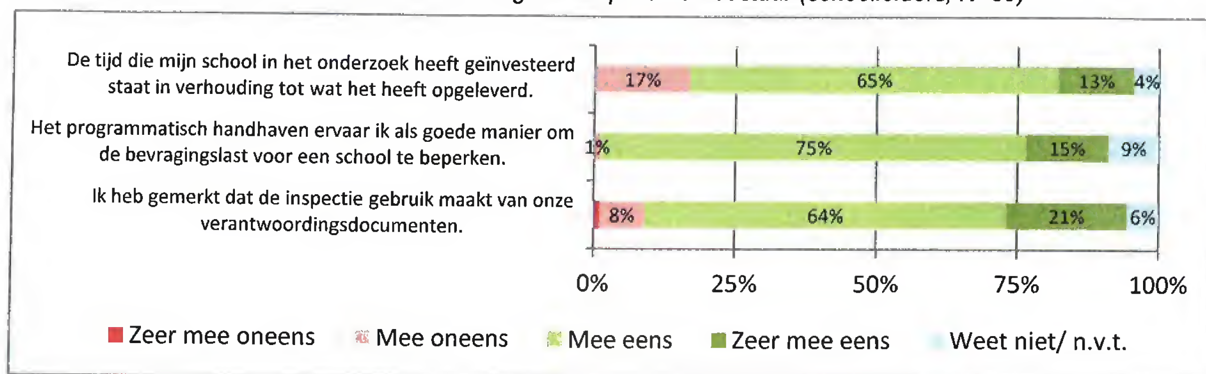
De verantwoording naar het bestuur kost bijna de helft van de schoolleiders evenveel tijd als vorig jaar (48%), maar een bijna even groot deel (43%) vindt dat de verantwoording richting het bestuur nu meer tijd kost. Voor 2% is de tijdsinvestering afgenomen.

Figuur 3.25 Oordeel over de tijdsinvestering voor verantwoording aan inspectie en bestuur (schoolleiders, N=89)

Baten en lasten
Hoe oordelen de schoolleiders over de baten en lasten van de verantwoording aan inspectie en bestuur? Hoewel veel schoolleiders vinden dat de tijdsinvestering is toegenomen, zijn ze tevreden over de balans tussen lasten en baten. Bijna 80% van de schoolleiders is het (zeer) eens met de stelling dat de tijd die de school in het onderzoek heeft geïnvesteerd in verhouding staat tot wat het heeft opgeleverd. De meeste schoolleiders (90%) zijn het ook (zeer) eens met de stelling dat het programmatisch handhaven een goede manier is om de bevragingslast voor een school te beperken. Daarnaast heeft 85% van de schoolleiders gemerkt dat de inspectie gebruik heeft gemaakt van de aangeleverde verantwoordingsdocumenten.

Figuur 3.26 Baten en lasten van verantwoording aan inspectie en bestuur (schoolleiders, N=89)

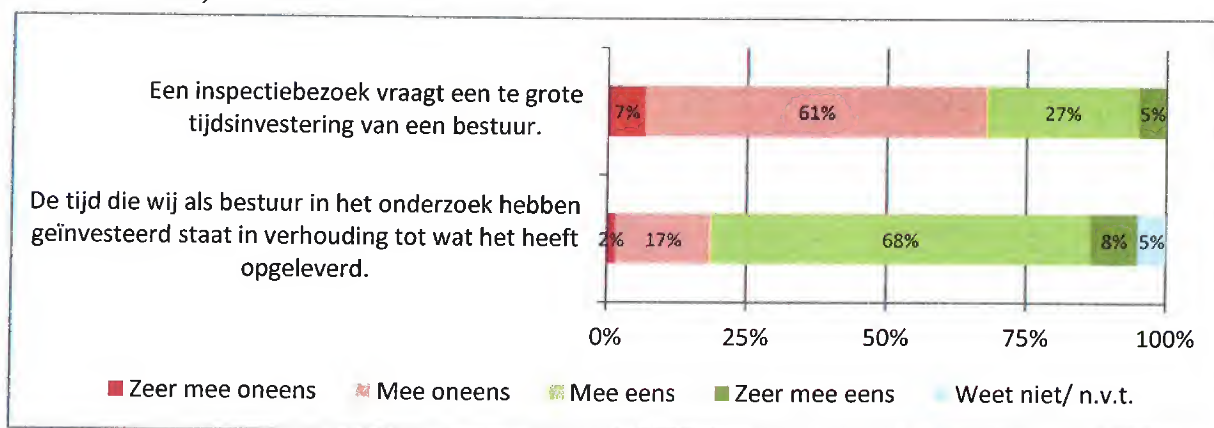

3.4.2 Schoolbestuurders

Tijdsinvestering

Wat vinden schoolbestuurders van de tijdinvestering die van een bestuur wordt gevraagd voor een inspectiebezoek? Ruim twee derde vindt *niet* dat een inspectiebezoek een te grote tijdsinvestering voor het bestuur is. Bijna drie kwart van de bestuurders vindt dat de tijd die ze in het onderzoek hebben geïnvesteerd in verhouding staat tot wat het heeft opgeleverd.

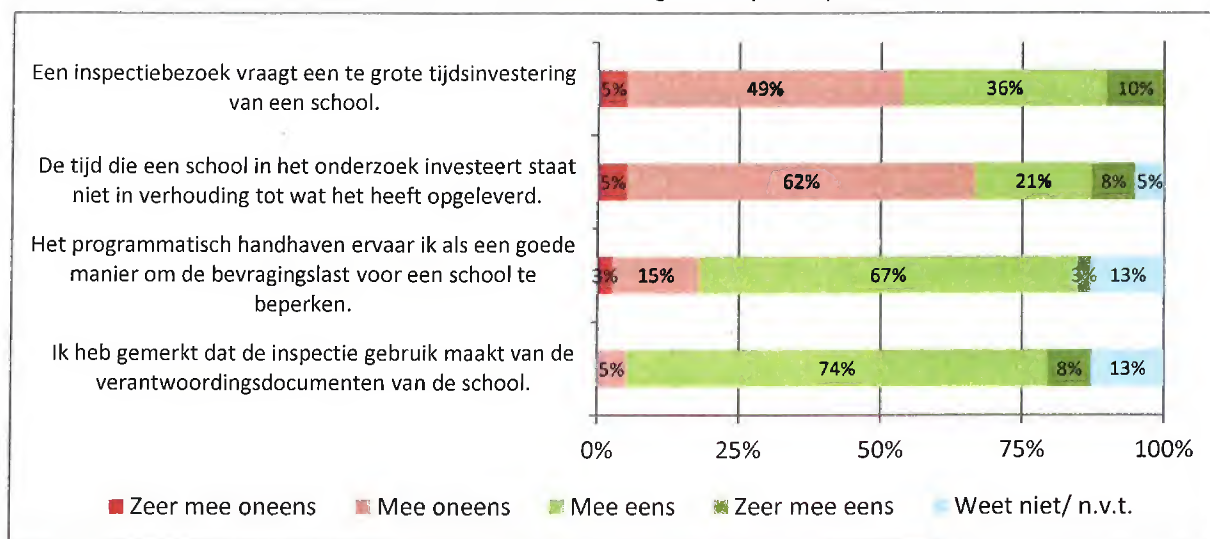
Figuur 3.27 Oordeel over de tijdsinvestering voor verantwoording aan inspectie en bestuur (schoolbestuurders, N=59)

Baten en lasten voor scholen

Twee derde van de schoolbestuurders geeft aan op de hoogte te zijn van het aantal uur dat een inspectiebezoek een school gemiddeld kost. Aan deze bestuurders is een aantal stellingen voorgelegd over de baten en lasten van een inspectiebezoek voor de scholen.

Figuur 3.28 Baten en lasten van scholen voor verantwoording aan inspectie (schoolbestuurders, N=39)

De meerderheid van de bestuurders is niet ontevreden over de verhouding tussen lasten en baten van het inspectiebezoek. Bestuurders van scholen die bezocht zijn in het kader van risico's vinden vaker (55% (zeer) eens) dat het een grote tijdsinvestering is dan bestuurders van scholen waar een stelselonderzoek/vierjarig onderzoek heeft plaatsgevonden (20% (zeer) eens).

De meerderheid van de bestuurders vindt het programmatisch handhaven een goede manier om de bevragingslast voor een school te beperken (70% (zeer) eens). Een ruime meerderheid van de bestuurders (82%) heeft gemerkt dat de inspectie gebruik maakt van de verantwoordingsdocumenten van de school.

De schoolbestuurders schatten de tijd die een school in het inspectieonderzoek moet investeren wat negatiever in dan de schoolleiders hebben gedaan (78% van de schoolleiders vindt de tijd in verhouding staan tot wat het heeft opgeleverd tegenover 67% van de schoolbestuurders). De bestuurders vinden wat minder vaak (70%) dan de schoolleiders (90%) dat ze programmatisch handhaven een goede manier is om de bevragingslast voor scholen te beperken.

Uitkomsten groepsgesprekken
De bestuurders vinden dat de lasten voor schoolleiders bij het onderzoek van de inspectie naar de onderwijskwaliteit hoog zijn. De inspectie geeft een deskundig oordeel maar volgens de bestuurders neemt het verzamelen van informatie voor de inspectie door de schoolleiders veel tijd in beslag. Ouders denken dat docenten een hoge werklast ervaren tijdens de voorbereiding aan het inspectiebezoek.

Samenvattend: Uitgangspunt 'baten groter dan de lasten'

Al met al vindt het merendeel van de schoolleiders (ongeveer 80%) dat de baten van het inspectiebezoek opwegen tegen de lasten. De bestuurders vinden minder vaak dan de schoolleiders dat de lasten voor de *scholen* opwegen tegen de baten (67%). Voor henzelf vindt drie kwart van de schoolbestuurders dat de tijdsinvestering in verhouding staat tot wat het oplevert. De meeste schoolleiders (90%) vinden het programmatisch handhaven een goede manier om de bevragingslast voor een school te beperken. Bij de bestuurders ligt dit percentage een stuk lager (70%).

Een aanzienlijk deel van de schoolleiders (ruim 40%) vindt dat de tijdsinvestering die gevraagd wordt voor verantwoording naar de inspectie en bestuur is toegenomen in vergelijking met vorig jaar.

3.5 Bestuursgericht toezicht

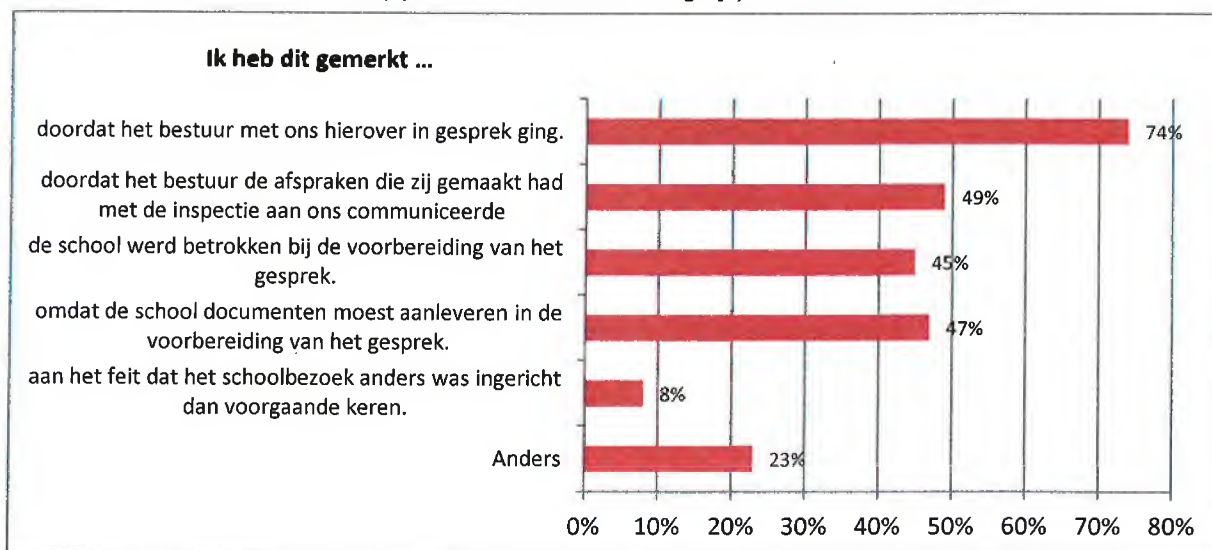
De inspectie wil dat haar toezicht bestuursgericht is zonder de schoolleiding uit het oog te verliezen. De bestuursgerichte aanpak van de inspectie houdt in dat de inspectie het bestuur als eerstverantwoordelijke betrekt bij het toezicht op haar scholen en bij de uitkomsten daarvan. De inspectie beoogt de schoolleiding niet uit het oog te verliezen door bij kwaliteitsonderzoeken de resultaten van het onderzoek ook met hen te bespreken. We hebben aan de schoolleiders en schoolbestuurders gevraagd in hoeverre zij de werkwijze van de inspectie een geschikte manier vinden om het bestuursgericht toezicht te realiseren en hoe zij het bestuursgericht toezicht ervaren.

3.5.1 Schoolleiders

Contact over opbrengsten
De meerderheid van de schoolleiders (82%) is er van op de hoogte dat de inspectie contact heeft gehad met het bestuur over de opbrengsten (niet in figuur). Een klein deel (6%) gaf aan dat zij hier niet van op de hoogte zijn en 12% van de schoolleiders gaf aan dat dit niet van toepassing was. Scholen waar een kwaliteitsonderzoek in het kader van risico's is gehouden, waren vaker op de hoogte van het gesprek tussen inspectie en bestuur (87%) dan scholen waar een stelselonderzoek of vierjarig onderzoek heeft plaatsgevonden (76%).

Aan de schoolleiders die ervan op de hoogte waren dat er contact is geweest tussen de inspectie en het bestuur hebben we gevraagd hoe zij dit hebben gemerkt.

Figuur 3.29 Manier waarop school contact tussen inspectie en bestuur over opbrengsten heeft gemerkt (schoolleiders, N=73) (meerdere antwoorden mogelijk)

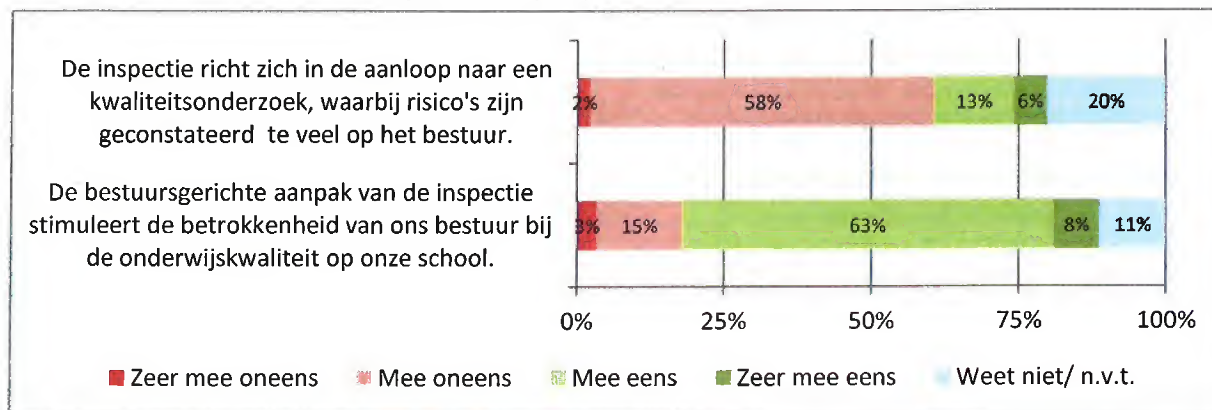

Bijna drie kwart van de schoolleiders geeft aan het te hebben gemerkt doordat het bestuur hierover met de school in gesprek ging. Ongeveer de helft van de schoolleiders geeft aan dat het bestuur de afspraken die zij gemaakt had met de inspectie aan hen communiceerde, dat de school werd betrokken bij de voorbereiding van het gesprek en/of dat de school documenten moest aanleveren in de voorbereiding van het gesprek. Een klein percentage (8%) merkte het aan het feit dat het schoolbezoek anders was ingericht dan de voorgaande keren. Dit kwam vrijwel uitsluitend voor in de regio Zuid (29%).

Andere manieren waarop schoolleiders hebben vernomen van het contact tussen inspectie en bestuur zijn bijvoorbeeld dat ze het tijdens het bezoek hoorden van de inspecteur, of dat ze zelf aanwezig waren bij het gesprek tussen de inspectie en het bestuur (soms vanuit een dubbelrol van schoolleider/bestuurder).

Oordeel over de bestuursgerichte aanpak
Meer dan de helft (60%) van de schoolleiders vindt niet dat de inspectie zich in de aanloop naar een kwaliteitsonderzoek waarbij risico's zijn geconstateerd te veel op het bestuur richt. Ruim 70% vindt dat de bestuursgerichte aanpak van de inspectie de betrokkenheid van het bestuur bij de onderwijskwaliteit op de school stimuleert. Scholen waar een kwaliteitsonderzoek in het kader van risico's heeft plaatsgevonden waren het vaker (zeer) eens (81%) met de stelling dat de bestuursgerichte aanpak van de inspectie de betrokkenheid van het bestuur bij de onderwijskwaliteit op school stimuleert dan de overige scholen (57% (zeer) eens).

Figuur 3.30 Oordeel over bestuursgerichte aanpak (schoolleiders, N=89)

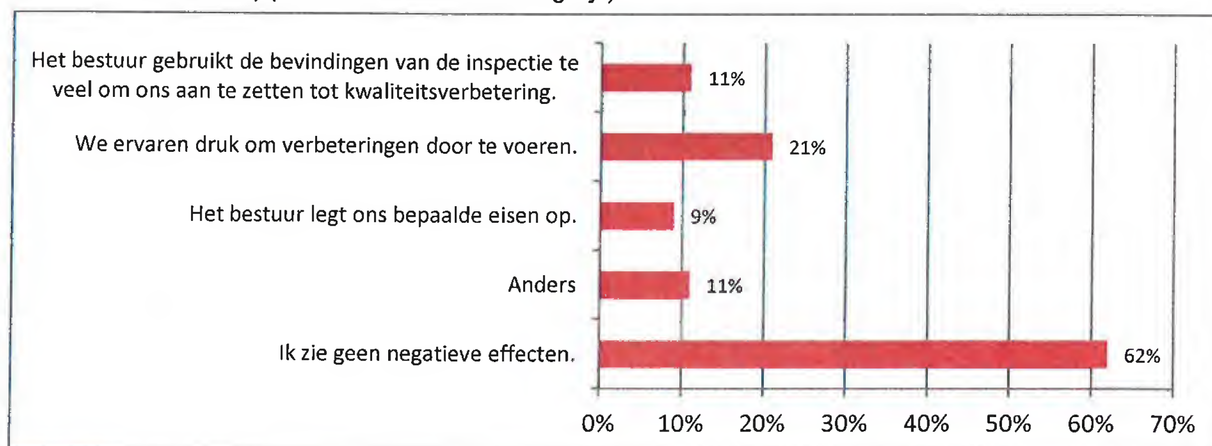
Effecten en resultaten van de bestuursgerichte aanpak
Welke effecten en resultaten ervaren schoolleiders van de bestuursgerichte aanpak van de inspectie? Ruim de helft van de schoolleiders geeft als positief effect dat ze samen met het bestuur tot onderlinge afspraken komen over stappen die gericht zijn op verbetering van de onderwijskwaliteit en dat het bestuur de school meer aanspreekt op haar resultaten. Ruim 40% zegt ook (vaker) in gesprek te gaan met het bestuur over de uitkomsten van het onderzoek van de inspectie en dat het bestuur meer inhoudelijk meedenkt over de onderwijskwaliteit op school. Een op de vijf schoolleiders geeft aan dat het bestuur meer wil investeren in de onderwijskwaliteit op school. Bij 8% van de schoolleiders betrekt het bestuur het team meer in nieuwe ontwikkelingen om de kwaliteit te versterken. Slechts 13% van de schoolleiders zegt geen positieve effecten te zien van de bestuursgerichte aanpak.

Figuur 3.31 Positieve effecten/resultaten van de bestuursgerichte aanpak van de inspectie (schoolleiders, N=87-89) (meerdere antwoorden mogelijk)

62% van de schoolleiders ervaart geen negatieve effecten van de bestuursgerichte aanpak van de inspectie. Schoolleiders die wel negatieve effecten of resultaten zien, ervaren vaak druk om verbeteringen door te voeren (door 21% ervaren). Een klein deel (11%) vindt dat het bestuur de bevindingen van de inspectie te veel gebruikt om de school aan te zetten tot kwaliteitsverbetering.

Figuur 3.32 Negatieve effecten/resultaten van de bestuursgerichte aanpak van de inspectie (schoolleiders, N=87-89) (meerdere antwoorden mogelijk)

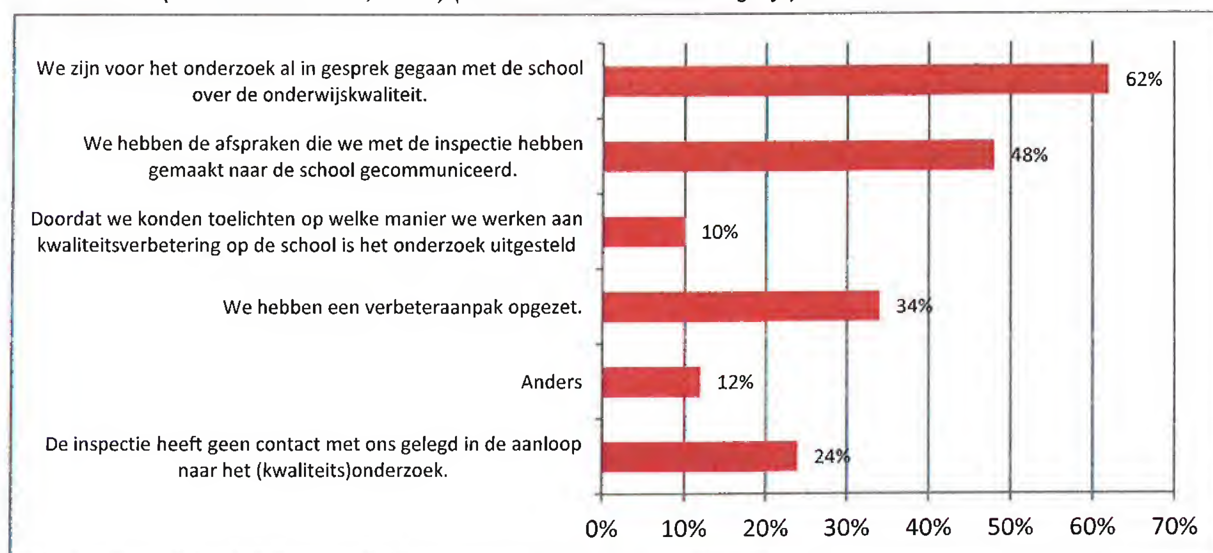
3.5.2 Schoolbestuurders

Contact over opbrengsten

In aanloop naar het (kwaliteits)onderzoek neemt de inspectie mogelijk contact op met het bestuur over de opbrengsten van de te bezoeken school. We hebben de schoolbestuurders gevraagd welke gevolgen het contact met de inspectie had. Uit de antwoorden blijkt dat 62% van de bestuurders hierdoor al vóór het onderzoek van de inspectie in gesprek is gegaan met de school over de schoolkwaliteit. Dit gebeurt met name in de regio Zuid (93%). Bijna de helft van de besturen heeft de afspraken die men met de inspectie heeft gemaakt (ook) naar de school gecommuniceerd. Ook dit

gebeurt vaker door bestuurders in de regio Zuid (79%). Een op de drie bestuurders heeft een verbeteraanpak opgezet. Bij 10% van de bestuurders is het onderzoek uitgesteld doordat ze konden toelichten op welke manier ze werken aan kwaliteitsverbetering op de school. Een kwart van de bestuurders geeft aan dat er voorafgaand aan het onderzoek geen contact is geweest met de inspectie. Dit kwam vooral voor in de regio's Noord en Midden; in de regio Zuid heeft geen enkele bestuurder aangegeven dat er geen contact is geweest met de inspectie voorafgaand aan het onderzoek. Ook kleine scholen gaven vaker aan dat ze voor het onderzoek geen contact hebben gehad met de inspectie (63%).

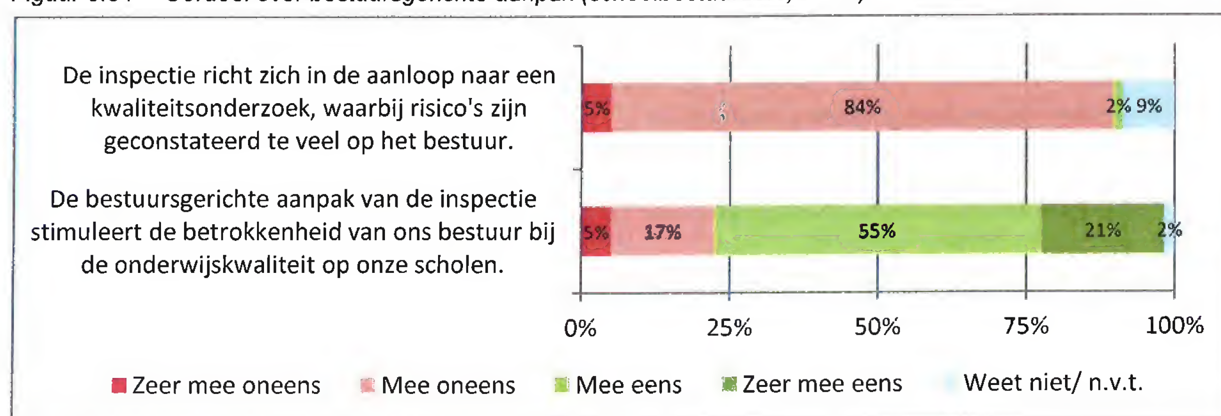
Figuur 3.33 Gevolgen van het contact tussen bestuur en inspectie op (de aanloop naar) het onderzoek (schoolbestuurders, N=58) (meerdere antwoorden mogelijk)

Oordeel over de bestuursgerichte aanpak

Een grote meerderheid van de schoolbestuurders (89%) vind niet dat de inspectie zich te veel op het bestuur richt in de aanloop naar een kwaliteitsonderzoek waarbij risico's zijn gesignaleerd. Drie kwart van de bestuurders vindt dat de bestuursgerichte aanpak van de inspectie stimulerend werkt voor hun betrokkenheid bij de onderwijskwaliteit op de betreffende school.

Figuur 3.34 Oordeel over bestuursgerichte aanpak (schoolbestuurders, N=58)

In vergelijking met de schoolleiders vinden de bestuurders nog minder vaak dat de inspectie zich teveel op het bestuur richt (slechts 2%, tegenover 19% van de schoolleiders). De schoolbestuurders zijn het vaker 'zeer eens' met de stelling dat de bestuursgerichte aanpak van de inspectie de betrokkenheid van het bestuur bij de school stimuleert (21% versus 8% bij de schoolleiders).

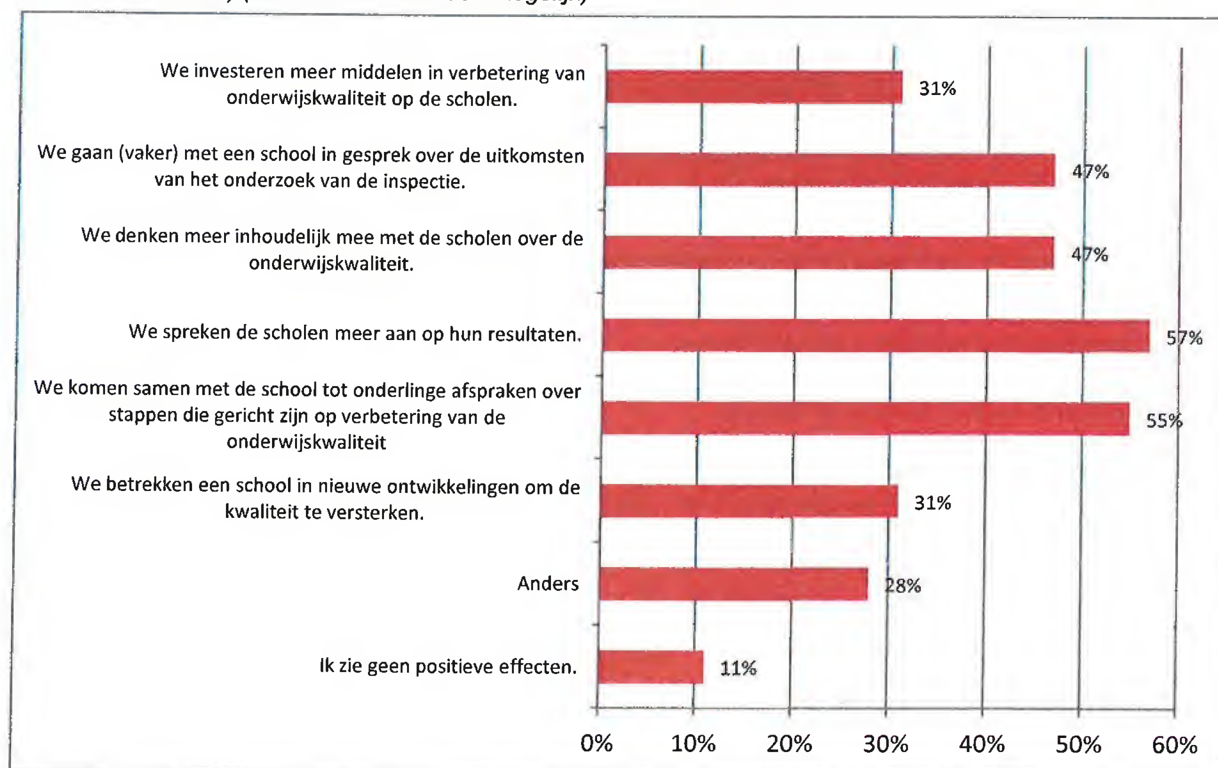
Mate van betrokkenheid bij de kwaliteit van het onderwijs
Een grote meerderheid van de bestuurders vindt dat zij betrokken zijn bij de kwaliteit van het onderwijs op een school (81% goed; 17% voldoende). Uit de toelichtingen op deze vraag blijkt dat de meeste bestuurders dit als een vanzelfsprekendheid of speerpunt in het beleid zien, zeker als ze al eerder te maken hebben gehad met een zwakke afdeling. Ook wijzen zij erop dat het bestuur de eerste verantwoordelijkheid draagt voor de kwaliteit van het onderwijs. Bij éénpitters is de betrokkenheid vanzelfsprekend hoog.

Schoolbestuurders:
Wat vindt u van de mate waarin u (als bestuur) betrokken bent bij de kwaliteit van het onderwijs op een school?

- "Als je een zeer zwakke afdeling hebt gehad, zoals wij, dan ben je vanzelfsprekend zeer doordrongen van de noodzaak van goede kwaliteitszorg."
- "Gezien het feit dat wij een eenpitter zijn is er sprake van een logische verbinding tussen de dagelijks bestuurder i.c. de rector. Wordt de een aangesproken dan wordt automatisch ook de ander aangesproken."
- "Ik ben bestuurder van een school met drie locaties in een gemeente. Daardoor zit ik relatief dicht op het proces. Spreek docenten, leerlingen en ouders. Dan heb je wel een goed beeld wat er goed gaat en wat er beter kan."
- "Ik vind het een onderdeel van onze core-business."
- "Wij zijn als bestuur actief betrokken bij het kwaliteitsbeleid en hebben daarover intensieve contacten met de scholen, o.a. via onze p&c cyclus."

Effecten en resultaten van de bestuursgerichte aanpak
Welke effecten en resultaten ervaren de schoolbestuurders van de bestuursgerichte aanpak?

Figuur 3.35 Positieve effecten/resultaten van de bestuursgerichte aanpak van de inspectie (schoolbestuurders, N=58) (meerdere antwoorden mogelijk)

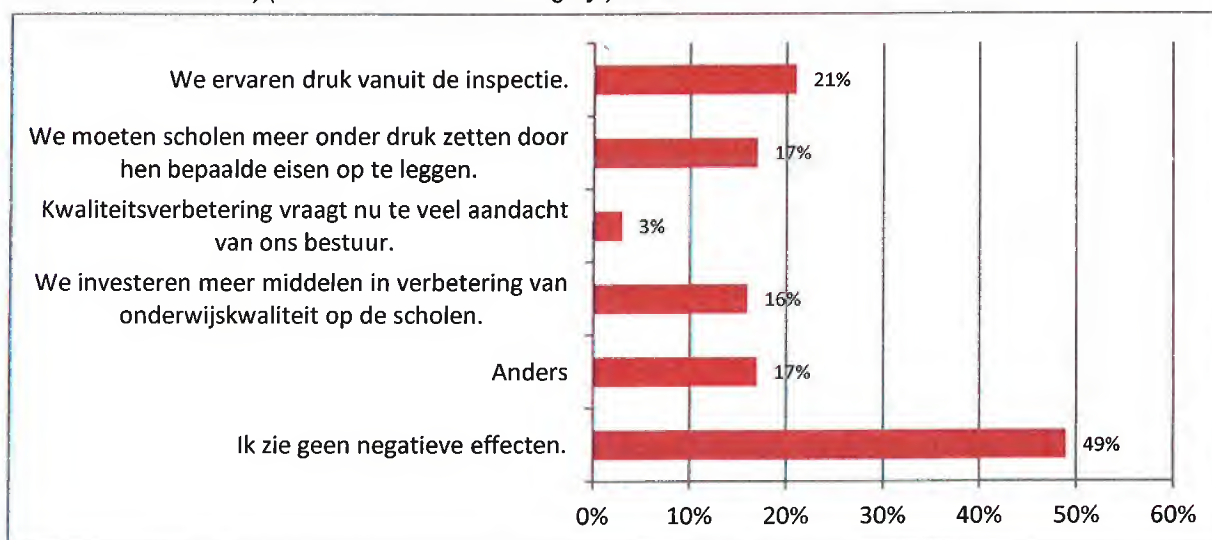

De voornaamste positieve effecten van de bestuursgerichte aanpak die de schoolbestuurders noemen, zijn dat ze scholen meer aanspreken op hun resultaten (57%) en dat ze samen met de scholen komen tot onderlinge afspraken over te ondernemen stappen om de onderwijskwaliteit te verbeteren (55%). Dit zijn ook de belangrijkste effecten die door de schoolleiders worden ervaren. Iets

minder dan de helft van de bestuurders (47%) gaat vaker met de school in gesprek over de uitkomsten van het onderzoek van de inspectie. Het gaat hier relatief vaak om schoolbesturen met een 'overige' (vaak gecombineerde) denominatie (74%). Ook denkt 47% vaker inhoudelijk mee met de scholen over de onderwijskwaliteit. Ruim 30% van de bestuurders geeft aan de school te betrekken in nieuwe ontwikkelingen om de kwaliteit te versterken. Dit is een opvallend verschil met de schoolleiders, waarvan slechts 8% aangeeft dat dit door het bestuur wordt gedaan. Ook zeggen de bestuurders vaker (31%) dan de schoolleiders (20%) dat ze meer middelen (willen) investeren in de verbetering van de onderwijskwaliteit op de scholen. Een klein deel van de bestuurders (11%) zegt geen positieve effecten van de bestuursgerichte aanpak te zien (dit is vergelijkbaar met de schoolleiders).

Naast positieve effecten van de bestuursgerichte aanpak is ook gevraagd naar ervaren negatieve effecten.

Figuur 3.36 Negatieve effecten/resultaten van de bestuursgerichte aanpak van de inspectie (schoolbestuurders, N=53-58) (meerdere antwoorden mogelijk)

Bijna de helft van de bestuurders (49%) zegt geen negatieve effecten te ervaren. Bij de schoolleiders gaf 62% aan geen negatieve effecten te ervaren van de bestuursgerichte aanpak. Negatieve effecten die door de bestuurders genoemd worden, zijn dat men druk ervaart vanuit de inspectie (20%) en dat men scholen meer onder druk moet zetten door hen bepaalde eisen op te leggen (17%). 16% van de bestuurders geeft als negatief effect dat ze meer middelen moeten investeren in verbetering van de onderwijskwaliteit op de scholen. Een zeer beperkt deel (3%) geeft aan dat de kwaliteitsverbetering nu teveel aandacht van het bestuur vraagt.

Uitkomsten groepsgesprekken

Enkele schoolleiders willen beter op de hoogte worden gehouden over wanneer de inspectie contact heeft met het bestuur. Per bestuur verschilde het of de inspectie eerst de bestuurder aansprak of eerst de schoolleider in het onderzoek naar de onderwijskwaliteit op een school.

De ouders vinden het goed dat het toezicht bestuursgericht is maar volgens hen moet deze blik vooral een hulpmiddel zijn om het in de eigen organisatie beter te doen.

'Het betrekken van het bestuur is goed. Het is een middel tot een doel. Zij maken het personeelsbeleid. Ik was blij dat de portefeuille werd gecreëerd voor onderwijskwaliteit. Maar het bestuur erbij betrekken mag niet betekenen dat je de schoolleiding uit oog verliest."

Samenvattend: Uitgangspunt 'bestuursgericht toezicht'

Over het algemeen zijn de schoolleiders en bestuurders tevreden over het bestuursgericht toezicht. De meeste schoolbestuurders (89%) vinden niet dat de inspectie zich te veel op het bestuur richt in aanloop tot het kwaliteitsonderzoek. Bij de schoolleiders ligt dit percentage lager (60%). Een meerderheid van zowel schoolleiders als bestuurders (ruim 70%) vindt dat de bestuursgerichte aanpak stimulerend werkt op de betrokkenheid van het bestuur bij de onderwijskwaliteit van de school. De meeste bestuurders (80%) vinden ook dat ze voldoende betrokken zijn bij de kwaliteit van het onderwijs op hun scholen, wat volgens hen ook een van hun belangrijkste verantwoordelijkheden is. Uit de groepsgesprekken kwam wel naar voren dat schoolleiders niet altijd op de hoogte zijn van wanneer het bestuur bezoek krijgt van de inspectie. Zij zouden hierover geïnformeerd willen worden.

Positieve effecten en resultaten van de bestuurgerichte aanpak zijn met name dat besturen scholen meer aanspreken op hun resultaten en dat er onderlinge afspraken worden gemaakt over de te nemen stappen om de onderwijskwaliteit te verbeteren. Opvallend is dat bestuurders vaker dan schoolleiders aangeven dat ze ook meer middelen investeren in het verbeteren van de onderwijskwaliteit en dat ze de school in nieuwe ontwikkelingen betrekken om de kwaliteit te versterken. Veel schoolleiders en bestuurders ervaren geen negatieve effecten van het bestuursgericht toezicht. Daar waar wel negatieve effecten of resultaten worden genoemd, wordt vaak gewezen op de ervaren druk om verbeteringen door te voeren.

3.6 Algemeen oordeel over de werkwijze van de inspectie

3.6.1 Schoolleiders

Gemiddeld geven de schoolleiders een ruime voldoende (rapportcijfer 7,5) voor de werkwijze van de inspectie. Er zijn geen significante verschillen naar schoolgrootte, regio, denominatie of soort onderzoek.

Aan het eind van de vragenlijst konden de schoolleiders aanvullende opmerkingen maken over het toezichtkader vo 2013. Hierin wordt het in het algemeen positieve beeld bevestigd. Ook kwamen kritische kanttekeningen naar voren die al eerder gemaakt waren, zoals een breder perspectief op leeropbrengsten, meer aandacht voor sociale opbrengsten en meer duidelijkheid over deze indicator, meer tijd voor lesbezoek en meer differentiatie in de soorten arrangementen.

Schoolleiders:
Algemene opmerkingen bij toezichtkader 2013

- "Het klopt wat de inspectie uitdraagt. De leerlingen hebben recht op goed onderwijs. Zij zijn dus de ambassadeurs voor de leerlingen. Goede insteek."
- "Binnen de onderzoekskaders die de inspectie zichzelf gesteld heeft doen ze goed werk. Ik zou het op prijs stellen als er vanuit een breder perspectief op leeropbrengsten naar scholen gekeken zou worden."
- "Duidelijkheid over de indicator sociale opbrengsten. De uitwerking hiervan is mij niet duidelijk."
- "Het feit dat er - naast de opbrengsten - ook gekeken wordt naar het onderwijsproces zelf vind ik een verrijking van de werkwijze. In dat proces komt immers het onderwijs tot stand!"
- "Het is jammer dat de inspectie haar meer dan tevreden zijn niet anders uit kan drukken dan in een basisarrangement. Meer differentiatie is gewenst."
- "Is het mogelijk dat voor scholen duidelijk wordt wanneer is het een voldoende is en wanneer het goed is. Wat zijn de criteria waar vanuit de inspectie werkt?"
- "Meer aandacht voor sociale context."
- "Meer tijd maken voor lesbezoek."

3.6.2 Schoolbestuurders

De schoolbestuurders beoordelen de werkwijze van de inspectie gemiddeld met een 7,3. Grote schoolbesturen geven gemiddeld een lager cijfer dan middelgrote besturen (7,0 vs. 7,9). Er zijn geen verschillen naar regio, soort onderzoek en denominatie. Het algemene oordeel van de schoolbestuurders komt vrijwel overeen met dat van de schoolleiders (7,5).

Aan de bestuurders is tot slot ook gevraagd of zij nog algemene opmerkingen hadden over het toezichtkader vo 2103. Een beperkt aantal bestuurders heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt, waarschijnlijk omdat men andere vragen al voldoende toelichtingen had gegeven. In het onderstaande kader staat een aantal opmerkingen en aandachtspunten die door de bestuurders over het toezichtkader zijn geplaatst.

Schoolbestuurders:
Algemene opmerkingen bij toezichtkader 2013

- "Het nieuwe toezichtkader betekent een substantiële verbetering ten opzichte van de situatie zoals we die hadden ten tijde van het oude kader. Meer maatwerk is mogelijk. Extra aandacht voor sociale opbrengsten blijft evenwel geboden!"
- "Opbrengstberekeningen en werkwijze moet op de schop. Het kader is heus niet zo slecht. Meer diepgang in onderzoeken kwaliteitszorg, daar gaat het om."
- "Ik vind dat het stimulerende karakter van het toezichtskader 2013 nog onvoldoende uit de verf komt. Ik zie niet veel verschil in de werkwijze van de inspecteurs voor en na invoering van het nieuwe kader."
- "Inspectie zou scholen veel meer moeten stimuleren eigen kwaliteitsnormen te stellen en zich vervolgen richten op basiskwaliteit."
- "Het toezichtkader dwingt de scholen in een mal, waardoor omgaan met verschillen tussen scholen niet tot de mogelijkheden behoort."

Uitkomsten groepsgesprekken

De schoolleiders zien een lichte verandering in de werkwijze van de inspectie sinds het nieuwe toezichtkader. Hoewel de meeste schoolleiders en bestuurders zich kunnen vinden in de uitkomsten van het onderzoek over het nieuwe toezichtkader van de inspectie, hebben zij nog wel enkele kritiekpunten over de werkwijze van de inspectie. Deze zijn bij de uitgangspunten van het toezichtkader besproken.

4 Conclusies

In dit onderzoek hebben we met behulp van een digitale vragenlijst onder schoolleiders en schoolbestuurders de mening over en ervaringen met de werkwijze van het toezichtkader vo 2013 in kaart gebracht. We hebben scholen en besturen bevraagd die volgens het nieuwe toezichtkader zijn bezocht in het kader van risico's, een vierjarig kwaliteitsonderzoek, of in het kader van een stelselonderzoek. Het onderzoek is een vervolg op een onderzoek naar het oordeel van het onderwijsveld over de doelen en uitgangspunten van het toezichtkader.

De hoofdvraag van het huidige onderzoek luidt: *In hoeverre ervaart het onderwijsveld de huidige werkwijze als een effectief en efficiënt middel om de uitgangspunten en doelstellingen te bereiken?* Deze hoofdvraag hebben we uitgesplitst per uitgangspunt/doelstelling van de inspectie. We geven hieronder dus antwoord op de volgende subvragen:

Vinden schoolleiders en bestuurders:
1. dat de inspectie een scherpe blik heeft en de onderkant voldoende waarborgt;
2. dat de inspectie een stimulerende functie heeft;
3. dat de blik van de inspectie voldoende breed is;
4. dat de baten van een inspectiebezoek groter zijn dan de lasten;
5. dat de inspectie bij het bestuursgerichte toezicht niet de schoolleiding uit het oog verliest?

4.1 Scherpe blik en waarborging onderkant

Over het algemeen vinden schoolleiders en schoolbestuurders dat de inspectie een scherpe blik heeft en de onderkant waarborgt. Een meerderheid van de respondenten vindt dat er naast onvoldoende of dalende opbrengsten ook andere risico's zijn die aanleiding moeten zijn voor de inspectie om een kwaliteitsonderzoek op een school te doen. Zij noemen daar onder andere signalen waar de inspectie op dit moment al gebruik van maakt. Ook vragen scholen en besturen aandacht voor 'verzachtende omstandigheden' zoals de aard van de schoolpopulatie of het proces waar de school in zit.

4.2 Stimulerende functie

De meerderheid van de schoolleiders en schoolbestuurders is tevreden over het verloop van het inspectiebezoek. Drie kwart van de schoolleiders en bestuurders heeft de wijze waarop de inspectie toezicht houdt op de kwaliteit als stimulerend ervaren. Een mogelijk verbeterpunt is de expliciet stimulerende rol van de inspecteur tijdens het bezoek (qua houding, wijze van aanspreken op onderwijskwaliteit en manier van terugkoppelen). Dit wordt door een deel van de schoolleiders en bestuurders niet zo duidelijk als stimulerend ervaren.

4.3 Een brede blik

Schoolleiders en bestuurders vinden over het algemeen dat de inspectie met een brede blik kijkt naar de kwaliteit van het onderwijs. Wel vindt een groot deel van de schoolleiders en schoolbestuurders dat de inspectie de cognitieve opbrengsten en het onderwijsproces te zwaar laat meewegen in het oordeel en de sociale opbrengsten en andere opbrengsten te weinig. De uitgevoerde onderzoeksactiviteiten worden door de meeste schoolleiders en bestuurders als zinvol en voldoende ervaren, met name de gesprekken met schoolleiding, docenten en leerlingen.

4.4 Baten groter dan de lasten

De meeste respondenten vinden de wijze waarop de inspectie toezicht houdt recht doen aan het uitgangspunt dat de baten van het schoolbezoek groter moeten zijn dan de lasten (de tijdsinvestering). Zij vinden het toezicht hiermee efficiënt. Het programmatisch handhaven is een goede manier om dit te bereiken, vooral volgens veel schoolleiders.

4.5 Bestuursgericht toezicht met oog voor de schoolleiding

Een meerderheid van de schoolleiders en schoolbestuurders vindt het bestuursgericht toezicht goed werken. De bestuursgerichte aanpak werkt stimulerend op de betrokkenheid van het bestuur bij de onderwijskwaliteit van de school en slechts weinig schoolleiders en schoolbestuurders vinden dat de inspectie zich te veel op het bestuur richt in aanloop naar het kwaliteitsonderzoek.

4.6 Tot slot

We hebben gezien dat de schoolleiders en schoolbestuurders de werkwijze van de inspectie om de uitgangspunten te realiseren vooral als positief ervaren. De schoolleiders en schoolbestuurders beoordelen de werkwijze van de inspectie met een ruime voldoende (gemiddeld bijna een 7,5 als rapportcijfer). Dit cijfer onderstreept het beeld dat spreekt uit de antwoorden op de onderzoeksvragen. Uit de groepsgesprekken bleek dat ook docenten en ouders overwegend positief zijn over de werkwijze van de inspectie. Ondanks enkele verschillen tussen schoolleiders en schoolbestuurders kunnen we stellen dat het onderwijsveld de huidige werkwijze als een effectief en efficiënt middel ervaart om de uitgangspunten en doelstellingen van de inspectie te bereiken.

Uiteraard zijn er volgens een groep schoolleiders/schoolbestuurders verbeteringen mogelijk in het toezicht. De belangrijkste verbeterpunten zijn:

- een nog snellere signalering van risico's;
- een tijdige terugkoppeling van de bevindingen;
- het zwaarder meewegen in het oordeel van andere opbrengsten dan cognitieve en
- een meer stimulerende rol van de inspecteur tijdens het bezoek.

Bijlage 1: Vragenlijsten

Vragenlijst uitvoering toezichtkader

Versie voor schoolleiders

De inspectie heeft een scherpe blik en waarborgt de onderkant

Toelichting
Dit uitgangspunt geeft het belang weer dat iedere leerling recht heeft op goed onderwijs. Via een risicoanalyse onderzoekt de inspectie bij welke scholen mogelijk sprake is van onvoldoende kwaliteit van het onderwijs, of van tekortkomingen bij het naleven van wet- en regelgeving. Scholen waarbij geen risico's worden aangetroffen, hebben het vertrouwen van de inspectie. Zij krijgen als vorm van toezicht een zogenoemd basisarrangement toegewezen. Scholen waarbij wel risico's worden vermoed op basis van hun opbrengsten, signalen of jaarstukken, treedt de inspectie preventief op. Dit betekent dat wanneer de leerresultaten van een school of afdeling één jaar onder de norm liggen, de inspectie het bestuur hierop attendeert. Blijft de dreiging bestaan dan krijgt het bestuur een waarschuwing. De inspectie kan ook besluiten om een kwaliteitsonderzoek te doen om de risico's nader te onderzoeken. Dit onderzoek leidt tot een oordeel of de kwaliteit van het onderwijs op die school voldoende is of onvoldoende (zwak of zeer zwak).
Het kwaliteitsonderzoek richt zich allereerst op kwaliteitsaspecten uit het zogenaamde kernkader: daarin staat wat op alle scholen minimaal op orde moet zijn om leerlingen niet tekort te laten komen. Aanvullend beoordeelt de inspectie soms zaken die per school kunnen verschillen (toezicht op maat). Ze zijn van belang zijn voor de school in kwestie gezien de risico's of leerlingkenmerken. Indien de kwaliteit onvoldoende is, maken bestuur en inspectie verbeterafspraken. Op basis van deze interventies van de inspectie zal een bestuur een verbeterplan opstellen.

Met onderstaande vragen en stellingen gaan we na in hoeverre u de werkwijze van de inspectie een geschikte manier vindt om het hierboven beschreven uitgangspunt te realiseren.

Vindt u dat de inspectie op tijd op bezoek komt op uw school als de opbrengsten dalen?
( ) Ja
( ) Nee, te vroeg
( ) Nee, te laat

Wilt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten? ________________________________

Vindt u dat er andere risico's zijn naast onvoldoende of dalende opbrengsten, die aanleiding zouden moeten zijn voor de inspectie om een kwaliteitsonderzoek op een school te doen?
( ) Ja
( ) Nee

Indien ja: Welke andere risico's zouden aanleiding moeten zijn om een kwaliteitsonderzoek op een school te doen? ________________________________

Alleen vragen bij scholen die een kwaliteitsonderzoek vanwege risico's hebben gehad:
Heeft de attendering of waarschuwing van de inspectie, toen de opbrengsten daalden, gevolgen gehad bij jullie op school?
( ) Ja
( ) Nee

Indien ja: welke gevolgen had de attendering of waarschuwing bij jullie op school? _______________

Geef van de volgende stellingen aan in hoeverre u het ermee eens bent:

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
Ik vind dat de inspectie ons op relevante kwaliteitskenmerken heeft beoordeeld.	( )	( )	( )	( )	( )
De inspecteur is op een transparante wijze tot een eindoordeel gekomen.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik ben tevreden over de wijze waarop de inspectie tot een eindoordeel is gekomen.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik vind het eindoordeel van de inspectie terecht.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik ben tevreden over de wijze waarop de inspectie haar eindoordeel communiceerde.	( )	( )	( )	( )	( )

U heeft op één of meer van bovenstaande stellingen aangegeven dat u het er niet mee eens bent. Kunt u dit antwoord/deze antwoorden toelichten (open vraag) _______________

Vindt u dat de inspectie kritisch genoeg is bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit op uw school?
( ) Ja
( ) Nee, te kritisch
( ) Nee, te soepel

Wilt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten? _______________

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over de verbeter-/prestatieafspraken?

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
De termijn waarop de verbeter-/prestatieafspraken gerealiseerd moeten zijn, is realistisch.	( )	( )	( )	( )	( )
De verbeter-/prestatieafspraken zijn helder geformuleerd.	( )	( )	( )	( )	( )
De verbeter-/prestatieafspraken dragen bij aan een oplossing van de geconstateerde tekortkomingen.	( )	( )	( )	( )	( )

U heeft op één of meer van bovenstaande stellingen aangegeven dat u het er niet mee eens bent. Kunt u dit antwoord/deze antwoorden toelichten? _______________

De inspectie heeft een stimulerende functie

Toelichting
Naast onderzoeken op scholen waar risico's zijn, voert de inspectie ook onderzoeken uit waar geen risico's zijn gesignaleerd. Deze onderzoeken zijn nodig om de onderwijskwaliteit van het gehele voortgezet onderwijs te kunnen meten in het kader van het onderwijsverslag: de staat van het onderwijs. Dit worden ook wel de stelselonderzoeken genoemd.

De inspectie verwacht dat haar toezicht een stimulerende uitwerking heeft op zowel zwakke scholen als op voldoende presterende scholen. Het toezicht is volgens de inspectie stimulerend doordat ze met haar toezicht bij de fase van de ontwikkeling van de school aansluit. Dit doet zij door het onderzoek naar de kwaliteit per school zo in te richten dat deze past bij de risico's die gevonden zijn of juist past bij de ambities van een school. Daarnaast verwacht de inspectie dat de houding en werkwijze van de inspecteur rondom een bezoek een stimulerende uitwerking heeft.

Met onderstaande vragen en stellingen gaan we na in hoeverre u de uitvoering van het toezicht bij u op school als stimulerend heeft ervaren.

Geef van de volgende stellingen aan in hoeverre u het ermee eens bent:

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
Ik ben tevreden over de *houding van de inspecteur* tijdens het onderzoek.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik ben tevreden over de wijze waarop de inspecteur ons *gedurende het bezoek* aansprak op de onderwijskwaliteit op onze school.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik ben tevreden over *het gesprek* waarin de inspecteur zijn bevindingen van het onderzoek terugkoppelde.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik heb *de houding van de inspecteur* als stimulerend ervaren.	( )	( )	( )	( )	( )
De wijze waarop de inspecteur ons *gedurende het bezoek* aansprak op de onderwijskwaliteit heb ik als stimulerend ervaren.	( )	( )	( )	( )	( )
Het gesprek waarin de inspecteur zijn bevindingen van het onderzoek terugkoppelde heb ik als stimulerend ervaren.	( )	( )	( )	( )	( )

De inspecteur die mijn school heeft bezocht was: (Bij een bezoek door meerdere inspecteurs graag een oordeel geven over de eindverantwoordelijk inspecteur)

Ondeskundig	( )	( )	( )	( )	( )	Deskundig
Ontoegankelijk	( )	( )	( )	( )	( )	Toegankelijk
Vooringenomen	( )	( )	( )	( )	( )	Onbevooroordeeld
Niet daadkrachtig	( )	( )	( )	( )	( )	Daadkrachtig
Respectloos	( )	( )	( )	( )	( )	Respectvol
Onvriendelijk	( )	( )	( )	( )	( )	Vriendelijk
Gesloten	( )	( )	( )	( )	( )	Open

Denkt u dat wanneer uw school door een andere inspecteur was bezocht dat de beoordeling anders zou zijn geweest?
( ) Ja
( ) Nee → door naar vraag VS10
( ) Weet ik niet → door naar vraag VS10

Waarom denkt u dat de beoordeling afhankelijk is van de inspecteur? ____________________

Op basis waarvan denkt u dat de beoordeling afhankelijk is van de inspecteur? (meerdere antwoorden mogelijk)
[ ] Op basis van eigen ervaringen met eerdere inspectiebezoeken
[ ] Op basis van rapporten van andere scholen die ik heb gelezen
[ ] Op basis van contacten met andere scholen
[ ] Anders, namelijk: ____________________

Geef van de volgende stelling aan in hoeverre u het ermee eens bent:

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
Het definitieve rapport bevatte naast een beschrijving van de bevindingen uit het onderzoek en een oordeel, ook verbetersuggesties.	( )	( )	( )	( )	( )

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over het inspectiebezoek?

Het afgelopen inspectiebezoek ...	**Zeer mee oneens**	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
heeft aangezet tot stappen die gericht zijn op verbetering van de onderwijskwaliteit op mijn school.	( )	( )	( )	( )	( )
heeft geleid tot zinvolle afspraken met mijn bestuur.	( )	( )	( )	( )	( )
heeft ervoor gezorgd dat het tempo wordt versneld waarin verbeteringen worden doorgevoerd.	( )	( )	( )	( )	( )
heeft gezorgd voor urgentiebesef om tekortkomingen aan te pakken.	( )	( )	( )	( )	( )
heeft inzicht gegeven in (tot dan toe) nog onbekende tekortkomingen.	( )	( )	( )	( )	( )
Over het algemeen ervaar ik de wijze waarop de inspectie toezicht houdt op de onderwijskwaliteit van onze school als controlerend.	( )	( )	( )	( )	( )
Over het algemeen ervaar ik de wijze waarop de inspectie toezicht houdt op de onderwijskwaliteit van onze school als stimulerend.	( )	( )	( )	( )	( )

De inspectie heeft een brede blik

Toelichting
Het toezicht beziet de onderwijskwaliteit met een brede blik. De inspectie beschouwt de onderwijskwaliteit breder dan alleen de cognitieve opbrengsten van leerlingen. De inspectie ziet ook het belang in van de brede maatschappelijke vorming van leerlingen, door te kijken naar de sociale opbrengsten. Daarnaast ziet de inspectie ook toe op verschillende aspecten van het onderwijsproces en van de condities. Het waarderingskader maakt duidelijk welke indicatoren de inspectie onderzoekt om tot een oordeel te komen over de onderwijskwaliteit.
De brede blik van de inspectie komt dus tot uiting in de indicatoren die de inspectie onderzoekt, maar ook in de activiteiten die de inspectie uitvoert tijdens een onderzoek. Tijdens een bezoek gaat de inspectie langs bij een aantal lessen, voert de inspectie gesprekken met leerlingen, docenten en de schoolleiding, wordt er eventueel een vragenlijst afgenomen etc.

Met onderstaande vragen en stellingen gaan we na wat u vindt van de wijze waarop de inspectie uitvoering geeft aan dit uitgangspunt.

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over het inspectiebezoek?

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
Het was voorafgaand aan het bezoek duidelijk met welke indicatoren de inspectie ons zou gaan beoordelen.	( )	( )	( )	( )	( )
De opbrengstberekening van de inspectie heeft toegevoegde waarde voor onze eigen analyse van de leerresultaten.	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie hield in haar oordeel voldoende rekening met sociale opbrengsten van onze school.	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie heeft in haar onderzoek voldoende aandacht besteed aan de aspecten van het domein onderwijsproces	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie heeft in haar onderzoek de aspecten van het domein onderwijsproces voldoende meegewogen	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie heeft in haar onderzoek voldoende aandacht besteed aan de aspecten van het domein condities	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie heeft in haar onderzoek de aspecten van het domein condities voldoende meegewogen.	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie weegt andere factoren dan opbrengsten voldoende mee in haar oordeel.	( )	( )	( )	( )	( )
In het onderzoek besteedde de inspectie voldoende aandacht aan aspecten van de onderwijskwaliteit die goed gaan op onze school.	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie richtte zich tijdens het onderzoek teveel op tekortkomingen van onze school.	( )	( )	( )	( )	( )

Alleen vragen bij scholen kwaliteitsonderzoek vw risico's Ik heb gemerkt dat bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening werd gehouden met de ambities van onze school.	( )	( )	( )	( )	( )

Alleen vragen als op laatste bovenstaande vraag mee eens of zeer mee eens is geantwoord.
Waaraan heeft u gemerkt dat bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening werd gehouden met de ambities van uw school? ______________________

Hoe tevreden bent u over de wijze waarop de inspectie bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening heeft gehouden met de ambities van uw school?
( ) Zeer ontevreden
( ) Ontevreden
( ) Tevreden
( ) Zeer tevreden
( ) Weet niet/ geen mening
Wilt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten? ______________________

Geef van de volgende onderzoeksactiviteiten aan in hoeverre u vindt dat dit zinvolle activiteiten zijn voor de inspectie om tijdens een schoolbezoek een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit.

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
De bestudering van schooldocumenten is een zinvolle activiteit	( )	( )	( )	( )	( )
De lesbezoeken zijn een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Een gesprek met docenten is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Een gesprek met leerlingen is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Een gesprek met de schoolleiding is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Een gesprek met de zorgfunctionarissen is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Het bespreken van zorgdossiers van leerlingen is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Het afnemen van een vragenlijst onder leerlingen is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Het beoordelen van lessen mede op basis van een leerlingdossier is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )

Geef van de volgende onderzoeksactiviteiten aan of u vindt dat deze activiteiten in voldoende mate worden uitgevoerd tijdens een schoolbezoek.

	Te weinig	**Weinig**	**Precies goed**	**Veel**	**Te veel**	**Weet niet/ n.v.t.**
schooldocumenten, die bestudeerd worden	( )	( )	( )	( )	( )	( )
lesbezoeken	( )	( )	( )	( )	( )	( )
gesprekken met docenten	( )	( )	( )	( )	( )	( )

gesprekken met leerlingen	( )	( )	( )	( )	( )	( )
gesprekken met de schoolleiding.	( )	( )	( )	( )	( )	( )
gesprekken met de zorgfunctionarissen	( )	( )	( )	( )	( )	( )
besprekingen van de zorgdossiers van leerlingen	( )	( )	( )	( )	( )	( )
vragenlijsten onder leerlingen	( )	( )	( )	( )	( )	( )
het beoordelen van lessen mede op basis van een leerlingdossier.	( )	( )	( )	( )	( )	( )

Vindt u dat de inspectie voldoende onderzoeksactiviteiten tijdens een schoolbezoek uitvoert om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit op uw school?
( ) Ja
( ) Nee

Wilt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten? ____________________

Vindt u de diversiteit aan onderzoeksactiviteiten die tijdens een schoolbezoek worden uitgevoerd voldoende om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit op uw school?
( ) Ja
( ) Nee

Wilt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten? ____________________

De baten van het toezicht zijn groter dan de lasten

Toelichting
De inspectie wil scholen niet meer belasten dan voor een goede uitoefening van het toezicht noodzakelijk is. Dit probeert zij te bewerkstelligen door het toezicht risicogericht en op maat te voeren. Door middel van een risicoanalyse worden risico's gedetecteerd bij scholen waar de onderwijskwaliteit en/of de naleving op wet- en regelgeving niet op ord is. Dit alles met een zo beperkt mogelijke bevragingslast. Daar waar geen risico's zijn gedetecteerd onderneemt de inspectie geen actie (behalve in het kader van een stelselonderzoek). Bij scholen waar wel sprake is van risico's worden aanvullende gegevens opgevraagd en geanalyseerd; indien nodig wordt een kwaliteitsonderzoek uitgevoerd. Wat er dan precies onderzocht wordt, is afhankelijk van de risico's. Bovendien maakt de inspectie gebruik van verantwoordingsgegevens van de school zelf, zodat zaken niet twee keer onderzocht hoeven te worden. Toezicht op wet- en regelgeving wordt gedaan door middel van het zogenaamde programmatisch handhaven. Jaarlijks bespreekt de sector VO welke wet- en regelgeving prioriteit heeft om toezicht op te houden. Dit betekent dat de inspectie zich dus focust en scholen niet bevraagd op overige wettelijke bepalingen.
Met onderstaande vragen en stellingen gaan we na wat u vindt van de wijze waarop de inspectie uitvoering geeft aan dit uitgangspunt.

Bent u van mening dat de tijd die u kwijt was aan de verantwoording naar de inspectie en/of naar uw bestuur de afgelopen 12 manden is veranderd in vergelijking met de 12 maanden daarvoor?

	Toegenomen	**Gelijk gebleven**	**Afgenomen**	**Weet niet**
De tijdsinvestering voor verantwoording naar de inspectie is ...	( )	( )	( )	( )
De tijdsinvestering voor verantwoording naar het bestuur is ...	( )	( )	( )	( )

VS18: In hoeverre bent u het met de volgende stelling eens?

	Zeer mee oneens	Mee oneens	Mee eens	Zeer mee eens	Weet niet/ n.v.t.
De tijd die mijn school in het onderzoek heeft geïnvesteerd staat in verhouding tot wat het heeft opgeleverd.	( )	( )	( )	( )	( )
Het programmatisch handhaven ervaar ik als goede manier om de bevragingslast voor een school te beperken.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik heb gemerkt dat de inspectie gebruik maakt van onze verantwoordingsdocumenten.	( )	( )	( )	( )	( )

Het toezicht is bestuursgericht zonder de schoolleiding uit het oog te verliezen.

Toelichting

Een van de uitgangspunten van het toezichtkader is dat het bestuursgericht is zonder de schoolleiding uit het oog te verliezen. De **bestuursgerichte aanpak** van de inspectie houdt in dat de inspectie het bestuur als eerstverantwoordelijke betrekt bij het toezicht op zijn scholen en bij de uitkomsten daarvan. Dit betekent dat de inspectie in eerste instantie naar het bestuur communiceert wanneer de opbrengsten van een school onder de norm liggen. Wanneer bij de risicoanalyse wordt vastgesteld dat de leerresultaten van een school één jaar onder de norm liggen, attenderen wij het bestuur daarop en gaan we na hoe het bestuur de situatie beoordeelt. Daarmee beoogt de inspectie het bestuur te stimuleren zelf tijdig maatregelen te nemen om de kwaliteit te verbeteren. Als de leerresultaten voor het tweede achtereenvolgende jaar nog steeds onder de norm liggen, geeft de inspectie het bestuur een waarschuwing. Daarbij dringt zij erop aan een verbeterplan op te stellen en uit te voeren. Wanneer wordt besloten om een (kwaliteits)onderzoek op een school uit te voeren wordt in overleg met het bestuur bepaald welke kwaliteitsaspecten op een school onderzocht gaan worden.
De communicatie over de toezichtsarrangementen die de inspectie aan de scholen toekent verloopt via het bestuur. Waar nodig worden afspraken met het bestuur gemaakt om de kwaliteit van het onderwijs of de naleving van wet- en regelgeving te verbeteren.

Met onderstaande vragen en stellingen gaan we na in hoeverre u de werkwijze van de inspectie een geschikte manier vindt om het hierboven beschreven uitgangspunt te realiseren en hoe u dit ervaart.

Als de opbrengsten van een school onder de norm zijn voert de inspectie een gesprek met het bestuur. Bent u ervan op de hoogte of de inspectie contact heeft gehad met het bestuur over de opbrengsten?
( ) Ja
( ) Nee
( ) N.v.t.

Hoe komt het dat u ervan op de hoogte bent van het contact dat de inspectie heeft gehad met uw bestuur over de opbrengsten? (meerdere antwoorden mogelijk)
[ ] Ik heb dit gemerkt doordat het bestuur met ons hierover in gesprek ging.
[ ] Ik heb dit gemerkt doordat het bestuur de afspraken die zij gemaakt had met de inspectie aan ons communiceerde.
[ ] Ik heb dit gemerkt doordat de school werd betrokken bij de voorbereiding van het gesprek.

[ ] Ik heb dit gemerkt omdat de school documenten moest aanleveren in de voorbereiding van het gesprek.
[ ] Ik heb dit gemerkt aan het feit dat het schoolbezoek anders was ingericht dan voorgaande keren.
[ ] Anders, namelijk ___________
[ ] Ik ben er niet van op de hoogte.

Geef van de volgende stellingen aan in hoeverre u het ermee eens bent:

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
De inspectie richt zich in de aanloop naar een kwaliteitsonderzoek, waarbij risico's zijn geconstateerd te veel op het bestuur.	( )	( )	( )	( )	( )
De bestuursgerichte aanpak van de inspectie stimuleert de betrokkenheid van ons bestuur bij de onderwijskwaliteit op onze school.	( )	( )	( )	( )	( )

Wat zijn volgens u positieve effecten/resultaten van de bestuursgerichte aanpak van de inspectie? (meerdere antwoorden mogelijk)
[ ] Het bestuur wil meer investeren in de onderwijskwaliteit op onze school.
[ ] We gaan (vaker) met het bestuur in gesprek over de uitkomsten van het onderzoek van de inspectie.
[ ] Het bestuur denkt meer inhoudelijk mee over de onderwijskwaliteit op onze school.
[ ] Het bestuur spreekt ons meer aan op onze resultaten.
[ ] We komen samen met het bestuur tot onderlinge afspraken over stappen die gericht zijn verbetering van de onderwijskwaliteit op onze school.
[ ] Het bestuur betrekt ons team meer in nieuwe ontwikkelingen om de kwaliteit te versterken.
[ ] Anders, namelijk ___________
[ ] Ik zie geen positieve effecten

Wat zijn volgens u negatieve effecten/resultaten van de bestuursgerichte aanpak van de inspectie?
[ ] Het bestuur gebruikt de bevindingen van de inspectie te veel om ons aan te zetten tot kwaliteitsverbetering.
[ ] We ervaren druk om verbeteringen door te voeren.
[ ] Het bestuur legt ons bepaalde eisen op.
[ ] Anders, namelijk ___________
[ ] Ik zie geen negatieve effecten.

Tot slot
Wat is uw algemeen oordeel over de werkwijze van de inspectie?
Druk uw oordeel uit in een cijfer van 1 t/m 10 (waarbij 1 de laagste is en 10 de hoogste). __

Heeft u tot slot nog aanvullende opmerkingen over het toezichtkader vo 2013? _______________

Het vervolg van het onderzoek naar de uitvoering van het toezicht bestaat uit groepsinterviews met bestuurders, schoolleiders en docenten. Mogen we u benaderen voor deelname aan dit groepsgesprek met schoolleiders en bestuurders?
( ) Ja, mijn e-mailadres is: _______________
( ) Nee

Hartelijk dank voor uw medewerking!

Vragenlijst uitvoering toezichtkader

Versie voor besturen

De inspectie heeft een scherpe blik en waarborgt de onderkant

Toelichting
Dit uitgangspunt geeft het belang weer dat iedere leerling recht heeft op goed onderwijs. Via een risicoanalyse onderzoekt de inspectie bij welke scholen mogelijk sprake is van onvoldoende kwaliteit van het onderwijs, of van tekortkomingen bij het naleven van wet- en regelgeving. Scholen waarbij geen risico's worden aangetroffen, hebben het vertrouwen van de inspectie. Zij krijgen als vorm van toezicht een zogenoemd basisarrangement toegewezen. Scholen waarbij wel risico's worden vermoed op basis van hun opbrengsten, signalen of jaarstukken, treedt de inspectie preventief op. Dit betekent dat wanneer de leerresultaten van een school of afdeling één jaar onder de norm liggen, de inspectie het bestuur hierop attendeert. Blijft de dreiging bestaan dan krijgt het bestuur een waarschuwing. De inspectie kan ook besluiten om een kwaliteitsonderzoek te doen om de risico's nader te onderzoeken. Dit onderzoek leidt tot een oordeel of de kwaliteit van het onderwijs op die school voldoende is of onvoldoende (zwak of zeer zwak).
Het kwaliteitsonderzoek richt zich allereerst op kwaliteitsaspecten uit het zogenaamde kernkader: daarin staat wat op alle scholen minimaal op orde moet zijn om leerlingen niet tekort te laten komen. Aanvullend beoordeelt de inspectie soms zaken die per school kunnen verschillen (toezicht op maat). Ze zijn van belang zijn voor de school in kwestie gezien de risico's of leerlingkenmerken. Indien de kwaliteit onvoldoende is, maken bestuur en inspectie verbeterafspraken. Op basis van deze interventies van de inspectie zal een bestuur een verbeterplan opstellen.
Op basis van deze interventies van de inspectie zal een bestuur een verbeterplan opstellen.

Met onderstaande vragen en stellingen gaan we na in hoeverre u de werkwijze van de inspectie een geschikte manier vindt om het hierboven beschreven uitgangspunt te realiseren.

Vindt u dat de inspectie u op tijd informeert wanneer de opbrengsten van een school dalen?
( ) Ja
( ) Nee, te vroeg
( ) Nee, te laat

Wilt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten? ______________________________

Vindt u dat de inspectie op tijd op bezoek gaat bij een school als de opbrengsten van de school dalen?
( ) Ja
( ) Nee, te vroeg
( ) Nee, te laat

Wilt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten? ______________________________

Vindt u dat er andere risico's zijn naast onvoldoende of dalende opbrengsten, die aanleiding zouden moeten zijn voor de inspectie om een kwaliteitsonderzoek op een school te doen?
( ) Ja
( ) Nee

Indien ja: Welke andere risico's zouden aanleiding moeten zijn om een kwaliteitsonderzoek op een school te doen? ____________________

Geef van de volgende stellingen aan in hoeverre u het ermee eens bent:

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
Ik vind dat de inspectie ons op relevante kwaliteitskenmerken heeft beoordeeld.	( )	( )	( )	( )	( )
De inspecteur is op een transparante wijze tot een eindoordeel gekomen.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik ben tevreden over de wijze waarop de inspectie tot een eindoordeel is gekomen.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik vind het eindoordeel van de inspectie terecht.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik ben tevreden over de wijze waarop de inspectie haar eindoordeel communiceerde.	( )	( )	( )	( )	( )

U heeft op één of meer van bovenstaande stellingen aangegeven dat u het er niet mee eens bent. Kunt u dit antwoord/deze antwoorden toelichten: ____________________

Vindt u dat de inspectie kritisch genoeg is bij de beoordeling van de onderwijskwaliteit op een school?
( ) Ja
( ) Nee, te kritisch
( ) Nee, te soepel

Wilt u uw antwoord op de volgende vraag toelichten? ____________________

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over de verbeter-/prestatieafspraken?

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
De termijn waarop de verbeter-prestatieafspraken gerealiseerd moeten zijn, is realistisch.	( )	( )	( )	( )	( )
De verbeter-/prestatieafspraken zijn helder geformuleerd.	( )	( )	( )	( )	( )
De verbeter-/prestatieafspraken dragen bij aan een oplossing van de geconstateerde tekortkomingen.	( )	( )	( )	( )	( )

U heeft op één of meer van bovenstaande stellingen aangegeven dat u het er niet mee eens bent. Kunt u dit antwoord/deze antwoorden toelichten: ____________________

De inspectie heeft een stimulerende functie

Toelichting
Naast onderzoeken op scholen waar risico's zijn, voert de inspectie ook onderzoeken uit waar geen risico's zijn gesignaleerd. Deze onderzoeken zijn nodig om de onderwijskwaliteit van het gehele voortgezet onderwijs te kunnen meten in het kader van het onderwijsverslag: de staat van het onderwijs. Dit worden ook wel de stelselonderzoeken genoemd.

De inspectie verwacht dat haar toezicht een stimulerende uitwerking heeft op zowel zwakke scholen als op voldoende presterende scholen. Het toezicht is volgens de inspectie stimulerend doordat ze met haar toezicht bij de fase van de ontwikkeling van de school aansluit. Dit doet zij door het onderzoek naar de kwaliteit per school zo in te richten dat deze past bij de risico's die gevonden zijn of juist past bij de ambities van een school. Daarnaast verwacht de inspectie dat de houding en werkwijze van de inspecteur rondom een bezoek een stimulerende uitwerking heeft.

Met onderstaande vragen en stellingen gaan we na in hoeverre u de uitvoering van het toezicht als stimulerend heeft ervaren.

Geef van de volgende stellingen aan in hoeverre u het ermee eens bent:

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
Ik ben tevreden over de *houding van de inspecteur* tijdens het onderzoek.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik ben tevreden over de wijze waarop de inspecteur ons *gedurende het bezoek* aansprak op de onderwijskwaliteit op de school.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik ben tevreden over *het gesprek* waarin de inspecteur zijn bevindingen van het onderzoek terugkoppelde.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik heb *de houding van de inspecteur* als stimulerend ervaren.	( )	( )	( )	( )	( )
De wijze waarop de inspecteur ons *gedurende het bezoek* aansprak op de onderwijskwaliteit heb ik als stimulerend ervaren.	( )	( )	( )	( )	( )
Het gesprek waarin de inspecteur zijn bevindingen van het onderzoek terugkoppelde heb ik als stimulerend ervaren.	( )	( )	( )	( )	( )

De inspecteur(s) die onze scho(o)l(en) heeft/hebben bezocht, was/waren over het algemeen: (Bij een bezoek door meerdere inspecteurs graag een oordeel geven over de eindverantwoordelijk)

Ondeskundig	( )	( )	( )	( )	( )	Deskundig
Ontoegankelijk	( )	( )	( )	( )	( )	Toegankelijk
Vooringenomen	( )	( )	( )	( )	( )	Onbevooroordeeld
Niet daadkrachtig	( )	( )	( )	( )	( )	Daadkrachtig
Respectloos	( )	( )	( )	( )	( )	Respectvol
Onvriendelijk	( )	( )	( )	( )	( )	Vriendelijk
Gesloten	( )	( )	( )	( )	( )	Open

Denkt u dat wanneer uw school door andere inspecteurs was bezocht dat de beoordeling anders zou zijn geweest?
( ) Ja
( ) Nee → door naar vraag VB10
( ) Weet ik niet → door naar vraag VB10

Waarom denkt u dat de beoordeling afhankelijk is van de inspecteur? ____________________

Op basis waarvan denkt u dat de beoordeling afhankelijk is van de inspecteur? (meerdere antwoorden mogelijk)
[ ] Op basis van eigen ervaringen met eerdere inspectiebezoeken
[ ] Op basis van rapporten van andere scholen die ik heb gelezen
[ ] Op basis van contacten met andere scholen
[ ] Anders, namelijk: ____________________

Geef van de volgende stelling aan in hoeverre u het ermee eens bent:

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
Het definitieve rapport bevatte naast een beschrijving van de bevindingen uit het onderzoek en een oordeel, ook verbetersuggesties.	( )	( )	( )	( )	( )

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over het inspectiebezoek?

Het afgelopen inspectiebezoek ...	**Zeer mee oneens**	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
heeft aangezet tot stappen die gericht zijn op verbetering van die onderwijskwaliteit op de school.	( )	( )	( )	( )	( )
heeft geleid tot zinvolle afspraken tussen bestuur en school.	( )	( )	( )	( )	( )
heeft ervoor gezorgd dat het tempo wordt versneld waarin verbeteringen worden doorgevoerd.	( )	( )	( )	( )	( )
heeft gezorgd voor urgentiebesef om tekortkomingen aan te pakken.	( )	( )	( )	( )	( )
heeft inzicht gegeven in (tot dan toe) nog onbekende tekortkomingen.	( )	( )	( )	( )	( )

Over het algemeen ervaar ik de wijze waarop de inspectie toezicht houdt op de onderwijskwaliteit van onze scholen als controlerend.	( )	( )	( )	( )	( )
Over het algemeen ervaar ik de wijze waarop de inspectie toezicht houdt op de onderwijskwaliteit van onze scholen als stimulerend.	( )	( )	( )	( )	( )

De inspectie heeft een brede blik

Toelichting
Het toezicht beziet de onderwijskwaliteit met een brede blik. De inspectie beschouwt de onderwijskwaliteit breder dan alleen de cognitieve opbrengsten van leerlingen. De inspectie ziet ook het belang in van de brede maatschappelijke vorming van leerlingen, door te kijken naar de sociale opbrengsten. Daarnaast ziet de inspectie ook toe op verschillende aspecten van het onderwijsproces en van de condities. Het waarderingskader maakt duidelijk welke indicatoren de inspectie onderzoekt om tot een oordeel te komen over de onderwijskwaliteit.
De brede blik van de inspectie komt dus tot uiting in de indicatoren die de inspectie onderzoekt, maar ook in de activiteiten die de inspectie uitvoert tijdens een onderzoek. Tijdens een bezoek gaat de inspectie langs bij een aantal lessen, voert de inspectie gesprekken met leerlingen, docenten en de schoolleiding, wordt er eventueel een vragenlijst afgenomen etc.

Met onderstaande vragen en stellingen gaan we na wat u vindt van de wijze waarop de inspectie uitvoering geeft aan dit uitgangspunt.

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over het inspectiebezoek?

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
Het was voorafgaand aan het bezoek duidelijk met welke indicatoren de inspectie de school zou gaan beoordelen.	( )	( )	( )	( )	( )
De opbrengstberekening van de inspectie heeft toegevoegde waarde voor eigen analyses van de leerresultaten.	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie hield in haar oordeel voldoende rekening met sociale opbrengsten van de school.	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie heeft in haar onderzoek voldoende aandacht besteed aan de aspecten van het domein onderwijsproces	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie heeft in haar onderzoek de aspecten van het domein onderwijsproces voldoende meegewogen	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie heeft in haar onderzoek voldoende aandacht besteed aan de aspecten van het domein condities	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie heeft in haar onderzoek de aspecten van het domein condities voldoende meegewogen.	( )	( )	( )	( )	( )

De inspectie weegt andere factoren dan opbrengsten voldoende mee in haar oordeel.	( )	( )	( )	( )	( )
In het onderzoek besteedde de inspectie voldoende aandacht aan aspecten van de onderwijskwaliteit die goed gaan op de school.	( )	( )	( )	( )	( )
De inspectie richtte zich tijdens het onderzoek teveel op tekortkomingen van de school.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik heb gemerkt dat bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening werd gehouden met de ambities van de school.	( )	( )	( )	( )	( )

Alleen vragen als op bovenstaande vraag mee eens of zeer mee eens is geantwoord.
Waaraan heeft u gemerkt dat bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening werd gehouden met de ambities van de school? ______________________________

Hoe tevreden bent u over de wijze waarop de inspectie bij de inrichting van het kwaliteitsonderzoek rekening heeft gehouden met de ambities van uw school?
( ) Zeer ontevreden
( ) Ontevreden
( ) Tevreden
( ) Zeer tevreden
( ) Weet niet/ geen mening

Wilt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten? ______________________________

Geef van de volgende onderzoeksactiviteiten aan in hoeverre u vindt dat dit zinvolle activiteiten zijn voor de inspectie om tijdens een schoolbezoek een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit.

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
De bestudering van schooldocumenten is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
De lesbezoeken zijn een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Een gesprek met docenten is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Een gesprek met leerlingen is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Een gesprek met de schoolleiding is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Een gesprek met de zorgfunctionarissen is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Het bespreken van zorgdossiers van leerlingen is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Het afnemen van een vragenlijst onder leerlingen is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )
Het beoordelen van lessen mede op basis van een leerlingdossier is een zinvolle activiteit.	( )	( )	( )	( )	( )

VB15: Geef van de volgende onderzoeksactiviteiten aan of u vindt dat deze activiteiten in voldoende mate worden uitgevoerd tijdens een schoolbezoek.

	Te weinig	weinig	Precies goed	Veel	Te veel	Weet niet/ n.v.t.
bestudering van schooldocumenten	( )	( )	( )	( )	( )	( )
lesbezoeken	( )	( )	( )	( )	( )	( )
gesprekken met docenten	( )	( )	( )	( )	( )	( )
gesprekken met leerlingen	( )	( )	( )	( )	( )	( )
gesprekken met de schoolleiding	( )	( )	( )	( )	( )	( )
gesprekken met de zorgfunctionarissen	( )	( )	( )	( )	( )	( )
besprekingen van de zorgdossiers van leerlingen	( )	( )	( )	( )	( )	( )
vragenlijsten onder leerlingen	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Het beoordelen van lessen mede op basis van een leerlingdossier.	( )	( )	( )	( )	( )	( )

Vindt u dat de inspectie voldoende onderzoeksactiviteiten tijdens een schoolbezoek uitvoert om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit op een school?
( ) Ja
( ) Nee

Wilt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten? ____________________

Vindt u de diversiteit aan onderzoeksactiviteiten die tijdens een schoolbezoek worden uitgevoerd voldoende om een breed beeld te krijgen van de onderwijskwaliteit op een school?
( ) Ja
( ) Nee

Wilt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten? ____________________

De baten van het toezicht zijn groter dan de lasten

Toelichting
De inspectie wil scholen niet meer belasten dan voor een goede uitoefening van het toezicht noodzakelijk is. Dit probeert zij te bewerkstelligen door het toezicht risicogericht en op maat te voeren. Door middel van een risicoanalyse worden risico's gedetecteerd bij scholen waar de onderwijskwaliteit en/of de naleving op wet- en regelgeving niet op ord is. Dit alles met een zo beperkt mogelijke bevragingslast. Daar waar geen risico's zijn gedetecteerd onderneemt de inspectie geen actie (behalve in het kader van een stelselonderzoek). Bij scholen waar wel sprake is van risico's worden aanvullende gegevens opgevraagd en geanalyseerd; indien nodig wordt een kwaliteitsonderzoek uitgevoerd. Wat er dan precies onderzocht wordt, is afhankelijk van de risico's. Bovendien maakt de inspectie gebruik van verantwoordingsgegevens van de school zelf, zodat zaken niet twee keer onderzocht hoeven te worden. Toezicht op wet- en regelgeving wordt gedaan door middel van het zogenaamde programmatisch handhaven. Jaarlijks bespreekt de sector VO welke wet- en regelgeving prioriteit heeft om toezicht op te houden. Dit betekent dat de inspectie zich dus focust en scholen niet bevraagd op overige wettelijke bepalingen.
Met onderstaande vragen en stellingen gaan we na wat u vindt van de wijze waarop de inspectie uitvoering geeft aan dit uitgangspunt.

In hoeverre bent u het met de volgende stellingen eens?

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
Een inspectiebezoek vraagt een te grote tijdsinvestering van een bestuur.	( )	( )	( )	( )	( )
De tijd die wij als bestuur in het onderzoek hebben geïnvesteerd staat in verhouding tot wat het heeft opgeleverd.	( )	( )	( )	( )	( )

Bent u op de hoogte van het aantal uur dat een inspectiebezoek een school gemiddeld kost?
( ) Ja
( ) Nee → door naar VB20

In hoeverre bent u het met de volgende stellingen eens?

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
Een inspectiebezoek vraagt een te grote tijdsinvestering van een school.	( )	( )	( )	( )	( )
De tijd die een school in het onderzoek investeert staat in verhouding tot wat het heeft opgeleverd.	( )	( )	( )	( )	( )
Het programmatisch handhaven ervaar ik als een goede manier om de bevragingslast voor een school te beperken.	( )	( )	( )	( )	( )
Ik heb gemerkt dat de inspectie gebruik maakt van de verantwoordingsdocumenten van de school.	( )	( )	( )	( )	( )

Het toezicht is bestuursgericht zonder de schoolleiding uit het oog te verliezen.

Toelichting
Een van de uitgangspunten van het toezichtkader is dat het bestuursgericht is zonder de schoolleiding uit het oog te verliezen. De **bestuursgerichte aanpak** van de inspectie houdt in dat de inspectie het bestuur als eerstverantwoordelijke betrekt bij het toezicht op zijn scholen en bij de uitkomsten daarvan. Dit betekent dat de inspectie in eerste instantie naar het bestuur communiceert wanneer de opbrengsten van een school onder de norm liggen. Wanneer bij de risicoanalyse wordt vastgesteld dat de leerresultaten van een school één jaar onder de norm liggen, attenderen wij het bestuur daarop en gaan we na hoe het bestuur de situatie beoordeelt. Daarmee beoogt de inspectie het bestuur te stimuleren zelf tijdig maatregelen te nemen om de kwaliteit te verbeteren. Als de leerresultaten voor het tweede achtereenvolgende jaar nog steeds onder de norm liggen, geeft de inspectie het bestuur een waarschuwing. Daarbij dringt zij erop aan een verbeterplan op te stellen en uit te voeren. Wanneer wordt besloten om een (kwaliteits)onderzoek op een school uit te voeren wordt in overleg met het bestuur bepaald welke kwaliteitsaspecten op een school onderzocht gaan worden.
De communicatie over de toezichtsarrangementen die de inspectie aan de scholen toekent verloopt via het bestuur. Waar nodig worden afspraken met het bestuur gemaakt om de kwaliteit van het onderwijs of de naleving van wet- en regelgeving te verbeteren.

Met onderstaande vragen en stellingen gaan we na in hoeverre u de werkwijze van de inspectie een geschikte manier vindt om het hierboven beschreven uitgangspunt te realiseren en hoe u dit ervaart.

In de aanloop naar het (kwaliteits)onderzoek heeft de inspectie contact met u gehad over de opbrengsten van de te bezoeken school. Welke gevolgen heeft het contact tussen u en de inspectie gehad op (de aanloop naar) het onderzoek? (meerdere antwoorden mogelijk)
[ ] We zijn voor het onderzoek al in gesprek gegaan met de school over de onderwijskwaliteit.
[ ] We hebben de afspraken die we met de inspectie hebben gemaakt naar de school gecommuniceerd.
[ ] Doordat we konden toelichten op welke manier we werken aan kwaliteitsverbetering op de school is het onderzoek uitgesteld.
[ ] We hebben een verbeteraanpak opgezet.
[ ] Anders namelijk ______________________

Geef van de volgende stellingen aan in hoeverre u het ermee eens bent:

	Zeer mee oneens	**Mee oneens**	**Mee eens**	**Zeer mee eens**	**Weet niet/ n.v.t.**
De inspectie richt zich in de aanloop naar een kwaliteitsonderzoek, waarbij risico's zijn geconstateerd te veel op het bestuur.	( )	( )	( )	( )	( )
De bestuursgerichte aanpak van de inspectie stimuleert ons om meer betrokken te zijn bij de onderwijskwaliteit op onze scholen.	( )	( )	( )	( )	( )

Wat vindt u van de mate waarin u (als bestuur) betrokken bent bij de kwaliteit van het onderwijs op een school?
( ) Zeer onvoldoende
( ) Onvoldoende
( ) Matig
( ) Voldoende
( ) Goed
( ) Geen mening

Wilt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten? ____________________________________

Wat zijn volgens u positieve effecten/resultaten van de bestuursgerichte aanpak van de inspectie? (meerdere antwoorden mogelijk)
[ ] We gaan (vaker) met een school in gesprek over de uitkomsten van het onderzoek van de inspectie.
[ ] We denken meer inhoudelijk mee met de scholen over de onderwijskwaliteit.
[ ] We investeren meer middelen in verbetering van onderwijskwaliteit op de scholen.
[ ] We spreken de scholen meer aan op hun resultaten.
[ ] We komen samen met de school tot onderlinge afspraken over stappen die gericht zijn op verbetering van de onderwijskwaliteit.
[ ] We betrekken een school in nieuwe ontwikkelingen om de kwaliteit te versterken.
[ ] Anders, namelijk ________
[ ] Ik zie geen positieve effecten.

Wat zijn volgens u negatieve effecten/resultaten van de bestuursgerichte aanpak van de inspectie? (meerdere antwoorden mogelijk)
[ ] We ervaren druk vanuit de inspectie.
[ ] We moeten scholen meer onder druk zetten door hen bepaalde eisen op te leggen.
[ ] Kwaliteitsverbetering vraagt nu te veel aandacht van ons bestuur.
[ ] We investeren meer middelen in verbetering van onderwijskwaliteit op de scholen.

[ ] Anders, namelijk __________
[ ] Ik zie geen negatieve effecten.

Tot slot

Wat is uw algemeen oordeel over de werkwijze van de inspectie?
Druk uw oordeel uit in een cijfer van 1 t/m 10 (waarbij 1 de laagste is en 10 de hoogste). ________

Heeft u tot slot nog aanvullende opmerkingen over het toezichtkader vo 2013? _________________

Het vervolg van het onderzoek naar de uitvoering van het toezicht bestaat uit groepsinterviews met bestuurders, schoolleiders en docenten. Mogen we u benaderen voor deelname aan dit groepsgesprek met schoolleiders en bestuurders?
( ) Ja, mijn e-mailadres is: _________________
( ) Nee

Hartelijk dank voor uw medewerking!